A Szatmár-Bereg (HUHN10001) különleges madárvédelmi terület fenntartási terve

Zsoldos Márton festménye

Debrecen

2021.

Készítette

Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság

Együttműködő partner
Szabolcs-Szatmár-Beregi Természet- és Környezetvédelmi
Kulturális Értékőrző Alapítvány - Kisar

Vezető szakmai koordinátor
Szabó Gyula

Szakmai koordinátor
Dr. Horváth Róbert
Dr. Molnár Attila

Közreműködő szakértők
Arlett Péter
Gilányi Gábor
Habarics Béla
Hunyadvári Péter
Dr. Juhász Péter
Vadnay Réka
Veszelinov Ottó

Adatszolgáltató
Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
- Nyírség-Szatmár-Bereg Természetvédelmi Tájegység – Cégénydányád

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
- Gyűrűző és Vonuláskutató Szakosztály - Budapest
- Monitoring Központ – Nyíregyháza

© Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2021.

Ez a dokumentáció a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. törvény értelmében szerzői jogvédelem alatt áll.
A dokumentáció nyilvános, a megfelelő hivatkozások mellett szabadon felhasználható és terjeszthető!

Tartalomjegyzék

I. Natura 2000 fenntartási terv

1.A terület azonosító adatai ... 5
1.1. Név ... 5
1.2. Azonosító kód ... 5
1.3. Kiterjedés ... 5
1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok és/vagy élőhelyek ... 5
1.5. Érintett települések ... 6
1.6. Egyéb védettségi kategóriák ... 9
1.7. Tervezési és egyéb előírások és javaslatok ... 12
1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv ... 12
1.7.2. Településrendezési eszközök ... 12
1.7.3. Körzeti erdőtervek és üzemtervek ... 18
1.7.4. Körzeti vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek ... 18
1.7.5. Halgazdálkodási tervek ... 20
1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv ... 21
1.7.7. Egyéb tervek ... 22
2. Veszélyeztető tényezők ... 24
3. Kezelési feladatok meghatározása ... 27
3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése ... 27
3.2. Kezelési javaslatok ... 31
3.2.1. Élőhelyek kezelése ... 32
3.2.1.1. Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok ... 32
3.2.1.2. Gazdálkodáshoz/élőhelyekhez köthető kezelési javaslatok ... 33
3.2.1.3. Gazdálkodáskoz köthető általános javaslatok ... 33
3.2.1.4. Kezelési egységek ... 36
KE-1 kezelési egység –SZÁNTÓ területek ... 37
KE-2 kezelési egység –ÜLTETVÉNY ERDŐK területe ... 40
KE-3 kezelési egység –TERMÉSZETSZERŰ ERDŐK területe ... 45
KE-4 kezelési egység –CSERJÉSEK területén ... 50
KE-5 kezelési egység –GYÜMÖLCSÖSÖK területe ... 55
KE-6 kezelési egység –JELÖLŐ GYEPEK területe ... 57
KE-7 kezelési egység –EGYÉB GYEPEK területén ... 61
KE-8 kezelési egység –ANTROPOGÉN ÉLŐHELYEK területe ... 65
KE-9 kezelési egység –A TISZA és a SZAMOS KÖZÉPVÍZI MEDRE ... 67
KE-10 kezelési egység – KISVÍZFOLYÁSOK területe ... 68
KE-11 kezelési egység –HOLTMEDREKNÉL és egyéb vizes élőhelyek ... 71
KE-12 kezelési egység –HALAS- és HORGÁSZTAVAK ... 75
KE-13 kezelési egység –KŐBÁNYÁK területe ... 77
3.2.2.3. A vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok ... 78
Tisza és Szamos ... 78
Hullámtéri állóvizek ... 79
3.2.2.4. Vadgazdálkodást érintő kezelési javaslatok ... 82
3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés ... 83
3.2.3. Fajvédelmi intézkedések ... 83
3.2.4. Kutatás, monitorozás ... 84
3.2.5. Mellékletek ... 88

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében 93
3.3.1. Agrártámogatások 94
3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszerek 94
3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer 97
3.3.2. Pályázatok 99
3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja 100
3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök 100
3.4.2. A kommunikáció címzettjei 101
3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel 103
3.4.3.1. A legfontosabb beérkezett vélemények 103
…3.4.3.2. Észrevételek, amelyek alapján a terv módosításra került…… ... 103

I. Natura 2000 fenntartási terv

1. A terület azonosító adatai

1.1. Név

Tervezési terület neve:	Szatmár-Bereg különleges madárvédelmi terület (KMT)

1.2. Azonosító kód

Tervezési terület azonosítója:	HUHN10001

1.3. Kiterjedés

Tervezési terület kiterjedése:	52.847,77 ha

1.4. A kijelölés alapjául szolgáló fajok

Fajnév	Population (országos állományhoz viszonyított arány) (A-D) (csak az I. mellékleteseknél)
Jégmadár (*Alchedo atthis*)	fészkelő állomány
Vörös gém (*Ardea purpurea*)	fészkelő állomány
Réti fülesbagoly (*Asio flammeus*)	fészkelő állomány
Cigányréce (*Aythya nyroca*)	fészkelő állomány
Bölömbika (*Botaurus stellaris*)	fészkelő állomány
Uhu (Bubo bubo)	állandó
Fattyúszerkő (*Chlydonias hybridus*)	fészkelő állomány
Fehér gólya (*Ciconia ciconia*)	fészkelő állomány
Fekete gólya (*Ciconia nigra*)	fészkelő állomány
Barna rétihéja (*Circus aeruginosus*)	fészkelő állomány
Kékes rétihéja (*Circus cyaneus*)	átvonuló állomány
Hamvas rétihéja (*Cyrcus pygargus*)	fészkelő állomány
Haris (*Crex crex*)	fészkelő állomány
Közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*)	állandó
Balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*)	állandó
Fekete harkály (*Dryocopus martius*)	állandó
Rétisas (*Haliaeetus albicilla*)	fészkelő állomány
Rétisas (*Haliaeetus albicilla*)	átvonuló állomány
Törpegém (*Ixobrychus minutus*)	fészkelő állomány
Tövisszúró gébics (*Lanius collurio*)	fészkelő állomány
Kis őrgébics (*Lanius minor*)	fészkelő állomány
Barna kánya (*Milvus migrans*)	fészkelő állomány
Bakcsó (*Nycticorax nycticorax*)	fészkelő állomány
Füleskuvik (*Otus scops*)	fészkelő állomány
Darázsölyv (*Pernis apivorus*)	(fészkelő állomány
Hamvas küllő (*Picus canus*)	fészkelő állomány

Guvat (*Rallus aquaticus*)	fészkelő állomány
Függőcinege (*Remiz pendulinus*)	fészkelő állomány
Partifecske (*Riparia riparia*)	fészkelő állomány
Karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*)	fészkelő állomány

A fenti alapadatok illetve a jelölő madárfajok felsorolásánál a Natura 2000 terület adatlapjának (Standard Data Form) 2021. június 22-ével frissített változatait vettük alapul.

1.5. Érintett települések

Szabolcs-Szatmár-Bereg megye:
Aranyosapáti, Barabás, Benk, Beregdaróc, Beregsurány, Botpalád, Csaholc, Csaroda, Császló, Csegöld, Csengersima, Darnó, Fehérgyarmat, Fülesd, Gacsály, Garbolc, Gelénes, Gulács, Gyüre, Hermánszeg, Hetefejércse, Jánd, Jánkmajtis, Kérsemjén, Kisar, Kishódos, Kisnamény, Kispalád, Kisszekeres, Kisvarsány, Komlódtótfalu, Kölcse, Kömörő, Lónya, Magosliget, Mánd, Márokpapi, Mátyus, Méhtelek, Mezőladány, Milota, Nábrád, Nagyar, Nagyhódos, Nagyvarsány, Nemesborzova, Olcsva, Olcsvaapáti, Panyola, Penyige, Rozsály, Sonkád, Szamosbecs, Szatmárcseke, Tákos, Tarpa, Tiszaadony, Tiszabecs, Tiszacsécse, Tiszakerecseny, Tiszakóród, Tiszamogyorós, Tiszaszalka, Tiszavid, Tisztaberek, Tivadar, Túristvándi, Túrricse, Újkenéz, Uszka, Vámosatya, Vámosoroszi, Vásárosnamény, Zajta.

A tervezési terület által érintett helyrajzi számok listáját az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendeletet (a továbbiakban: KvVM rendelet) tartalmazza. A Natura 2000 területek által érintett helyrajzi számokat és így a Natura 2000 jogi státuszt is a KvVM rendelet rögzíti, térképi megjelenítéssel is. A jogi jelleg a megosztással keletkező utód helyrajzi számokra is kiterjed.

Település		**HUHN 10001-ból**		**A település területének érintettsége (%)**
Név	**méret (ha)**	**(ha)**	**(%)**	
Aranyosapáti	2109,45	338	0,64	*16,02*
Barabás	3819,57	2806	5,31	*73,46*
Benk	845,50	467	0,88	*55,20*
Beregdaróc	2382,19	1081	2,05	*45,38*
Beregsurány	1600,63	778	1,47	*48,57*
Botpalád	1649,86	511	0,97	*30,96*
Csaholc	1935,90	965	1,83	*49,85*
Csaroda	2468,46	2331	4,41	*94,43*
Császló	1016,03	472	0,89	*46,42*
Csegöld	1935,07	591	1,12	*30,52*
Csengersima	2377,14	1955	3,70	*82,21*
Darnó	464,05	98	0,19	*21,11*
Fehérgyarmat	5244,23	924	1,75	*17,61*
Fülesd	1503,56	880	1,66	*58,50*
Gacsály	1980,15	947	1,79	*47,79*
Garbolc	724,61	390	0,74	*53,83*
Gelénes	2055,64	1427	2,70	*69,40*
Gulács	2333,07	1234	2,34	*52,88*
Gyüre	1587,33	181	0,34	*11,40*
Hermánszeg	519,60	122	0,23	*23,38*
Hetefejércse	1545,12	913	1,73	*59,06*

Jánd	1653,07	905	1,71	*54,73*
Jánkmajtis	2502,40	696	1,32	*27,80*
Kérsemjén	708,21	45	0,08	*6,27*
Kisar	1520,19	1424	2,69	*93,63*
Kishódos	891,59	650	1,23	*72,88*
Kisnamény	1798,39	985	1,86	*54,73*
Kispalád	1673,04	673	1,27	*40,20*
Kisszekeres	1283,87	235	0,44	*18,27*
Kisvarsány	1465,31	675	1,28	*46,07*
Komlódtótfalu	695,60	271	0,51	*39,00*
Kölcse	2823,24	391	0,74	*13,85*
Kömörő	1634,48	932	1,76	*56,99*
Lónya	3544,42	1800	3,41	*50,78*
Magosliget	518,18	110	0,21	*21,20*
Mánd	517,64	80	0,15	*15,35*
Márokpapi	2118,39	995	1,88	*46,95*
Mátyus	1101,52	429	0,81	*38,90*
Méhtelek	863,11	618	1,17	*71,53*
Mezőladány	1405,59	190	0,36	*13,52*
Milota	1539,61	331	0,63	*21,46*
Nábrád	1766,82	617	1,17	*34,90*
Nagyar	1598,53	1498	2,83	*93,70*
Nagyhódos	764,69	424	0,80	*55,40*
Nagyvarsány	1254,40	172	0,33	*13,70*
Nemesborzova	220,51	7	0,01	*3,08*
Olcsva	995,66	50	0,09	*5,02*
Olcsvaapáti	1091,58	726	1,37	*66,48*
Panyola	1219,22	665	1,26	*54,56*
Penyige	1885,97	1	0,00	*0,05*
Rozsály	1484,67	330	0,62	*22,23*
Sonkád	1981,03	614	1,16	*31,01*
Szamosbecs	669,46	129	0,24	*19,26*
Szatmárcseke	3625,91	1669	3,16	*46,02*
Tákos	1082,39	959	1,81	*88,57*
Tarpa	4972,69	3004	5,68	*60,40*
Tiszaadony	1563,47	875	1,65	*55,92*
Tiszabecs	1712,70	807	1,53	*47,11*
Tiszacsécse	480,55	163	0,31	*33,98*
Tiszakerecseny	2385,64	1166	2,21	*48,88*
Tiszakóród	1668,41	548	1,04	*32,87*
Tiszamogyorós	1024,54	176	0,33	*17,19*
Tiszaszalka	1495,67	452	0,86	*30,22*
Tiszavid	1075,73	250	0,47	*23,25*
Tisztaberek	1820,21	949	1,80	*52,15*
Tivadar	480,22	129	0,24	*26,79*
Túristvándi	1521,49	877	1,66	*57,63*
Túrricse	1298,40	515	0,97	*39,66*
Újkenéz	966,56	139	0,26	*14,39*

Uszka	734,24	302	0,57	*41,13*
Vámosatya	2413,13	692	1,31	*28,67*
Vámosoroszi	1312,36	377	0,71	*28,69*
Vásárosnamény	6566,31	1146	2,17	*17,45*
Zajta	915,58	578	1,09	*63,11*
		52.847 ha	**100 %**	

1.6. Egyéb védettségi kategóriák

Egyéb érintett Natura 2000 terület:

A Felső-Tisza Kiemelt Jelentőségű Természetvédelmi Terület (KjTT) jelentős részben átfed a Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Területtel (KMT), azaz a Felső-Tisza KjTT (HUHN20001) 28.682 ha-nyi területéből 7.864 ha a Szatmár-Bereg KMT része.

A Kaszonyi-hegy – Dédai-erdő Kiemelt Jelentőségű Természetvédelmi Terület (KjTT) jelentős részben átfed a Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Területtel (KMT), azaz a Kaszonyi-hegy – Dédai-erdő KjTT (HUHN20045) 1.326 ha-nyi területéből 1.302 ha a Szatmár-Bereg KMT része.

A Vámosatya – Csaroda Kiemelt Jelentőségű Természetvédelmi Terület (KjTT) jelentős részben átfed a Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Területtel (KMT), azaz a Vámosatya – Csaroda KjTT (HUHN20047) 2.008 ha-nyi területéből 1.935 ha a Szatmár-Bereg KMT része.

A Tarpa – Tákos Kiemelt Jelentőségű Természetvédelmi Terület (KjTT) jelentős részben átfed a Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Területtel (KMT), azaz a Tarpa – Tákos KjTT (HUHN20048) 6.351 ha-nyi területéből 6.091 ha a Szatmár-Bereg KMT része.

A Lónya – Tiszaszalka Kiemelt Jelentőségű Természetvédelmi Terület (KjTT) jelentős részben átfed a Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Területtel (KMT), azaz a Tarpa – Tákos KjTT (HUHN20049) 4.135 ha-nyi területéből 4.020 ha a Szatmár-Bereg KMT része.

A Kömörő – Fülesd Kiemelt Jelentőségű Természetvédelmi Terület (KjTT) jelentős részben átfed a Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Területtel (KMT), azaz a Tarpa – Tákos KjTT (HUHN20050) 1.943 ha-nyi területéből 1.921 ha a Szatmár-Bereg KMT része.

A Csaholc – Garbolc Kiemelt Jelentőségű Természetvédelmi Terület (KjTT) jelentős részben átfed a Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Területtel (KMT), azaz a Csaholc – Garbolc KjTT (HUHN20054) 4.054 ha-nyi területéből 4.044 ha a Szatmár-Bereg KMT része.

A Gelénes - Beregdaróc Kiemelt Jelentőségű Természetvédelmi Terület (KjTT) teljes egészében átfed a Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Területtel (KMT), azaz a Gelénes-Beregdaróc KjTT (HUHN20046) 1.159 ha-nyi területe egyben a Szatmár-Bereg KMT része.

A Magosligeti-erdő és gyepek Kiemelt Jelentőségű Természetvédelmi Terület (KjTT) teljes egészében átfed a Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Területtel (KMT), azaz a Magosligeti-erdő és gyepek KjTT (HUHN20053) 560 ha-nyi területe egyben a Szatmár-Bereg KMT része.

A Rozsály - Csengersima Kiemelt Jelentőségű Természetvédelmi Terület (KjTT) teljes egészében átfed a Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Területtel (KMT), azaz a Rozsály - Csengersima KjTT (HUHN20055) 984 ha-nyi területe egyben a Szatmár-Bereg KMT része.

A Jánki-erdő Kiemelt Jelentőségű Természetvédelmi Terület (KjTT) teljes egészében átfed a Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Területtel (KMT), azaz a Jánki-erdő KjTT (HUHN20056) 398 ha-nyi területe egyben a Szatmár-Bereg KMT része.

A Gőgő-Szenke Különleges Természetvédelmi Terület (KTT) jelentős részben átfed a Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Területtel (KMT), azaz a Gőgő-Szenke KTT (HUHN20160) 72,61 ha-nyi területéből 19,77 ha a Szatmár-Bereg KMT része.

Összességében a 12 darab Natura 2000 terület 30.398,5 ha-on fed át a Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Területtel.

Egyéb természetvédelmi oltalom alatt álló terület:

A 171/TK/82 törzskönyvi számú Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet a 4/1982 (XI.20.) OKTH rendelet nyilvánította védetté, mely védelmet a 142/2007. (XII.27.) KvVM rendelet a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról – erősített meg. A 21.891,7 ha (21.950,31 ha) kiterjedésű Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzetből 20.905 ha a Szatmár-Bereg KMT része.

A 171/TK/82 törzskönyvi számú 159,8 ha (156,86 ha) kiterjedésű Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Területet a 15/1991. (XII.24.) KTM rendelet nyilvánította védetté, melyet a 3/2010. (II.11.) KvVM rendelet módosított. A Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Terület teljes egészében – a Szatmár-Bereg KMT része.

A Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Területen (KMT) 19 ex lege láp található. Különleges helyzetük szerint egyben a Tájvédelmi Körzet részeként, vagy önálló Natura 2000 területként is védettek:

Láp neve	Kiterjedése (ha)	Érintett községhatár
Bábtava	8,02	Beregdaróc
Bence-tó	1,02	Hetefejércse
Búzás-rekesz-lápjai	17,20	Gelénes
Derenyői-Csaronda-medrek	9,46	Tiszaadony
Diós-kerti-rétek	17,68	Gelénes
Gőgő-Szenke	36,27	Jánkmajtis, Hermánszeg
Horgas-tó	6,89	Beregdaróc, Márokpapi
Kis-Navad	1,82	Márokpapi
Körös-rekesz-lápja	21,49	Barabás
Lónyai-Csaronda	28,03	Lónya
Lónyai-erdő-lápjai	131,16	Lónya
Madarasi-erdő-melléki-lápok	7,66	Gacsály, Rozsály
Mogyorós-dűlői-kubikok	8,05	Rozsály
Navat-patak	7,68	Márokpapi
Penyigei-Gőgő-Szenke	4,42	Fehérgyarmat, Penyige
Rivaly	49,51	Beregdaróc
Szalkai-Csaronda	35,12	Tiszaszalka, Tiszavid, Vámosatya
Szerencsés-dűlő-lápjai	10,84	Barabás
Zsid-tó	14,61	Beregdaróc

A Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Területen (KMT) található egy ex lege földvár, a Panyola község határában a XX. század első felében a Tisza partján feltár palánkvár. Elhelyezkedése szerint egyben a Tájvédelmi Körzet részeként is védett.

A Felső-Tisza Ramsari Területet (nemzetközi nyilvántartási sorszáma: 1410) 2004.12.04-én 22.310 ha (25.935 ha) területtel vették fel a jegyzékbe. A Szatmár-Bereg KMT 7.771 ha kiterjedésű része helyezkedik el a Felső-Tisza Ramsari Területén.

A Bockereki Erdőrezervátum (15/2000. KöM rendelet (2000/66: 4072-4074)) ingatlan-nyilvántartási helyrajzi számai és erdőtervi jelei:

Gelénes: 091/a-ból 10 ÚR, 11 A, 11 B, 11 C, 11 D, 11 NY, 091/g (11 C), 091/h (11 RL2), 091/f (11 RL3), 097/b (10 NT), 097/c-ből 7 D, 10 A, 10 B, 10 C, 10 D, 10 NY, 10 TN,

0101/a (7 C), 0101/b (8 A), 0101/c (7 A), 0101/d (7 B, 7 TI), 0101/f (7C), 0101/h-ból 7 A, 7 B, 7 C, 7 TI, 8 A, 8 B, 8 C, 8 NY, 10 B, 0103/c (2 B), 0103/d-ből 2 B, 2 C, 2 TI, 7 NY, 0105/a-ból 6 A, 6 C, 6 D, 0105/c (6 B), 0105/d (11 RL1), 0105/f (11 RL2), 0105/g-ből 6 A, 6 B, 6 C, 6 D, 7 ÚR, 10 ÚR, 11 A, 11 B, melyből

magterület: Gelénes:097/c-ből 7 D, 10 B, 10 D, 10 NY, 10 TN, 0101/a (7 C), 0101/c (7 A), 0101/d (7 B, 7 TI), 0101/f (7 C), 0101/h-ból 7 A, 7 B, 7 C, 7 TI, 10 B, 0103/d-ből 2 TI, 7 NY, 0105/g-ből 7 ÚR.

A Dédai Erdőrezervátum (15/2000. KöM rendelet (2000/66: 4072-4074)) ingatlan-nyilvántartási helyrajzi számai és erdőtervi jelei:

Beregdaróc: 060/a-ból 1 A, 1 B, 1 NY, 2 A, 2 B, 2 C, 2 D, 2 NY, 3 A, 4 B, 4 C, 4 TN, 4 NY1, melyből

magterület: Beregdaróc 060/a-ból 2 D.

A Szatmár-Bereg KMT 99,73 %-a (52.706 ha) része az Országos Ökológiai Hálózatnak (2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről). 35.491 ha (67,16 %) OÖH magterület, 12.215 ha (23.11 %) OÖH ökológiai folyosó terület, 5.000 ha (9,46 %) OÖH puffer terület. A tervezési terület teljes egészében tájképvédelmi övezet (9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet).

2010-ben 67 település együttműködésével jött létre a Szatmár-Beregi Natúrpark. A natúrparkhoz egykor csatlakozó települések: Barabás, Beregdaróc, Beregsurány, Botpalád, Cégénydányád, Csaholc, Csaroda, Császló, Csegöld, Csengersima, Darnó, Fehérgyarmat, Fülesd, Gacsály, Garbolc, Gelénes, Gulács, Gyügye, Hermánszeg, Hetefejércse, Jánd, Jánkmajtis, Kisar, Kishódos, Kisnamény, Kispalád, Kisszekeres, Kölcse, Kömörő, Lónya, Magosliget, Mánd, Márokpapi, Mátyus, Méhtelek, Milota, Nagyar, Nagyhódos, Nagyszekeres, Nemesborzova, Olcsvaapáti, Panyola, Penyige, Rozsály, Sonkád, Szamosbecs, Szamossályi, Szamostatárfalva, Szamosújlak, Szatmárcseke, Tákos, Tiszaadony, Tiszabecs, Tiszacsécse, Tiszakerecseny, Tiszakóród, Tiszaszalka, Tiszavid, Tisztaberek, Tivadar, Túristvándi, Túrricse, Uszka, Vámosatya, Vámosoroszi, Zajta, Zsarolyán. A Szatmár-Beregi Natúrpark jelenleg teljes átalakulás alatt áll.

A Szatmár-Bereg KMT területén, a 74 településen összesen 633 régészeti lelőhely található, melyek pontos adatait a HNPI tárolja.

Régészeti lelőhelyek a KTM területén						
	Település	**hely**			**Település**	**hely**
1	Aranyosapáti	13		38	Mátyus	2
2	Barabás	21		39	Méhtelek	5
3	Benk	3		40	Mezőladány	5
4	Beregdaróc	12		41	Milota	15
5	Beregsurány	16		42	Nábrád	2
6	Botpalád	1		43	Nagyar	15
7	Csaholc	3		44	Nagyhódos	0
8	Csaroda	14		45	Nagyvarsány	6
9	Császló	43		46	Nemesborzova	6
10	Csegöld	4		47	Olcsva	2
11	Csengersima	25		48	Olcsvaapáti	5
12	Darnó	4		49	Panyola	9
13	Fehérgyarmat	12		50	Penyige	4

14	Fülesd	1		51	Rozsály	7
15	Gacsály	8		52	Sonkád	13
16	Garbolc	13		53	Szamosbecs	6
17	Gelénes	11		54	Szatmárcseke	12
18	Gulács	5		55	Tákos	7
19	Gyüre	15		56	Tarpa	31
20	Hermánszeg	1		57	Tiszaadony	4
21	Hetefejércse	9		58	Tiszabecs	13
22	Jánd	0		59	Tiszacsécse	1
23	Jánkmajtis	12		60	Tiszakerecseny	3
24	Kérsemjén	5		61	Tiszakóród	5
25	Kisar	7		62	Tiszamogyorós	5
26	Kishódos	3		63	Tiszaszalka	4
27	Kisnamény	0		64	Tiszavid	3
28	Kispalád	5		65	Tisztaberek	1
29	Kisszekeres	6		66	Tivadar	2
30	Kisvarsány	23		67	Túristvándi	5
31	Komlódtótfalú	16		68	Túrricse	3
32	Kölcse	10		69	Újkenéz	4
33	Kömörő	3		70	Uszka	3
34	Lónya	9		71	Vámosatya	25
35	Magosliget	0		72	Vámosoroszi	2
36	Mánd	5		73	Vásárosnamény	42
37	Márokpapi	14		74	Zajta	4

1.7. Tervezési és egyéb előírások és javaslatok

1.7.1. Természetvédelmi kezelési terv

A Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet természetvédelmi kezelési tervének szakmai anyaga 2003-2008-ban került kidolgozásra (jogszabályban még nem került kihirdetésre).

1.7.2. Településrendezési eszközök

- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Közgyűlésének 5/2020. (VI.26.) önkormányzati rendelete Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Területrendezési szabályzatáról térségi szerkezeti tervéről és térségi övezeteiről.

Aranyosapáti Község Önkormányzata Képviselő-testületének 6/2017. (VIII.9.) önkormányzati rendelete a településfejlesztéssel, településrendezéssel és településkép-érvényesítéssel összefüggő partnerségi egyeztetés helyi szabályairól

Barabás Község Önkormányzata Képviselő-testületének 6/2017. (VIII.24.) önkormányzati rendelete a településfejlesztéssel, településrendezéssel és településkép-érvényesítéssel összefüggő partnerségi egyeztetés helyi szabályairól.

Benk Község Önkormányzat Képviselő- testületének 14/2017. (XI.15.) a településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával

kapcsolatos partnerségi egyeztetés szabályairól.

Beregsurány Község Önkormányzata Képviselő-testületének 8/2017. (VI.15.) önkormányzati rendelete Beregsurány Község Szabályozási Tervének elfogadásáról és a Helyi Építési Szabályzat megállapításáról szóló 11/2006. (V.17.) rendelet módosításáról.

Beregdaróc község képviselő testületének 14/2016 (XI.3..) önkormányzati rendelete Beregdaróc Község Helyi Építési Szabályzatáról szóló 8/2002. (X.09.) rendelet módosításáról.

Botpalád Község Képviselő-testületének 9/2017(IX.7.) önkormányzati rendelete a településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetés szabályairól

Csaholc község képviselő-testületének 8/2017 (X.16.) önkormányzati rendelete Csaholc Község településfejlesztési koncepciójával, integrált településfejlesztési stratégiájával és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetési szabályzatról.

Csaroda Község Önkormányzata Képviselő-testületének 9/2017 (VII.18.) önkormányzati rendelete a településfejlesztéssel, településrendezéssel és településkép-érvényesítéssel összefüggő partnerségi egyeztetés helyi szabályairól.

Császló Község Önkormányzata Képviselő-testületének 3/2017. (IX.26.) önkormányzati rendelete Császló Község településfejlesztési koncepciójával, integrált településfejlesztési stratégiájával és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetési szabályzatról.

Csegöld község képviselő testületének 4/2017 (VII.26.) önkormányzati rendelete a településfejlesztési, településrendezési és településképi feladataival összefüggő partnerségi egyeztetések szabályairól.

Darnó község képviselő testületének 6/2017 (VII.27.) önkormányzati rendelete a településfejlesztési, településrendezési és településképi feladataival összefüggő partnerségi egyeztetések szabályairól.

Fehérgyarmat Város Önkormányzata Képviselő-testületének 10/2017. (V.29.) önkormányzati rendelete A településfejlesztési koncepció, az integrált településfejlesztési stratégia, a településrendezési eszközök, a településképi arculati kézikönyv és a településképi rendelet partnerségi egyeztetés szabályairól.

Fülesd Község Önkormányzata Képviselő-testületének 5/2017. (VII.27.) önkormányzati rendelete A településfejlesztéssel, településrendezéssel és településkép-érvényesítéssel összefüggő partnerségi egyeztetés helyi szabályairól.

Gacsály Község Önkormányzata Képviselő-testületének 4/2017. (IX.27.) önkormányzati rendelete Gacsály Község településfejlesztési koncepciójával, integrált településfejlesztési stratégiájával és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetési szabályzatról.

Garbolc Község Önkormányzat Képviselő-testületének 8/2017 (VI.22..) önkormányzati rendelete 8/2017. (VI. 22.) önkormányzati rendelete a településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetés helyi szabályairól.

Gelénes község képviselő testületének 4/2017 (III.15..) önkormányzati rendelete a településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetési szabályairól.

Gulács község képviselő testületének 7/2017 (IV.30.) önkormányzati rendelete Gulács Község Településrendezési terv, helyi építési szabályzatáról és a szabályozási tervének elfogadásáról szóló 3/2006.(V.24.) önkormányzati rendelet módosításáról.

Gyüre Község Önkormányzat Képviselő-testületének 6/2017. (VIII.16.) önkormányzati rendelete a településfejlesztéssel, településrendezéssel és településkép érvényesítéssel összefüggő partnerségi egyeztetés helyi szabályairól.

Hermánszeg község képviselő testületének 10/2018. (XII.5.) önkormányzati rendelete Hermánszeg Község településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetés szabályairól.

Hetefejércse Község Önkormányzata Képviselő-testületének 3/2017 (III.24.) önkormányzati rendelete a településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetés szabályairól.

Jánd Község Önkormányzata Képviselő-testületének 10/2017. (VI.28.) önkormányzati rendelete Jánd Község helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervéről szóló 5/2006. (V.24.) önkormányzati rendelet módosításáról.

Jánkmajtis község képviselő testületének 6/2017. (VII.27.) önkormányzati rendelete a településfejlesztési, településrendezési és településképi feladataival összefüggő partnerségi egyeztetések szabályairól

Kérsemjén Község Önkormányzat Képviselő-testületének 6/2017. (VI.9.) önkormányzati rendelete A helyi építési szabályzatáról és szabályozási tervek elfogadásáról szóló 7/2007. (XI. 30.) önkormányzati rendelet módosításáról.

Kisar Község Önkormányzat Képviselő-testületének 3/2017. (IV.19.) Kisar Község településfejlesztési koncepciójával, integrált településfejlesztési stratégiájával és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetési szabályzatról.

Kishódos Község Önkormányzata Képviselő-testületének 6/2017. (VI. 22.) önkormányzati rendelete a településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetés helyi szabályairól.

Kisnamény község képviselő-testületének 7/2017. (X.13.) önkormányzati rendelete Kisnamény Község településfejlesztési koncepciójával, integrált településfejlesztési stratégiájával és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetési szabályzatról.

Kispalád Község Önkormányzata Képviselő-testületének 5/2017. (VII. 11.) önkormányzati rendelete a településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetés helyi szabályairól.

Kisszekeres Község Önkormányzata Képviselő-testületének 6/2017. (VII.21.) önkormányzati rendelete a településfejlesztéssel, településrendezéssel és településkép-érvényesítéssel összefüggő partnerségi egyeztetés helyi szabályairól.

Kisvarsány Község Önkormányzata Képviselő-testületének 10/2017. (X.18.) önkormányzati rendelete Kisvarsány településfejlesztési koncepciójával, integrált településfejlesztési stratégiájával és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetési szabályzatról.

Komlódtótfalu Község Önkormányzat Képviselő-testületének 5/2017. (VII.25.) önkormányzati rendelete A településfejlesztéssel, településrendezéssel és településkép-érvényesítéssel összefüggő partnerségi egyeztetés helyi szabályairól.

Kölcse Nagyközség Önkormányzata Képviselő-testületének 5/2017. (VII.26.) önkormányzati rendelete A településfejlesztéssel, településrendezéssel és településkép-érvényesítéssel összefüggő partnerségi egyeztetés helyi szabályairól.

Kömörő Község Önkormányzata Képviselő-testületének 5/2017. (VIII.7.) önkormányzati rendelete a településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetés szabályairól.

Lónya Község Önkormányzata Képviselő-testületének 4/2017. (II.15.) önkormányzati rendelete a településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetés szabályairól.

Magosliget Község Önkormányzat Képviselő-testületének 6/2017 (VI.16..) önkormányzati rendelete a településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetés helyi szabályairól.

Mánd község képviselő testületének 7/2017. (VII.20.) önkormányzati rendelete a településfejlesztéssel, településrendezéssel és településkép-érvényesítéssel összefüggő partnerségi egyeztetés helyi szabályairól.

Márokpapi Község Önkormányzata Képviselő-testületének 9/2017. (VI.26.) önkormányzati rendelete helyi építési szabályzatról és a szabályozási tervek elfogadásáról.

Mátyus Község Önkormányzata Képviselő-testületének 8/2017. (VIII.1.) önkormányzati rendelete Mátyus Község a településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos Partnerségi Egyeztetés Szabályairól.

Méhtelek Község Önkormányzat Képviselő-testületének 7/2017. (VI.22.) önkormányzati rendelete a településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetés helyi szabályairól.

Mezőladány Község Önkormányzat Képviselő-testülete 8/2017. (VIII.23.) önkormányzati rendelete a településfejlesztéssel, településrendezéssel és településkép-érvényesítéssel összefüggő partnerségi egyeztetés helyi szabályairól.

Milota község Önkormányzat Képviselőtestületének 2/2017. (V.12.) a településfejlesztési koncepció, az integrált településfejlesztési stratégia, a településrendezési eszközök, a településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetés szabályairól.

Nagyar Község Önkormányzata Képviselő-testületének 2/2017. (IV.12.) önkormányzati rendelete a településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi

rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetés szabályairól.

Nagyhódos Község Önkormányzat Képviselő-testületének 6/2017. (VI.22.) önkormányzati rendelete a településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetés helyi szabályairól.

Nagyvarsány község képviselő testületének 10/2017. (VII.20.) önkormányzati rendelete a településfejlesztéssel, településrendezéssel és településkép-érvényesítéssel összefüggő partnerségi egyeztetés helyi szabályairól.

Nemesborzova község képviselő testületének 6/2017. (VII.20.) önkormányzati rendelete a településfejlesztéssel, településrendezéssel és településkép-érvényesítéssel összefüggő partnerségi egyeztetés helyi szabályairól.

Olcsva Község Önkormányzat Képviselő-testületének 3/2017. (IV.5.) önkormányzati rendelete a Helyi Építési Szabályzatról és Szabályozási Tervek megállapításáról szóló 6/2006. (VI.6.) önkormányzati rendelet módosításáról.

Panyola Község Önkormányzat Polgármesterének 7/2020. (XII.10.) rendelete Helyi Építési Szabályzatának változásáról és a szabályozási tervek elfogadásáról.

Penyige Község Önkormányzat Képviselő-testületének 7/2017. (VII.5.) Penyige Község településfejlesztési koncepciójával, integrált településfejlesztési stratégiájával és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetési szabályzatról.

Rozsály Község Önkormányzata Képviselő-testületének 6/2017. (IX.27.) önkormányzati rendelete Rozsály község településfejlesztési koncepciójával, integrált településfejlesztési stratégiájával és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetési szabályzatról.

Sonkád Község Önkormányzata Képviselő-testületének 5/2017. (VIII.2.) önkormányzati rendelete A településfejlesztéssel, településrendezéssel és településkép-érvényesítéssel összefüggő partnerségi egyeztetés helyi szabályairól.

Szatmárcseke Község Önkormányzata Képviselő-testületének 8/2018. (X.19.) önkormányzati rendelete Szatmárcseke Község településfejlesztési koncepciójával, integrált településfejlesztési stratégiájával és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetési szabályzatról szóló 7/2017.(VIII.1.) önkormányzati rendeletének módosításáról.

Tákos Község Önkormányzata Képviselő-testületének 3/2017. (III.28.) önkormányzati rendelete a településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával partnerségi egyeztetési szabályairól.

Tarpa község képviselő testületének 5/2018. (IV.16..) önkormányzati rendelete Tarpa Nagy község Szabályozási tervéről és helyi építési szabályzatáról szóló 20/2011. (XI.30.) önkormányzati rendelet módosításáról.

Tiszaadony Község Önkormányzata Képviselő-testületének 10/2017. (X.24.) önkormányzati rendelete a településfejlesztéssel, településrendezéssel és településkép-érvényesítéssel összefüggő partnerségi egyeztetés helyi szabályairól.

Tiszabecs Nagyközség Képviselő-testületének 3/2017. (IV.21.) önkormányzati rendelete a településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési

eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetési szabályairól.

Tiszacsécse község Önkormányzat Képviselőtestületének 8/2017. (VIII.23.) a településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetés szabályairól.

Tiszakerecseny Község Önkormányzata Képviselő-testületének 2/2017. (III.7.) önkormányzati rendelete a településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetés szabályairól.

Tiszakóród község Önkormányzat Képviselőtestületének 4/2017. (V.3.) a településfejlesztési koncepció, az integrált településfejlesztési stratégia, a településrendezési eszközök, a településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetés szabályairól.

Tiszamogyorós Község Önkormányzat Képviselő- testületének 10/2017. (X.26.) a településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetés szabályairól.

Tiszaszalka község Önkormányzata Képviselő-testületének 7/2017. (IV.12.) önkormányzati rendelete A településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet ké Tiszavid község Önkormányzata Képviselő-testületének 3/2017. (III.22.) önkormányzati rendelete

Tiszavid község Önkormányzata Képviselő-testületének 3/2017. (III.22.) önkormányzati rendelete a településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos Partnerségi Egyeztetés Szabályiról.

Tisztaberek Község Önkormányzata Képviselő-testületének 6/2017. (IX.28.) önkormányzati rendelete Tisztaberek Község településfejlesztési koncepciójával, integrált településfejlesztési stratégiájával és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetési szabályzatról.

Tivadar Község Önkormányzat Képviselő-testületének 5/2017. (IV.26.) Tivadar Község településfejlesztési koncepciójával, integrált településfejlesztési stratégiájával és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetési szabályzatról.

Túristvándi Község Önkormányzata Képviselő-testületének 4/2017. (VIII.3.) önkormányzati rendelete településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetés szabályairól.

Túrricse község képviselő-testületének 8/2017. (X.20.) önkormányzati rendelete Túrricse Község településfejlesztési koncepciójával, integrált településfejlesztési stratégiájával és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetési szabályzatról.

Újkenéz Község Önkormányzata képviselő-testületének 13/2017. (XI.9.) önkormányzati rendelete a településfejlesztéssel, településrendezéssel és településkép-érvényesítéssel

összefüggő partnerségi egyeztetés helyi szabályairól.

Uszka Község Képviselő-testületének 2/2017. (V.11.) önkormányzati rendelete a településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetés helyi szabályairól.

Vámosatya község képviselő testületének 5/2017. (III.15.) önkormányzati rendelete a településfejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetés helyi szabályairól.

Vámosoroszi község képviselő-testületének 8/2017. (X.13.) önkormányzati rendelete Vámosoroszi Község településfejlesztési koncepciójával, integrált településfejlesztési stratégiájával és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetési szabályzatról.

Vásárosnamény Város Önkormányzat Képviselő-testületének 9/2017. (VII.04.) önkormányzati rendelete településfejlesztéssel, településrendezéssel és településkép-érvényesítéssel összefüggő partnerségi egyeztetés helyi szabályairól.

Zajta Község Önkormányzata Képviselő-testületének 4/2017. (IX.28.) önkormányzati rendelete Zajta község településfejlesztési koncepciójával, integrált településfejlesztési stratégiájával és a településrendezési eszközök, valamint településképi arculati kézikönyv és településképi rendelet készítésével, módosításával kapcsolatos partnerségi egyeztetési szabályzatról.

1.7.3. Körzeti erdőtervek

A 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról – szerint két Erdőtervezési körzet található a Szatmár-Bereg KMT területén:

- A Szatmár-Nagyecsedi erdőtervezési körzet erdőterve (érvényes: 2016. - 2025.12.31.) Határozat ügyiratszáma: HB-03/ERD/07149-1/2017.
- A Rétköz-Beregi Erdőtervezési körzet (érvényes: 2013.01.01-2022.12.31.) Határozat ügyiratszáma: 11949/14//2011.

A köztes időszakra az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény 113. § (17) bekezdése vonatkozik, kiegészítve a 61/2017. (XII.21.) FM rendelettel.

1.7.4. Tájegységi vadgazdálkodási tervek és vadgazdálkodási üzemtervek

A tervezési terület a 13/2016. (III. 2.) FM rendelet alapján a Tiszántúli Vadgazdálkodási Táj Felső-tiszavidéki (110) tájegységébe esik. A vonatkozó tájegységi vadgazdálkodási terveket a Tiszántúli Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájegységeinek vadgazdálkodási tervéről szóló 13/2018. (VII. 3.) AM rendeletek tartalmazza.

A vadgazdálkodási üzemtervek egységesen érvényesek 2037-ig. Mindegyiket a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Nyíregyházi Járási Hivatal Agrárügyi Főosztály Földművelésügyi Osztály hagyta jóvá.

A Szatmár-Bereg KMT területén vadgazdálkodásra jogosultak adatait az alábbi táblázat foglalja össze.

Vadgazdálkodási egység kódszáma	Vadászatra jogosult neve	Telephely
15-851250-110	Mándoki Hubertus Vadásztársaság	4644 Mándok, Mester út 4.

15-851350-110	NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zártkörűen Működő Részvénytársaság	4400 Nyíregyháza, Kótaji u. 29.
15-851450-110	NIMRÓD Vadásztársaság Aranyosapáti	4634 Aranyosapáti, Petőfi u. 27.
15-851650-109	Gyöngyharmat Erdőbirtokossági Társaság	4522 Nyírtass, Árpád út 84.
15-851660-109	HUBERTUS Vadásztársaság Kékcse	4494 Kékcse, Szent László u. 3.
15-853050-110	HUNOR 96 Vadásztársaság	4800 Vásárosnamény, Koportos út 5-6.
15-853150-110	BOCKEREK Vadásztársaság	4936 Vámosatya, Szabadság út 36.
15-853160-110	TISZASZALKAI VADGAZDÁK Vadásztársaság	4936 Vámosatya, Szabadság út 154.
15-853250-110	Tarpai Földtulajdonosok Vadásztársasága	4931 Tarpa, Rákóczi u. 2/c.
15-853260-110	Daróci Vadásztársaság	4934 Beregdaróc, Béke u. 13.
15-853350-110	Beregi TISZA Vadásztársaság	4803 Vásárosnamény, Beregszászi út 16.
15-853360-110	Bogarasi Vadásztársaság	4842 Gulács, Rákóczi u. 1.
15-853450-110	KRASZNA-MENTI Vadásztársaság Egyesület	4826 Olcsva, Vitkai u. 54.
15-854650-110	Ravasz Róka Földtulajdonosi Vadásztársaság	4900 Fehérgyarmat, Bethlen Gábor u. 2.
15-854660-110	PETŐFI Vadásztársaság Nábrád	4911 Nábrád, Nábrád tanya 063/1 hrsz
15-854750-110	Petőfi Vadásztársaság Kömörő	4943 Kömörő, Kossuth u. 1.
15-854850-110	Túr-Tisza közi Vadásztársaság	4953 Magosliget, Fő út 68.
15-854860-110	Halványhát Vadásztársaság	4946 Tiszakóród, Kossuth u. 52.
15-854870-110	Túr-Erdő Vadásztársaság	4967 Csaholc, Kossuth u. 142.
15-854950-110	ERDŐHÁT Vadásztársaság	4976 Garbolc, Kossuth u. 7.
15-855050-110	Nagyszekeresi DIANA Vadásztársaság	4963 Kisszekeres, Kossuth u. 5.
15-856550-110	SZAMOSMENTI Vadásztársaság Csegöld	4735 Szamossályi, Kossuth utca 62.
15-856650-110	Kisnaményi HUBERTUS Vadásztársaság	4734 Kisnamény, Fő u. 27.
15-856750-110	Szatmár Vadásztársaság Gacsály	4972 Gacsály, Széchenyi u. 6.
15-856760-110	Császlói Új Sólyom Vadásztársaság	4741 Jánkmajtis, Béke u. 2.

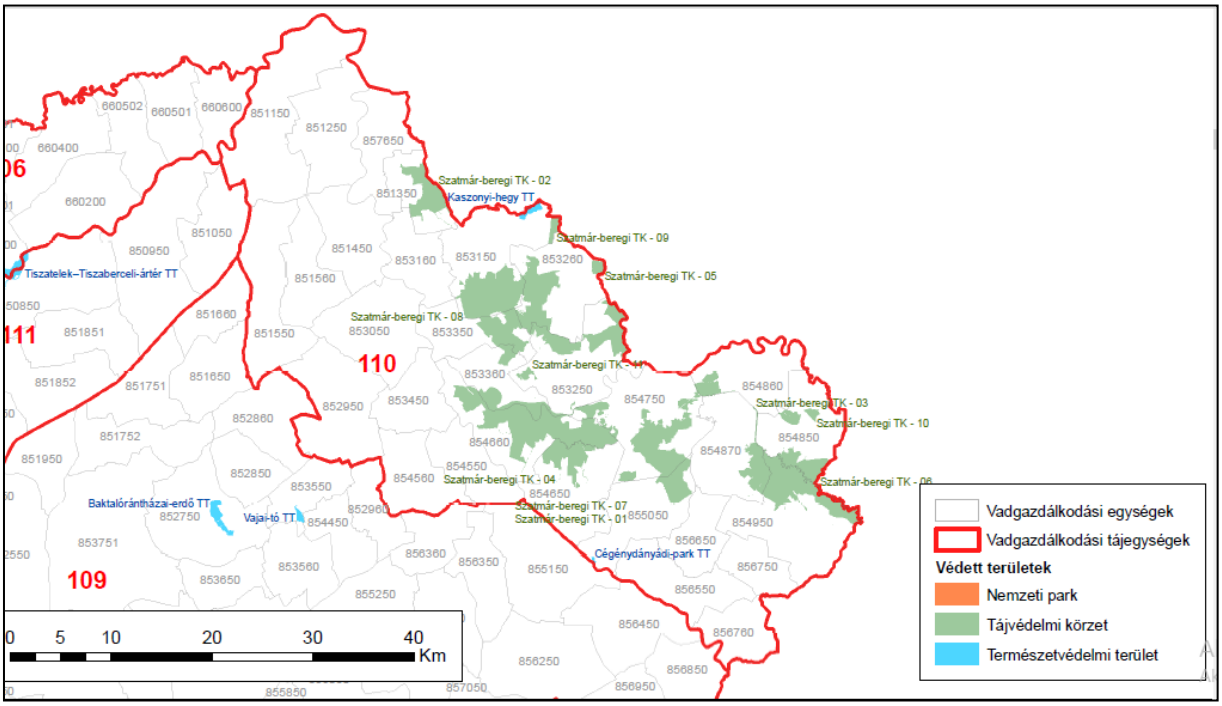

1.7.5. Halgazdálkodási tervek

Az aktuális, érvényes halgazdálkodási tervek az illetékes területi halgazdálkodási hatóságnál elérhetők.
A területen található nyilvántartott halgazdálkodási vízterületek és haltermelő létesítmények:

Víztérkód	Vízterület neve	Vízterület típusa	Kiterjedése (ha)	Kiterjedése -tól (fkm)	Kiterjedése -ig (fkm)	Teljes kiterjedése (fkm)	Halgazdálkodó
15-0039-1-4	Vargaszegi holtág	állóvíz	9,35				Kurucz Horgászegyesület
15-0041-1-1	Sonkádi Holt-Túr	folyóvíz	1,50	60,00	64,89	4,89	Mát-Krisz Kft.
15-0057-1-4	Keskeny Holt Tisza	állóvíz	20,64				Postás Horgászegyesület
15-0058-1-4	Vidiszegi holtág, Aranyosapáti	állóvíz	5,40				Polgár Béla
15-0077-1-4	Újkenézi morotva	állóvíz	60,00				Rákóczi Horgászegyesület
15-0092-1-5	Gyürei Holt-Tisza	állóvíz	23,29				Vidiszeg Sporthorgász és Természetvédő Egyesület
15-0103-1-1	Mátyusi Rózsás holtág	állóvíz	7,00				Ho-Ho Horgászegyesület
15-0107-1-1	Szamos folyó 0-49 fkm-ig	folyóvíz	499,00	0,00	49,00	49,00	Sporthorgász Egyesületek Sz-Sz-B M-i Közhasznú Szövetsége.
15-0109-1-1	Új Túr folyó 0-11 fkm-ig	folyóvíz	28,00	0,00	11,00	11,00	
15-0110-1-1	Túr folyó 11-30 fkm-ig	folyóvíz	33,00	11,00	30,00	19,00	
15-0111-1-1	Öreg Túr folyó 0-64 fkm-ig	folyóvíz	97,00	0,00	64,00	64,00	
15-0164-1-1	Tisza folyó 494 fkm-től 744,85 fkm-ig	folyóvíz	3841,65	494,00	744,85	250,85	
15-0115-1-1	Tapolnok csatorna	folyóvíz	6,00	0,02	23,56	23,54	
15-0117-1-1	Batár patak	folyóvíz	2,00	0,00	2,47	2,47	
15-0113-2-1	Boroszló kerti holtág	állóvíz	19,26				Hortobágyi NPI
15-0120-1-5	Tiszaszalkai átvágás holtág	állóvíz	11,00				Gyüre Önkormányzata
15-0128-1-4	Kiss Jánosné holtág	állóvíz	8,79				Kurucz Horgászegyesület
15-0129-1-1	Tiszaszalka Csaronda	folyóvíz	1,00	0,00	0,00	0,00	Beregi Tiszahát Horgászegyesület
15-0133-2-1	Jánd Fótoskerti Holt-Tisza	állóvíz	15,58				Hortobágyi NPI
15-0135-1-4	Szalma tó - Barabás	állóvíz	0,80				Szalma Barnabás
Nyilvántartási szám	**Név**	**Vízterület típusa**	**Kiterjedése (ha)**	**Tartott fajok**			**Üzemeltető**
5006838	Nábrádi víziállat-tenyésztő létestmény	állóvíz	23 ha	ponty (*Cyprinus carpio*), szürke harcsa (*Silurus glanis*) busa (*Hypophthalmichthys*), süllő (*Stizostedion lucioperca*)			Ertim Kft

1.7.6. Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

Felső-Tisza tervezési alegység vízgyűjtő-gazdálkodási terve – Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság. Elfogadás dátuma: 2016.április. Érvényes: 2027-ig (http://www2.vizeink.hu/files3/2_1_Felso_Tisza.pdf).
Lónyai-főcsatorna alegység vízgyűjtő-gazdálkodási terve – Közreadta a FETIKÖVIZIG és a Vízügyi és Környezetvédelmi Központi Igazgatóság, 2010 áprilisában. Esedékes felülvizsgálat éve: 2015. A felülvizsgálati vita-anyag 2021-ben elkészült (http://www2.vizeink.hu/files/vizeink.hu_0382_2-3_Alegyseg_Lonyay_focsatorna.pdf).

A HUHN 10001 Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Terület az alábbi vízfolyás víztest vízgyűjtő területeket érinti:

- *AEP509 Garand-felső-csatorna vízfolyás víztest (2-1 Felső-Tisza tervezési alegység, Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság),*
- *AEP525 Gőgő–Szenke-főcsatorna vízfolyás víztest (2-1 Felső-Tisza tervezési alegység, Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság),*
- *AEQ080 Öreg-Túr vízfolyás víztest (2-1 Felső-Tisza tervezési alegység, Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság),*
- *AEQ082 Túr alsó vízfolyás víztest (2-1 Felső-Tisza tervezési alegység, Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság),*
- *AEP871 Palád–Csécsei-főcsatorna vízfolyás víztest (2-1 Felső-Tisza tervezési alegység, Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság),*
- *AEP307 Batár-patak vízfolyás víztest (2-1 Felső-Tisza tervezési alegység, Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság),*
- *AEQ055 Tisza országhatártól Túrig vízfolyás víztest (2-1 Felső-Tisza tervezési alegység, Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság),*
- *AEP266 Alsó-Öreg-Túr vízfolyás víztest (2-1 Felső-Tisza tervezési alegység, Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság),*
- *AEQ083 Túr felső vízfolyás víztest (2-1 Felső-Tisza tervezési alegység, Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság),*
- *AEP936 Sár-Éger-csatorna vízfolyás víztest (2-1 Felső-Tisza tervezési alegység, Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság),*
- *AEQ033 Tapolnok-főcsatorna vízfolyás víztest (2-1 Felső-Tisza tervezési alegység, Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság),*
- *AEP397 Csomata-csatorna vízfolyás víztest (2-1 Felső-Tisza tervezési alegység, Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság),*
- *AEQ054 Tisza Túrtól Szipa-főcsatornáig vízfolyás víztest (2-1 Felső-Tisza tervezési alegység, Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság),*
- *AEP771 Makócsa-főcsatorna vízfolyás víztest (2-1 Felső-Tisza tervezési alegység, Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság),*
- *AEQ015 Szipa-főcsatorna és kivezetője vízfolyás víztest (2-1 Felső-Tisza tervezési alegység, Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság),*
- *AEP414 Dédai-Mitz-csatorna vízfolyás víztest (2-1 Felső-Tisza tervezési alegység, Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság),*
- *AEP379 Csaronda-főcsatorna vízfolyás víztest (2-1 Felső-Tisza tervezési alegység, Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság),*
- *AEQ057 Tisza Szipa-főcsatornától Belfő-csatornáig vízfolyás víztest (2-1 Felső-Tisza tervezési alegység, Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság).*

A HUHN 10001 Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Terület az alábbi állóvíz víztest vízgyűjtő területeket érinti:

- *AIH026 Szamosmenti-tározó (2-1 Felső-Tisza tervezési alegység, Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság),*
- *AIH124 Szamossályi-tározó (2-1 Felső-Tisza tervezési alegység, Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság),*
- *ANS513 Kenézi-morotva (2-1 Felső-Tisza tervezési alegység, Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság).*

1.7.7. Egyéb tervek

A Szatmár-Bereg különleges madárvédelmi terület jelölő madárfajai közül az alábbi fajok esetén készült fajvédelmi terv:

- fehér gólya (*Ciconia ciconia*)
http://www.termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/FajmegorzesiTervek/fehergolya_fmt_2013.pdf (2013)

- barát- és cigányréce (*Aythya ferina) (Aythya nyroca)*
https://termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/FajmegorzesiTervek/Bar%C3%A1t-%20%C3%A9s%20cig%C3%A1nyr%C3%A9ce%20fajmeg%C5%91rz%C3%A9si%20terv%20v%C3%A9gleges_honlapra.pdf (2019).

Tisza térség területrendezési tanulmányterve: elkészítését a Tisza-völgy árvízi biztonságának növelését, valamint az érintett térség terület és vidékfejlesztését szolgáló programról szóló 1107/2003, (XI.5.) Korm. határozat írta elő.

Nagyvízi mederkezelési tervek készültek:
- a Tisza folyó Uszka-Tiszabecs államhatár (744,85 fkm) és Vásárosnamény Tisza-híd (684,42 fkm) közötti szakaszára (tervszám: 07.NMT.01.),
- a Tisza folyó Vásárosnamény Tisza-híd (684,42 fkm) és Záhonyi közúti híd (627,76 fkm) közötti szakaszára (tervszám: 07.NMT.02.),
- valamint a Szamos folyó Csenger-Szamosbecs államhatár (50,155 fkm) és a Tisza-torkolat (0,00 fkm) közötti szakaszra (tervszám: 07.NMT.05.).

Átfedő különleges természetmegőrzési területek fenntartási tervei:

A Kaszonyi-hegy – Dédai-erdő Kiemelt Jelentőségű Természetvédelmi Terület (KjTT) fenntartási terve, elfogadás éve: 2014.

A Vámosatya – Csaroda Kiemelt Jelentőségű Természetvédelmi Terület (KjTT) fenntartási terve, elfogadás éve: 2020.

A Tarpa – Tákos Kiemelt Jelentőségű Természetvédelmi Terület (KjTT) fenntartási terve, elfogadás éve: 2014.

A Lónya – Tiszaszalka Kiemelt Jelentőségű Természetvédelmi Terület (KjTT) fenntartási terve, elfogadás éve: 2014.

A Kömörő – Fülesd Kiemelt Jelentőségű Természetvédelmi Terület (KjTT) fenntartási terve, elfogadás éve: 2020.

A Csaholc – Garbolc Kiemelt Jelentőségű Természetvédelmi Terület (KjTT) fenntartási terve, elfogadás éve: 2020.

A Gelénes - Beregdaróc Kiemelt Jelentőségű Természetvédelmi Terület (KjTT) fenntartási terve, elfogadás éve: 2014.

A Magosligeti-erdő és gyepek Kiemelt Jelentőségű Természetvédelmi Terület (KjTT) fenntartási terve, elfogadás éve: 2014.

A Rozsály - Csengersima Kiemelt Jelentőségű Természetvédelmi Terület (KjTT) fenntartási terve, elfogadás éve: 2014.

A Jánki-erdő Kiemelt Jelentőségű Természetvédelmi Terület (KjTT) fenntartási terve, elfogadás éve: 2021.

A Gőgő-Szenke Különleges Természetvédelmi Terület (KTT) fenntartási terve, elfogadás éve: 2014.

A Felső-Tisza kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (HUHN20001) fenntartási terve, elfogadás éve: 2014.

2. Veszélyeztető tényezők

Kód	Veszélyeztető Tényező	Jelentősége (H=nagy, M=közepes, L=kis jelentőségű)	Hatás keletkezési helye (területen belül/kívül)	Érintett terület nagysága (%)	Milyen jelölő fajra és milyen módon gyakorol hatást
A08	Gyepterületek kaszálása vagy vágása	H	belül	**10**	A gyepek korai kaszálásból következő költési sikertelenség a gyepterületeken fészkelő haris (*Crex crex*), hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), réti fülesbagoly (*Asio flammeus*) állomány csökkenését okozza.
A33	A vízháztartás vagy a víztestek fizikai módosítása mezőgazdasági célból.	H	belül	**40**	Gyakorlatilag a KMT teljes területén tapasztalható a tél végi, tavaszi (bel)vizek elvezetése, mely szinte minden esetben nyárra kiszáradást, szárazságot okoz minden élőhelyen. Ez közvetlenül és közvetve minden jelölő fajra jelentős hatást gyakorol.
B06	Fakitermelés	H	belül	**20**	Az erdősávok eltűnése, fészkelésre alkalmas erdők, fasorok kivágása, a fakitermelés zavaró hatása a terület jelölő madárfajai számára – fekete gólya *(Ciconia nigra),* rétisas (*Haliaetus albicilla*), barna kánya (*Milvus migrans*), darázsölyv (*Pernis apivorus*), közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*), balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), feketeharkály (*Dryocopus martius*), hamvas küllő (*Picus canus*), kis őrgébics (*Lanius minor*) – jelentős veszélyforrás.
E01	Utak, ösvények, vasútvonalak és a kapcsolódó infrastruktúra	H	belül	**5**	A KMT területén több, az országhatárra, határátkelő felé tartó, jelentős forgalmat bonyolító közút (Ukrajna: M49 Beregsurány, M491 Tiszabecs, Románia: M49 Csengersima) fut keresztül. Ezek, illetve az ezeken zajló nagy sebességű közúti forgalom, a jelölő fajok szinte mindegyikére veszélyt (az egyedek elütésével) jelent.
I01	Az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok	M	belül/kívül	**5**	A jelölő madárfajok számára fontos élőhelyek (erdők, fasorok, cserjések) átalakulása, leromlása –mirigyes bálványfa terjedése eredményeként.
I02	Egyéb idegenhonos inváziós fajok	H	belül/kivül	**60**	A jelölő madárfajok számára fontos élőhelyek (erdők, fasorok, cserjések) átalakulása, leromlása – az akác, a gyalogakác, a zöld juhar, az amerikai kőris, a mirigyes bálványfa terjedése eredményeként.
A6	Gyepművelés felhagyása (legeltetés vagy kaszálás megszüntetése)	M	belül	**5**	A felhagyásból eredő élőhelycsökkenés a gyepterületeken fészkelő haris (*Crex crex*), kis (*Porzana parva*) és pettyes vízicsibe (*Porzana porzana*) állomány csökkenését okozza. Egyben hatást gyakorol az itt táplálkozó fajok, a fehér gólya (*Ciconia ciconia*), hamvas rétihéja (*Circus pygargus*)

					állományára.
B08	Idős fák eltávolítása	M	belül	**20**	A fészkelésre és költésre (odúk esetében) alkalmas idős fák kivágása a terület jelölő madárfajai számára – fekete gólya *(Ciconia nigra)*, szalakóta (*Coracias garrulus*), füleskuvik (*Otus scops*), rétisas (*Haliaetus albicilla*), barna kánya (*Milvus migrans*), darázsölyv (*Pernis apivorus*), közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*), balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), fekete harkály (*Dryocopus martius*), hamvas küllő (*Picus canus*), kis őrgébics (*Lanius minor*) – jelentős veszélyforrás.
D06	Elektromos áram és kommunikáció átvitel	M	belül	**5**	A KMT területén futó 20 kv-os vezetékek, elosztó és trafó állomások évről-évre a fokozottan védett fajok tucatnyi példányát ölik meg. Különösen a fehér gólya (*Ciconia ciconia*) veszélyeztetett.
F31	Hidrológiai viszonyok módosítása lakossági vagy rekreációs célból	M	belül	**5**	A holtágakon fészkelő és táplálkozó (vonuláskor gyülekező) cigányréce (*Aythya nyroca*), bölömbika (*Botaurus stellaris*), guvat (*Rallus aquaticus*), fattyúszerkő (*Chlydonias hybridus*), kis csér (*Sterna* albifrons), küszvágó csér (*Sterna hirundo*), törpegém (*Ixobrychus minutus*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*), vörös gém (*Ardea purpurea*), függőcinege (*Remiz pendulinus*) számára veszélyeztető tényező.
Xe	Európai Unión kívülről érkező veszélyeztető tényezők és hatások	M	kívül	**10**	A vonuló, jelölő madárfajok jelentős veszteségeket szenvednek a vonulásuk során. Ukrajnából jelentős hulladék-szennyezés érkezik minden áradás alkalmával, mely veszélyezteti a jégmadár (*Alcedo atthis*), a függőcinege (*Remiz pendulinus*) és a partifecske (*Riparia riparia*) állományát.
A17	Aratás és termőföldek vágása	L	belül	**5**	Az aratás alkalmanként költési sikertelenséget okoz a hamvas rétihéja (*Circus pygargus*), alkalmanként a haris (*Crex crex*) számára.
B10	Illegális fakitermelés	L	belül	**20**	Az erdősávok eltűnése, fészkelésre alkalmas erdők, fasorok illegális kivágása, a fakitermelés, a terület jelölő madárfajai számára – fekete gólya *(Ciconia nigra)*, szalakóta (*Coracias garrulus*), rétisas (*Haliaetus albicilla*), barna kánya (*Milvus migrans*), darázsölyv (*Pernis apivorus*), közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*), balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), feketeharkály (*Dryocopus martius*), hamvas küllő (*Picus canus*), kis őrgébics (*Lanius minor*) – jelentős veszélyforrás.
F07	Sport, turisztikai és szabadidős tevékenységek	L	belül	**15**	A folyópartok, homokos fövenyek illetve holtmedrek mentén a turisztikai célú át- illetve kialakítások a magaspartokon fészkelő partifecske (*Riparia riparia*) és

					jégmadár (*Alcedo atthis*), a holtágakon fészkelő és táplálkozó (vonuláskor gyülekező) cigányréce (*Aythya nyroca*), bölömbika (*Botaurus stellaris*), guvat (*Rallus aquaticus*), fattyúszerkő (*Chlydonias hybridus*), kis csér (*Sterna* albifrons), küszvágó csér (*Sterna hirundo*), törpegém (*Ixobrychus minutus*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*), vörös gém (*Ardea purpurea*), függőcinege (*Remiz pendulinus*) számára veszélyeztető tényező.
F29	Víztározók és gátak építése vagy fejlesztése lakossági vagy rekreációs fejlesztés céljából	L	belül	**5**	A Tisza folyó árvizei és az ehhez kapcsolódó árvízvédelmi tevékenységek (nagyberuházások) hatást gyakorolnak a folyó környezetében levő élőhelyekre, az ott élő (jelölő) madárfajokra.
G08	Hal- és vadállomány kezelése	L	belül	**100**	A KMT teljes területén vadászati, vadgazdálkodási tevékenység folyik. A KMT területét sűrűn behálózzák folyók, patakok, csatornák, holmedrek rendszerei. A folyamatos hal- és vadgazdálkodási tevékenység közvetlen és közvetett hatást gyakorol a folyó környezetében levő élőhelyekre, az ott élő (jelölő), földön fészkelő madárfajokra, mint a haris (*Crex crex),* guvat (*Rallus aquaticus*). madárfajokra
G10	Illegális kilövés/ elpusztítás	L	belül	**100**	A terület ragadozómadarai (lelövés, mérgezés) – rétisas (*Haliaetus albicilla*), darázsölyv (*Pernis apivorus*), barna kánya (*Milvus migrans*), és a magaspartoknál fészkelő (a költőüregek zavarása, elpusztítása) jégmadár (*Alcedo atthis*) és partifecske (*Riparia riparia*) számára veszélyeztető tényező
I01	Az Únió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok	L	belül/kívül	**10**	Természetes úton (a Tisza folyó „lehozza" Ukrajnából) történő beszivárgás (szosznovszkij medvetalp), illetve aktív módon történő behurcolás, betelepítés (mirigyes bálványfa) eredményeként átalakítja jelölő madárfajok, mint a jégmadár (*Alcedo atthis*), a függőcinege (*Remiz pendulinus*) és a partifecske (*Riparia riparia*) élőhelyét.
J01	Felszíni és felszín alatti vizeket érintő kevert forrású szennyezés (édesvízi és szárazföldi)	L	belül/kívül	**15**	A folyóvizek kémiai és szervesanya-szennyezése a vizek elszennyezését, minőségének romlását, a vizes élőhelyek átalakulását hozza magával., mely veszélyezteti a jégmadár (*Alcedo atthis*), a függőcinege (*Remiz pendulinus*) és a partifecske (*Riparia riparia*) állományát.
N01	Hőmérséklet-változás a klímaváltozás következtében	L	belül/kívül	**100**	A hőmérséklet hektikus változásai jelentős hatást gyakorolnak a költési sikerességre. például a fekete gólya *(Ciconia nigra),* a rétisas (*Haliaetus albicilla*) vagy a barna kánya (*Milvus migrans*) esetében.

3. Kezelési feladatok meghatározása

3.1. Természetvédelmi célkitűzés, a terület rendeltetése

Általános célkitűzések:

A Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Területté nyilvánításakor a természetvédelmi célkitűzéseket meghatározták, emellett kiemelésre kerültek azok az egyes jelölő értékek, amelyeket a kezelés során prioritásként kell kezelni. A Natura 2000 területek célkitűzései és prioritásai a területek hivatalos Natura 2000 adatlapjain (SDF) találhatók.
A Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Terület természetvédelmi célkitűzése az azon található, a kijelölés alapjául szolgáló fajok és a jelölő fajok számára szükséges élőhelytípusok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása. A jelölő fajok közül kiemelten kezelendő a **jégmadár**, a **réti fülesbagoly**, a **cigányréce**, a **bölömbika**, az **uhu**, a **fattyúszerkő**, a **fehér gólya**, a **fekete gólya**, a **barna rétihéja**, a **kékes rétihéja**, a **hamvas rétihéja**, a **haris**, a **közép fakopáncs,** a **balkáni fakopáncs**, a **fekete harkály**, a **rétisas,** a **törpegém**, a **tövisszúró gébics**, a **kis őrgébics,** a **barna kánya**, a **füleskuvik**, a **bakcsó**, a **darászölyv**, a **hamvas küllő**, a **guvat**, a **függőcinege**, a **partifecske**, és a **karvalyposzáta** védelme. Emellett fontos feladat a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot és a kedvező természetvédelmi állapottal összhangban lévő gazdálkodás feltételeinek biztosítása..

A természetvédelmi célállapot:

A megjelölt prioritások szerinti célállapot megvalósításakor arra kell törekedni, hogy a terület jelölő értékei mellett egyéb természetes, közösségi jelentőségű (de nem jelölő) élőhelyek kiterjedésének, karakterének, egységes táji megjelenésének, természetes biológiai sokféleségének fennmaradása is biztosítható legyen, különös tekintettel az ott előforduló, jelentős értéket képviselő fokozottan védett és védett fajok igényeire. Emellett – természetesen - az átfedő, élőhelyvédelmi irányelvek alá tartozó területek és jelölő fajaik/élőhelyeik, valamint a védett természetvédelmi területek természeti állapotának megőrzése, javítása kiemelt prioritást élvez.

A természetvédelmi célkitűzések:

A védelem célja a jelölő fajok állományainak fenntartása vagy megerősítése, valamint az általuk preferált élőhelyek megőrzése, különös tekintettel a fészkelési lehetőségek, illetve megfelelő táplálékbázis biztosítására. Fontos feladat továbbá a jelölő fajokat, élőhelyeket veszélyeztető tényezők kiküszöbölése, hatásuk csökkentése.

Specifikus célok és végrehajtandó intézkedések (az élőhelyek megközelítésében felsorolva):

- A Beregi- és a Szatmári-sík területén található puha- és keményfás ligeterdők, gyertyános-tölgyesek, kaszáló- és mocsárrétek, üde és szárazgyepek, holtmedrek, bokorfüzesek, fasorok és cserjések, a hagyományos tájhasználat eredményeként fennmaradt fás legelők jelenlegi klimatikus és állatföldrajzi viszonyaira jellemző, természetvédelmi szempontból kiemelt madárfajainak védelme.

- A tájhonos erdőállományok védelme, állapotuk, elegyarányuk, korosztályviszonyaik javítása, a természetközeli erdőgazdálkodási módok előtérbe helyezése, és az erdők területarányának növelése bizonyos szántók, antropogén területek és elsősorban özönnövények uralta területek rovására – a KMT erdős területein élő, fészkelő madárfajok állományának megőrzése, növelése érdekében.

- A tájhonos erdőállományok védelme, állapotuk, elegyarányuk, korosztályviszonyaik javítása, a természetközeli erdőgazdálkodási módok előtérbe helyezése, és az erdők területarányának növelése mellett kiemelten figyelni és gondoskodni kell az erdőállomány korának javításáról, a korelosztás minél idősebbé tételéről. Ezen belül (egyedi mérlegeléssel) szükséges felemelni a vágásérett kort, a lehető legtovább kitolni a véghasználatot.
- A KMT erdőállományaiban fészkelő jelölő madárfajok élőhelyének (fekete gólya, rétisas, barna kánya, darázsölyv, füleskuvik, közép fakopáncs, fekete harkály, hamvas küllő, örvös légykapó), fészkelőhelyének megőrzése, a biztonságos költés feltételeinek biztosítása. A területen fészkelő - jelölő - fajok állományának megőrzése, növelése.
- Az idős fákkal, fasorokkal tagolt gyepek, fás legelők megőrzése egyrészt a jelölő madárfajok (fehér gólya, szalakóta, kis őrgébics, nagy őrgébics, füleskuvik), másrészt a térségre jellemző élőhelyek fenntartása miatt nagy fontosságú.
- A szatmár-beregi tájra jellemző extenzív művelésű, idős gyümölcsösök megőrzése egyrészt a balkáni fakopáncs védelme, másrészt egy hagyományos gazdálkodási mód megőrzése szempontjából szükséges.
- A jelölő madárfajok fészkelése (haris, réti fülesbagoly, hamvas rétihéja, guvat), táplálkozása (barna rétihéja, kékes rétihéja, hamvas rétihéja, rétisas) szempontjából értékes füves élőhelyek megőrzése, fenntartása – a védelmükhöz szükséges gazdálkodási korlátozások mellett.
- A búvó-, táplálkozó- és szaporodóhelyként szolgáló bokrokat meg kell őrizni, ill. növelni területarányukat, különösen a táblaszegélyeken és a homogén mezőgazdasági területeken búvó, táplálkozó vagy fészkelőhelyet teremtve, többek között a karvalyposzátának és a tövisszúró gébicsnek.
- A Tisza folyó mentén a parti kövezések, mederstabilizálások csökkentése, korlátozása fontos a szakadófalak frissülése, és az ott fészkelő jégmadár, partifecske és gyurgyalag állományának megőrzése érdekében.
- A területen található holtágakat, hullámtéri medreket meg kell őrizni, megfelelő vízkormányzással biztosítani kell ezek rendszeres vízutánpótlását. Az ártéri tájgazdálkodás hagyományos formáinak megújítása, megőrzése (pl. fokgazdálkodás), melynek következtében táplákozó- (vörös gém, fekete gólya, bakcsó) és fészkelőhelyet biztosítanak (bakcsó, törpegém, bölömbika, szerkőfélék) a jelölő és egyéb madárfajoknak.
- A fészkelő, átvonuló és telelő récefajok (különösen a jelölő cigányréce) védelme fontos a Szatmár-Bereg KMT területén - különös tekintettel a vízivad vadászatokra.
- A KMT területén található található felhagyott kőbányákban (Tarpa, Barabás) fészkelő uhu állomány megőrzése érdekében a bányák zavartalanságának biztosítása kiemelkedő fontosságú.
- Az agresszíven terjedő invaziós növényfajok (gyöngyvessző-fajok, gyalogakác, amerikai kőris, zöld juhar stb.) visszaszorítása, helyükön őshonos cserjések, bokrosok, facsoportok kialakítása, megőrzése.
- A településeken fészkelő (és vonuló) fehér gólya állomány megőrzése érdekében az áramszolgáltató cégekkel közösen a fészkelési és áramütés elleni biztonságot növelni kell a települések bel- és külterületén egyaránt.
- A természetes és mesterséges vizes élőhelyeinek nádasaiban fészkelő fajok (törpegém, bölömbika, barna rétihéja, függőcinege) állományainak szinten tartása.

A tervezés során figyelembe vettünk további védett és fokozottan védett madárfajokat (gém-félék: szürke gém, nagy kócsag, ragadozó madarak: vörös kánya, kabasólyom, héja), illetve egyéb indikátor-állatfajokat (kétéltűek, vidra, odúlakó denevér-fajok) is, amelyek speciális ökológiai szerepük, élőhelyi igényeik, területkezeléssel kapcsolatos érzékenységük vagy biogeográfiai jelentőségük folytán a kezelési javaslatok megadásánál jelentőséggel bírtak. Természetesen a tervezés során figyelembe vettük a Szatmár-Bereg KMT területével átfedésben levő Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület jelölő élőhelyeinek és jelölő fajainak megőrzését, a lehetőségekhez mérten beépítve az azokban megfogalmazott javaslatokat.

A cékitűzések eléréséhez rendelt intézkedési javaslatok:

- A természetszerű erdőkben az erdészeti beavatkozások (főként tarvágás) visszaszorítása. Az idős (fészkelésre alkalmas), odvasodó faegyedek (költőodú), valamint holt faanyag (KjTT jelölő fajai) meghagyása.
- A területen található természetszerű erdők esetében javasolt a véderdő funkciót előtérbe helyezni a gazdasági rendeltetéssel szemben. Ennek szellemében hosszútávon elérhető illetve biztosítható az idős erdőállományok kialakítása, megőrzése, melyek elengedhetetlenek a jelölő ragadozómadarak (barna kánya, darászölyv, rétisas) és a fekete gólya sikeres fészkeléséhez.
- A keményfa ligeterdők és a gyertyános-tölgyesek esetében fokozatos átállás valamely folyamatos erdőborítást biztosító üzemmódra. Ennek szellemében hosszútávon elérhető illetve biztosítható az idős erdőállományok kialakítása, megőrzése - melyek elengedhetetlenek a jelölő ragadozómadarak (barna kánya, darázsölyv, rétisas) és a fekete gólya sikeres fészkeléséhez.
- Az erdőgazdálkodás során törekedni kell a tájidegen, intenzíven terjedő, illetve inváziós fafajok (zöld juhar, amerikai kőris, akác, illetve a gyalogakác) visszaszorítására, lecserélésére őshonos fajokra
    - kivétel a sokbordás futrinka (*Carabus hampei*) előfordulási területei.
- A fahasználat időbeli és térbeli korlátozása az erdőben fészkelő fajok védelme érdekében (fekete gólya, fokozottan védett ragadozómadár-fajok).
- A fahasználat során – az időbeli és térbeli korlátozása figyelembe vételével – figyelmet kell fordítani a fészkelésre alkalmas idős, odvas fák kíméletére, megőrzésére az erdőben fészkelő, jelölő odúlakó fajok védelme érdekében (fekete harkály, hamvas küllő, közép fakopáncs, örvös légykapó, füleskuvik).
- A fás legelők állományának megőrzését, állapotának javítását, fáinak frissítését elsősorban a hagyományos legeltetéssel párhuzamosan javasolt megoldani.
- A még jó ökológiai állapotban lévő gyepek rendszeres, hasznosítását hosszú távon (legeltetés, kaszálás) meg kell oldani – a gyepek földön fészkelő madarainak (haris, réti fülesbagoly, hamvas rétihéja, vízicsibék, fürj, stb.) védelme érdekében. A beerdősítés csak legvégső esetben, és akkor is csak természetszerű erdővé alakítható célállománnyal fogadható el – a természetvédelmi kezelővel egyetértésben.
- A kaszálás a védett, fokozottan védett fajok igényeinek figyelembe vételével, azok populációinak megőrzésével történhet. A földön fészkelő fokozottan védett madárfajok (haris, pettyes vízicsibe, kis vízicsibe, guvat, réti fülesbagoly, hamvas rétihéja) költése esetén július 31. utánra kell korlátozni a kaszálást/betakarítást a kijelölt védőzónán belül.

- A kaszálások során kizárólag a természetvédelem számára elfogadható módszer és technológia alkalmazható (madárbarát/tágító kaszálási módszer, láncfüggönyös vadriasztó használata és nappali munkavégzés, megfelelő munaksebesség, stb.) biztosítva ezzel a földön fészkelő madárfajok védelmét.
- Fészkelési időszakban (április 20. és augusztus 15. között) a lakott szakadófalak közelében horgászati tevékenység korlátozandó. Ezeken a szakaszokon a vízi közlekedést is szabályozni célszerű (hullámkeltés csökkentése sebességkorlátozással), biztosítva a partifecske és a jégmadár költésének sikerességét.
- A mesterséges halastavakon fészkelő, átvonuló és telelő réce- és vöcsökfajok, valamint a fattyúszerkő állományok megőrzése érdekében a vízivad vadászatot illetve a halastavi gazdálkodást szabályozni, koordinálni szükséges – a természetvédelmi kezelő egyetértésével.
- A területen található holtágakat, hullámtéri medreket meg kell őrizni, megfelelő vízkormányzással biztosítani kell ezek rendszeres vízutánpótlását. Az ártéri tájgazdálkodás hagyományos formáinak megőrzése, fenntartása (pl. fokgazdálkodás), melynek következtében táplákozó- (gémfélék, récefélék) és fészkelőhelyet biztosítanak (szerkők) a jelölő és egyéb madárfajoknak.
- Az inváziós növények nagy kiterjedésű homogén állományait (főként a gyalogakácosok) felszámolva/visszaszorítva, rendszeres kaszálással gyepként kell fenntartani, vagy át kell alakítani természetszerű cserjéssé, erdővé - melyek fészkelőhelyet biztosíthatnak a karvalyposzátának, a tövisszúró gébicsnek.
- A búvó-, táplálkozó- és szaporodóhelyként szolgáló bokrosokat meg kell őrizni, ill. növelni területarányukat, különösen a táblaszegélyeken és a homogén mezőgazdasági területeken búvó, táplálkozó vagy fészkelőhelyet teremtve, többek között a karvalyposzátának és a tövisszúró gébicsnek.
- A településeken fészkelő fehér gólya állomány megőrzése érdekében az áramszolgáltató cégekkel közösen a fészkelési és áramütési biztonságot növelni kell.
- Az elektromos légvezeték-rendszer (oszlopok, transzformátorok, elosztók, vezetékek) átalakítása oly módon, hogy sem ütközéssel, sem áramütéssel ne veszélyeztesse az érintett KMT madárvilágát, különös tekintettel a jelölő fajokra.
- Az átvonuló/telelő úszóréce-csapatok vonulóhelyeinek védelme miatt a vízivad-vadászat térbeli és időbeli korlátozása indokolt.
- A természetes és mesterséges vizes élőhelyeinek nádasaiban fészkelő fajok (pl. gémfélék, barna rétihéja, nádi énekesmadarak) állományainak szinten tartása érdekében a lehetőségekhez képest gondoskodni kell azok vízpótlásáról, illetve a nádasok zavartalanságáról, a nádaratás koordinálásról, korlátozásáról.
- A földön (haris), és a partfalakban fészkelő jelölő fajok (partifecske) költési sikere érdekében célirányos állománycsökkentéssel szabályozni szükséges a fészekpredátorok számát - vaddisznó (haris), a vörös róka, az aranysakál és a borz (partifecske) esetében.

A tervezés során figyelembe vettünk további madárfajokat (gémfélék: szürke gém, ragadozó madarak: vörös kánya, kabasólyom), illetve egyéb indikátor-állatfajokat (kétéltűek, vidra, odúlakó denevér-fajok) is, amelyek speciális ökológiai szerepük, élőhelyi igényeik, területkezeléssel kapcsolatos érzékenységük vagy biogeográfiai jelentőségük folytán a kezelési javaslatok megadásánál jelentőséggel bírtak. Természetesen a tervezés során

figyelembe vettük az érintett kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület jelölő élőhelyeinek és jelölő fajainak megőrzését. A lehetőségekhez mérten beépítettük azokat a jelen fenntartási tervbe.

3.2. Kezelési javaslatok

„A 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet 4.§ 5. pontja alapján „(5) A fenntartási terv a Natura 2000 terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit tartalmazza, és jogszabály eltérő rendelkezése hiányában kötelező földhasználati szabályokat nem állapít meg."
Az itt megfogalmazott kezelési javaslatok célja, hogy a kezelési egységekben előforduló közösségi jelentőségű értékek, a jelenlegi gazdálkodási gyakorlat és adottságok alapján javaslatot tegyenek a gazdálkodás kívánatos módjára, megadják, hogy a jelölő értékek megőrzéséhez milyen kezelési előírás-javaslatok alkalmazása szükséges. A már más jogszabály vagy hatósági eszköz alapján létező előírások esetében azok kötelező jellegét értelemszerűen az azt megalapozó jogszabály, vagy hatósági eszköz támasztja alá, jelen fenntartási terv ezekre az előírásokra csak utalást tesz. A tervkészítés időpontjában jogszabály alapján kötelezően betartandó előírásokon túli, a célokhoz illeszkedő, kívánatos kezelést megfogalmazó előírás-javaslatok iránymutatásként szolgálnak."

A kezelési javaslatokat két nagy csoportban tárgyaljuk, a gazdálkodáshoz nem köthető, illetve gazdálkodáshoz köthető javaslatokat fogalmazva meg. Előbbiek a teljes területre vonatkoznak, utóbbiak kezelési egységekként külön-külön kerülnek tárgyalásra.
A gazdálkodáshoz köthető javaslatok között megkülönböztetünk általános, illetve a támogatási rendszerekhez illeszkedő (vagy a jövőben illeszthető) javaslatokat. Ez utóbbiak lehetnek kötelezőek, illetve önkéntes vállallásokon alapuló, agrár-kifizetésekhez kapcsolódó javaslatok – mindezek beépülnek a kezelési egységek (KE) rendszerébe.
A Natura 2000 területre vonatkozó természetvédelmi célkitűzések eléréséhez a terület egyes részei eltérő kezelést igényelnek, figyelembe véve az ott előforduló élőhelyeket, fajokat, és az ott jellemző gazdálkodási formákat. A kezelési, fenntartási, és részben az élőhelyrekonstrukciós és fejlesztési javaslatokat ezért a Natura 2000 terület egyes lehatárolt részegységeire, az úgynevezett kezelési egységekre (KE) vonatkozóan rendszerezi a fenntartási terv.
A terv gyakorlatban való haszálhatóságát szem előtt tartva a kezelési egységek (KE) lehatárolásakor igyekeztünk minél kevesebb, jól körülírható kategóriát – ezáltal területegységet – meghatározni. A lehatárolás alapját a földrészletek művelési ági/élőhelyi állapot besorolása képezi, ezt árnyalják terepi ismeretek, valamint az egyes madárfajok területi elterjedése és jellemző élőhelyhasználata. A szántó, gyep, erdő kategóriák mellett, figyelembe véve a jelölő fajokat, szükségesnek tartottuk a cserjés, bokros, facsoportos élőhelyek, valamint a gyümölcsösök elkülönítését is. Emellett természetesen külön kezelési egységet képeznek (az igen csekély kiterjedésű) vizes élőhelyek, és természetesen a Tisza és a Szamos folyó. A vizes élőhelyek esetében elkülönítettük a természetes és mesterséges kialakulású, valamit az álló- és folyóvizeket.
A kezelési egységek (KE) meghatározása és elkülönítése során felhasználtuk a KMT területéről készült (2012-2019) Á-NÉR élőhelytérképeket, mely a vizsgálati terület közel ¾ részét fedi le (több mint 38 ezer ha). Ahol ez nem állt rendelkezésre, ott a Corine CLC50 felszínborítottsági adatbázist használtuk, mintegy 14 ezer hektár esetében.

A kezelési egységek (KE) kialakítása során szükségesnek éreztük az erdős élőhelyek szétválasztását természetszerű erdők és az ültetvény erdők kategóriákra. A klasszikus természetvédelmi megközelítés mellett (eltérő természetvédelmi kezelést igényelnek), leginkább a madárvédelmi szemlélet miatt került erre sor, hiszen hosszú távon csak egy

természetszerű erdő képes megfelelő élő-, táplálkozó- és fészkelőhelyet biztosítani a jelölő (harkályok, ragadozómadarak, fekete gólya, énekesmadarak) és a terület más jellemző madárfajai számára.
Ahol az erdős élőhelyekről nem állt rendelkezésünkre Á-NÉR térkép, ott az erdészeti adatbázis alapján különítettük el az ültetvény és a természetszerű erdőket.
A kezelési egységek (KE) kialakítása során szükségesnek éreztük a gyepterületek felosztásátaz átfedő élőhelyvédelmi területeken jelölés alapjául szolgáló természetes és természetszerű gyepekjre (melyek a párhuzamosan érintett KjTT területeken találhatók) és az egyéb gyepekre (melyek nem jelölő gyepek, vagy nem a párhuzamos KjTT-n területén találhatók). A felosztást, és így annak célját-kezelését egyértelműen a jelölő madárfajok jelenléte indokolta.
Míg a jelölő (általában nedves) gyepek a harisnak megfelelő élőhelyek, addig a nem jelölő, általában száraz gyepeken (valamint a Tisza és a Szamos töltésén) a haris nem fordul elő.

A tavak/állóvizek elkülönítése elhelyezkedésük, jellegük illetve horgászati hasznosításuk szerint történt. Így különítettük el a kifejezetten halgazdálkodási/horgászati célű állóvizeket a természetszerű folyamatok által működtetett tavaktól.

3.2.1. Élőhelyek kezelése

3.2.1.1. Gazdálkodáshoz nem köthető kezelési javaslatok

Településrendezési eszközök:

- A Szatmár-Bereg KMT területén, a települési külterületeken a további beépítés nem kívánatos. Kivételt képeznek a természetvédelmi célú bemutatáshoz és a legelőgazdálkodáshoz feltétlenül szükséges épületek, építmények.

Infrastruktúra-fejlesztés, turisztikai és ipari jellegű beruházások:

- A Szatmár-Bereg KMT területén, a települési külterületeken új nyomvonalú burkolt, vagy stabilizált út, vagy a régi földutak hasonló jellegű átalakítása nem kívánatos.
- Új tervezésű elektromos vezetékek tervezése során előnyben kell részesíteni a földkábelek alkalmazását, a felújításra kerülő szabadvezetékeket már madárbarát módon kell kivitelezni.
- A már meglévő szabadvezetékek (különösen a trafók és a vezeték-elosztók/elágazások) madárbarát módón történő átalakítását folyamatosan végezni kell, természetvédelmi szempontból indokolt esetekben lépéseket kell tenni a szabadvezetékek földkábelre cserélése érdekében.
- A Szatmár-Bereg KMT területén belül új bányatelek kialakítása, új bánya nyitása vagy a már bezárt/megszüntetett újranyitása nem javasolt.
- Gyalogos, lovas és lovaskocsis utak, turista ösvények, tanösvények kialakítása előtt konzultálni szükséges a természetvédelmi kezelővel (HNPI).
- Kerékpáros utak fejlesztését elsősorban a Tisza, a Szamos és a Túr folyó gátján, a lokalizációs töltéseken és az árvízi tározók töltésrendszerén javasolt megvalósítani.

Egyéb, általános területhasználat:

- Az unikális tőzeglápi élőhelyek (7110*-Dagadólápok, 7140-Tőzegmohás lápok és ingólápok) fennmaradása érdekében a medencék vízvesztésének csökkentése, a vízvisszatartó és vízpótló berendezések megfelelő üzemeltetése, bővítésük lehetőségének vizsgálata elengedhetetlen. A lápokon a szukcessziós folyamatokat lassító természetvédelmi kezelési célzatú fakivágások, cserjeirtások tervezése, végzése szükséges. A lápok védőzónájában a folyamatos erdőborítás megtartása kívánatos. A lápokon az emberi jelenlét nem kívánatos, emellett a vad jelenlétének visszaszorítása - a taposási károk elkerülésének érdekében nagy fontosságú.

- Szintén a tőzeglápi élőhelyek, továbbá a Mészkedvelő üde láp- és sásrétek (7230), *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440), illetve a Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*) (6510) fennmaradásának érdekében a belvízelvezető funkciójú csatornákon a vízvisszatartó műtárgyak megfelelő üzemeltetése kívánatos, szükség esetén új műtárgyak kialakítása a természetes vízkészlet megtartása érdekében.
- A Szatmár-Bereg KMT területe felett 450 méter minimális magasságú repülési tilalmi övezet kijelölése indokolt. Ez a 26/2007. (III. 1.) GKM-HM-KvVM együttes rendelet természetvédelmi indokból kijelölt környezetvédelemi korlátozott légterek bővítését jelentené a Szatmár-Bereg KMT területére. Ezzel a KMT kiemelkedő zoológiai értékét jelentő ragadozómadarainak és fekete gólya állományának védelme érdekében van szükség.
- A terület szabadon látogatható, de a fokozottan védett fajok esetén indokolt esetben a természetvédelmi hatóság korlátozásokat vezethet be a 12/2005 (VI.17.) KvVM rendelet alapján.
- Technikai jellegű sportesemények rendezése, alkalmi űzése a KMT területen nem javasolt.

3.2.1.2. Gazdálkodáshoz/élőhelyekhez köthető kezelési javaslatok

A Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Területen az előforduló élőhelyek, fontosabb fajok és gazdálkodási módok alapján 13-féle kezelési egység lehatárolását tartottuk indokoltnak, amelyek térképi megjelenítését a „Mellékletek” fejezet mutatja be. A kezelési egységek lehatárolása a 2013-19-ben tapasztalt természeti adottságok alapján készült, 1:10.000 alapléptékben (a KMT területét érintő KjTT-k fenntartási tervéhez készült) Á-NÉR élőhelytérképek felhasználásával (hozzávetőlegesen 38 ezer ha-on), illetve a CORINE felszínborítás (hozzávetőlegesen 14 ezer ha) felhasználásával készült el. A térképi lehatárolás léptékét figyelembe véve a kezelési egységek határai (különösen a nem mesterséges vonalat, pl. szántó, csatorna határkövető egységek esetén) nem szigorúan véve rögzítettek, hanem 10-20 méteres átmeneti sávban értelmezhetők. A kezelések, beavatkozások gyakorlati tervezésénél emellett figyelembe szükséges venni, hogy a természeti adottságok, élőhelyek spontán változásai miatt a kezelési egységek egymáshoz viszonyított határai folyamatosan alakulnak, változnak. A fentiek alapján tehát a kezelési egységek térbeli lehatárolása a fenntartási terv gyakorlati átültetése esetén áttekintő, iránymutató jellegű információnak tekintendő, aminek pontosítását magán a területen, az adott időszak aktuális állapotának megfelelően kell elvégezni.

Különleges kezelést/besorolást tartottunk szükségesnek ex lege lápok esetében. Többségük egészen kis kiterjedésű, csupán néhány hektáros terület. Azonban ex lege láp besorolásuk (és lápi élőhely kategóriájuk) mellett többnyire nagyobb kiterjedésű erdőkben vagy gyepeken fordulnak elő. Esetükben általában nem mint vizes, lápos élőhelyek kerültek besorolásra (mint a KjTT-k fenntartási tervében), hanem a lápokat övező kiterjedt élőhelyekbe soroltuk.

3.2.1.3. Gazdálkodáshoz köthető általános javaslatok

Erdőgazdálkodás/mezőgazdálkodás

A terület kiemelkedő értékeit jelentő ragadozómadár-fajok (és a fekete gólya) védelme szempontjából a kedvezőtlen hatások, zavarások hatókörét nem a KMT határvonala, hanem a fészkek elhelyezkedése, illetve a leggyakrabban használt átmozgási irányok, „légifolyosók” határozzák meg. Ezért esetenként (a jelölő és/vagy fokozottan védett madarak – fekete gólya, barna kánya, vörös kánya, parlagi sas, rétisas, kerecsensólyom, valamint a haris, réti fülesbagoly, hamvas rétihéja) indokolt lehet a területen belül, a fajok szempontjából

meghatározott kezelési javaslatok nagyobb területre történő kiterjesztése (mintegy pufferterületként), melyet a természetvédelmi kezelő állapíthat meg.

A tervezési területen
- intenzíven kezelt nemesnyár állományok,
- inváziós fajok alkotta ültetvények (akác, amerikai kőris, fekete dió, fenyőtelepítések),
- természetszerű, őshonos, hazai fafajokból álló fűz-nyár ligeterdők (puhafás ligeterdők),
- természetszerű, őshonos, hazai fafajokból álló tölgy-kőris-szil (keményfás ligeterdők),
- természetszerű gyertyános-tölgyesek,
- telepített (alkalmanként elegyes) kocsányos tölgyesek,
- és az előzőek degradált származékai fordulnak elő.

A ligeterdőkhöz nagyon hasonló, de keletkezését tekintve egészen más erdőtípusnak fogható fel a gátak hullámtéri oldalán húzódó úgynevezett **kubikerdők**, melyek a folyószabályozási munkák során keletkeztek. Fafaj-összetételük a puhafás ligeterdőkével egyezik meg: higrofil szálerdők, melyek lombkoronaszintjét elsősorban fűz- és nyárfajok képezik. Ez az erdőtípus – mesterséges eredete ellenére – hatalmas koronájú öreg fáival szépen, harmonikusan simul a tiszai tájba, tájképi értéke kiemelendő, ezen állományok fenntartandók. Megőrzésük elengedhetetlen.
A kubikgödrök mentén a Szatmár-Bereg térségében is megtalálhatók a **botolófüzesek.** Ezeket mesterségesen telepítették, és csak egyetlen fűzfajból állnak, melyeket folyamatosan visszavágnak. Általában közepes vagy időskorú állományok, ezért sok természetes üreg, odú található bennük, amelyekben rendkívül gazdag élővilág talál szaporodó- és búvóhelyet. Megőrzésük elengedhetetlen.
Az elmúlt 50 év során a **folyómenti fűz-nyár (puhafás) ligeterdők** felújítása nemesnyár csemetével történt. Az erdőben a gyomosodás, a magaskórósok és a liánok megjelenése miatt gyomirtó vegyszerezés is zajlott. A folyamatos borítottság és a rendszeres sorápolás miatt ezeknek az állományoknak a természetes elegyedése és megújulása korlátozott. A ligeterdők vonatkozásában nagy problémát jelentenek a hullámtérben tömegesen előforduló, nem őshonos fafajok. A zöld juhar *(Acer negundo)* mind magról, mind tuskósarjról újul, ezért ma már az egész hullámtéren elterjedt. Az amerikai kőris *(Fraxinus pennsylvanica)* magról még a magyar kőrisnél is jobban újul, a vadkárosítást is jobban elviseli. Sok esetben a magyar kőrishez hasonló méretet ér el. A gyalogakác *(Amorpha fruticosa)* a zárt faállományokban nem telepszik meg, illetve nem tud megmaradni. Ezért csak az idősebb állományok kigyérült foltjaiban, vagy a vágásterületen jelenik meg nagy tömegben. Ahol az adventív fajok teret hódítanak, onnan nagyon nehéz visszaszorítani, ezért eltávolításukról, folyamatos gyérítésükről rendszeresen kell gondoskodni. Az alsó lombkoronaszintek kialakulását őshonos faegyedek telepítésével kell elősegíteni.
A **kultúrerdők** elfoglalhatják a természetes fás és fátlan növénytársulások helyét. Vágásfordulójuk megközelíti a természetszerű erdőkét, így kedvező esetben néhány évtized alatt természeteshez közelítő képet mutathatnak a szomszédos állományokból betelepülő fa és cserjefajok hatására. Ez elsősorban az őshonos fafajokkal történő telepítés és felújítás esetén állhat elő, és elvezethet természetközeli állapot felé.
A **mesterséges erdők**nél (faültetvények) a faállomány nemesített szaporítóanyagból létesül, szabályos hálózatban, gyakori talajművelést igényel. Az alkalmazott technológia célja a hagyományos vágásfordulónál jelentősen rövidebb idő (15-25 év) alatt nagy mennyiségű faanyag termelése. Ebbe a csoportba tartoznak a nemesnyárasok és a nemesített füzesek állományai. A faültetvény mind a fajgazdagság fenntartása, mind élőhelyteremtés szempontjából értéktelen, létrehozása védett és Natura 2000 területen nem kívánatos.
Tekintettel a terület Natura 2000-es oltalmára a fűz-nyár ligeterdők termőhelyén álló faültetvények fafajcserés átalakítása lenne szükséges a tervezési területen. A felújítási terület előké-

szítésénél, erdősítésénél kerülni kell a tuskózást, a teljes talajelőkészítést és a vegyszer használatot. Az erdőfelújítás során a fehér és fekete nyár, valamint a fehér fűz nagyméretű csemetéinek ültetése javasolt, enyves éger, magyar kőris, kocsányos tölgy, vénic szil elegyfajokkal. A termőhelyi adottságoknak megfelelő elegyes állományok kialakítása a cél. Az erdőápolási munkák során a feltörő nemesnyár sarjak és a betelepülő adventív fafajok eltávolítása szisztematikusan történjen. A természetes eredetű és fafajösszetételű erdők kialakulásának érdekében szükséges a természetes felújulás lehetőségének megteremtése, mind a jogszabályi környezet ez irányú módosításával, mind az erdőgazdálkodói tevékenységek révén. A mesterséges felújítási módszerek között lehetőséget kell teremteni a vágástereken a talajelőkészítést követően, hogy a tiszai árvizeket követő hazai fűz- és nyárfafajok magszórásai révén zömében őshonos fafajokból álló erdőállományok kialakulásához.

A tölgy-kőris-szil ligeterdők eredeti termőhelyén is gyakran nemesnyár (amerikai kőris) állomány található. Az ültetvények tarvágása után fejlett kocsányos tölgy csemetével és magyar kőris csemete ültetésével regenerálhatjuk a társulást. A hullámtéri faültetvények átalakításának ütemezésekor előresorolandók a holtágakat, valamint a ligeterdőket övező állományok.
Az erdészeti szaporítóanyagokról szóló 110/2003. (X. 21.) FVM rendelet alapján az erdőgazdálkodásban olyan szaporítóanyagot kell felhasználni, amely lehetővé teszi a környezethez jól alkalmazkodott, genetikailag változatos erdei ökoszisztémák kialakulását, a természeti rendszerek és a biológiai fajok, taxonok evolúciós képességének megőrzését. Ennek biztosítása érdekében az erdőfelújítás során felhasznált szaporítóanyag csak az adott származási körzetben kiválasztott faj egyedeitől származó vetőmag vagy ültetési anyag lehet. A szaporítóanyag kiválasztásánál törekedni kell a változatos génkészlet biztosítására. Ennek megfelelően a felújításokhoz fekete és szürke nyár klónok alkalmazása védett természeti területen és Natura 2000 területeken nem alkalmazható. Az erdőfelújítást a termőhelynek megfelelő őshonos fajokkal kell elvégezni úgy, hogy az erdősítés az őshonos fa- és cserjefajokban gazdag, változatos erdőszerkezet kialakulását segítse elő.
A gyertyános-tölgyesek eredeti termőhelyén, vagy azzal elegyesen, akácültetvények is előfordulnak. Ezek felszámolása (vegyszeres kezeléssel történő, lábon való kiszárítása) után kocsányos tölgy telepítésével és elegy-fafajokkal (gyertyán, kőris, cseresznye, stb.) és cserjefajokkal történő betelepítés után lehet természetszerű állományokat nevelni.

A tervezési területen területén megjelenő, vagy már ott jelen levő inváziós növény- és állatfajok visszaszorítása általános jelentőségű (269/2007. Korm. rendelet).

Vadgazdálkodás

- Általánosan megállapítható, hogy a Szatmár-Bereg KMT területén a nagyvadak mindegyike erősen túltartott állományú. Ezáltal jelentős „ökológiai nyomást” fejtenek ki az élőhelyekre. Az erdők természetes felújulását akadályozzák, a gyepeket feltörését okozzák, a vizes élőhelyeket teljesen átalakítják. Létszámuk, különösen a vaddisznó és a dámszarvas állományé – a természetvédelmi kezelő elvárása szerint – csökkentendő.
- Vadászati létesítmények, csapdák létesítése a területen a természetvédelmi kezelővel történt egyeztetés után javasolt.
- Apróvad-kibocsátási helyeken a ragadozómadár-fajok zavarása kerülendő.
- Fokozottan védett madárfaj fészkei alatt, vagy annak közvetlen közelében lévő vadgazdálkodási létesítmények használata a költési időszakban nem javasolt.
- A KMT területén, a partfalakban (partifecske) és a földön fészkelő (haris) jelölő fajok védelme érdekében térben és időben korlátozni, illetve visszaszorítani szükséges a ragadozó emlősök (vörös róka, nyest, borz) és a vaddisznó állomány létszámát.

- A vadetetőknél megjelenő, behurcolt inváziós növényfajok térnyerését meg kell akadályozni.

Vízgazdálkodás

- A csatorna és árok, valamint a kisvízfolyások karbantartási munkálatainál óvni kell a csatornapartokon húzódó őshonos fa- és cserjesorokat. Gyérítésüket csak a legszükségesebb esetben, mindenkor kíméletesen, a fészkelési időszakon kívül javasolt végezni.
- A karbantartási munkálatok időzítésénél figyelemmel kell lenni a jelölő fajok költési időszakaira – ilyen jellegű munkák végzését augusztus 15. és február 1. közé javasolt időzíteni.
- Az arra alkalmas területeken (a belvíz okozta esetleges károk figyelembe vételével) törekedni kell a tavaszi vizek visszatartására.
- A holtmedrek tavaszi feltöltődését/feltöltését követően törekedni kell a vízszint megtartására, a vizen, a nádasban/gyékényesben fészkelő (és táplálkozó) madarak (szerkők, récék) fészkelésének, élettevékenységének biztosítására.
- Az esetleges vésztározás esetén a vésztározók feltöltését és a tározott víz elvezetését, (esetleges visszatartását) a területileg illetékes természetvédelmi kezelővel egyeztetni kell. Nagyszámú fészkelő vízimadár esetén törekedni kell arra, hogy a vésztározó csak a fészkelési időszak végén (augusztus 15. után), lehetőség szerint tervezett ütemben ürüljön.
- A vízgazdálkodási létesítményeknél (árkok, csatornák, stb.) megjelenő, behurcolt inváziós növényfajok térnyerését meg kell akadályozni.
- Javasoljuk megvizsgálni, hogy a kezelési egységek területét csapoló-drénező árkok megszüntethetők-e, vagy azokon létre lehet-e hozni olyan küszöböket, amelyek a kisvizes időszakokban elősegítik a felszínközeli víz szintjének megtartását, de tavasszal se okozzanak káros belvízi elöntést.

- A kotrási munkák térbeli és időbeli munkáinál figyelemmel kell lenni a Natura 2000 jelölő fajok (és társulások) érdekeire. Azokat a természetvédelmi kezelővel közösen célszerű ütemezni.

3.2.1.4. Kezelési egységek (KE)

A fenntartási terv részeként, a Szatmár-Bereg KMT területén korábban (2013-2019) készült élőhelytérkép, (38.064 ha) valamint a CORINE felszínborítás (2003 – 1:50.000) (14.784) felhasználásával meghatározásra kerültek a Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Terület (KMT) kezelési egységei (lásd: térképmellékletek). A CORINE felszínborítás kategóriái/poligonjai lényegesen nagyobb léptékűek (így kevésbé pontosak), mint az élőhelytérképek részletei. Ezért a legfrissebb légifotók (Google Earth) segítségével, ott ahol a poligon-kiosztás azt engedélyezte, aktualizáltuk, finomítottuk a CORINE saját kategóriáit.

Madárvédelmi rendeltetésű Natura 2000 területről lévén szó, a kezelési egységek és a kapcsolódó kezelési javaslatok alapvetően a közösségi jelentőségű, illetve védett madárfajok szempontjából kerültek kialakításra.

„KE-1" kezelési egység – SZÁNTÓ területek

(1) Meghatározása: kistáblás és nagytáblás szántóföldek, ugarok, valamint a felhagyott majd benövényesedett egykori halastavak tartoznak a kezelési egységbe. Kiterjedésük a Natura

területen a harmadik legnagyobb (**7.914 ha**), hiszen gyakorlatilag mindegyik érintett település kiterjedt szántó-területekkel rendelkezik. A szántók nagy részének művelési ága valóban szántó, azonban ide tartoznak olyan elszántások és beszántások, kisebb szántódarabok is, amelyek eredeti művelési ága rét-legelő. Fontos megjegyezni, hogy a Natura 2000 területek kihirdetése (2004) utáni „elszántások" jogellenesek.
2021-ben az ún. fehérgyarmati halastavak (Kisar és Fehérgyarmat között) évek óta feltöltés nélküli állapotban vannak. Jelenlegi állapotuk leginkább egy begyomosodó parlag területre hasonlít, így itt szerepeltetjük. Azonban ha a jövőben a tulajdonos feltölteti és halgazdálkodást indít, abban az esetben az adott területet mindenképp át kell sorolni.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Nedves felszínek természetes pionír növényzete (I1); Egyéves, intenzív szántóföldi kultúrák (T1); Évelő, intenzív szántóföldi kultúrák (T2); Zöldség- és dísznövénykultúrák, melegházak (T3); Extenzív szántók (T6); Fiatal parlag és ugar (T10). Ide tartoznak olyan elszántások és beszántások, kisebb szántódarabok is, amelyek eredeti művelési ága rét-legelő.
- Az érintett jelölő madárfajok: fehér gólya (Ciconia ciconia), fekete gólya (Ciconia nigra), barna rétihéja (Circus aeruginosus), kékes rétihéja (Circus cyaneus), hamvas rétihéja (Cyrcus pygargus), haris (Crex crex), rétisas (Haliaeetus albicilla), tövisszúró gébics (Lanius collurio), kis őrgébics (Lanius minor), barna kánya (Milvus migrans), karvalyposzáta (Sylvia nisoria).

(3) Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok:

A kezelés átfogó célja a szántóterületek természetvédelmi értékének növelése, helyreállítása, a szántókon, mint mesterséges élőhelyeken előforduló növény-, és állatfajok életfeltételeinek javítása – különös tekintettel a vadon élő madárfajokra és apróvad-fajokra.
A vonatkozó kezelési, gazdálkodási irányelvek (táblaszegélyek kialakítása, vegyszerezés és tápanyagbepótlás korlátozása, megfelelő vetésszerkezet, stb.) betartásával a szántóterületek természeti állapota javul, természetvédelmi szerepük megnő, csökkenhet a jelölő madárfajok szempontjából fontos élőhelyek vegyszer- és műtrágyaterhelése, javulhat azok ökológiai átjárhatósága, növekedhet a táplálékbázis.
Fontos kiegészítő elvárás a vadriasztó lánc használatának ellenőrzése, ebben való technikai segítségnyújtás (természetvédelem, vadgazdálkodás részéről).

a) Kötelezően betartandó javaslatok

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező javaslatok és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

Az érintett kezelési egység része a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzetnek és a Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Területnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható javaslatok

Kód	Szántó területekre vonatkozó javaslatok	Indoklás/megjegyzés
SZ01	Napnyugtától napkeltéig gépi munkavégzés nem megengedett.	Egyes szántóföldi kultúrák (pl. repce) esetében alapvető lehet az éjszakai munkavégzés (betakarítás), amely természetvédelmi kockázattal jár. A

		fészkelési időszakban (augusztus 15-ig) az általában gazdagabb élővilágú pillangós kultúrákban mindenképp kerülendő ez a gyakorlat.
SZ04	Pillangósok esetén természetkímélő kaszálás, vadriasztó lánc használata kötelező.	A vadriasztó lánc az egyik legáltalánosabban alkalmazott eszköz, amelyet a gyepeken, illetve a gazdag élővilágú pillangós kultúrákban szükséges alkalmazni.
SZ07	Fokozottan védett, földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve kaszálás azonnali felfüggesztése, majd haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése. A gazdálkodó értesítésétől számított 3 munkanapon belül az igazgatóság tájékoztatja a gazdálkodót a kaszálásra, illetve betakarításra vonatkozó feltételekről. Amennyiben a megadott határidőn belül nem érkezik válasz, akkor a megkezdett munkavégzés a többi előírás figyelembevételével folytatható.	A nemzeti park igazgatóság az értesítést követően belátása szerint dönt a szükséges lépésekről. A gazdálkodó számára segítséget kell nyújtani a védett állatfajok (haris) felismerésében (pl. képzés, kiadvány formájában).
SZ10	Trágya, műtrágya: természetes vizektől mért 200 m-en belül trágya, műtrágya nem deponálható.	A vizes élőhelyek védelme érdekében.
SZ17	Természetközeli állapotú erdőtervi jellel ellátott láperdő és keményfás ligeterdő, illetve vizes élőhely szélétől számított 50 m-es sávban szántóföldi növénytermesztés során kemikáliák és bioregulátorok nem alkalmazhatók.	Cél a szántóföldekkel határos, vagy azokba ékelődő erdei és vizes élőhelyek megóvása.
SZ19	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.	Általános természet-/környezetvédelmi célból.
SZ20	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.	
SZ21	Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás nem megengedett.	Cél a szántóföldekkel határos, vagy azokba ékelődő erdei és vizes élőhelyek megóvása.
SZ22	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek nem alkalmazhatók.	Leginkább a ragadozó madarak számára fontos táplálékállatok (rovarok, emlősök) megtartása, véletlen mérgezések elkerülése érdekében.
SZ24	Totális gyomirtó szerek használata nem engedélyezhető a területen.	Általános természet-/környezetvédelmi célból.
SZ25	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók.	A rovarokkal táplálkozó madarak védelme érdekében.
SZ43	Fás szárú és lágy szárú energetikai ültetvény nem telepíthető.	Általános természetvédelmi célból.
SZ46	Melioráció nem megengedett.	
SZ49	Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajművelés nem végezhető.	Cél az időszakos vizes élőhelyek megóvása. Ezek csapadékos években egyébként is nehezebben megközelíthetők, így a javaslat nem jelentős korlátozás.
SZ51	Szántó vizes élőhellyé alakítása spontán gyepesedéssel, a megjelenő inváziós növényfajok irtása.	Özönnövények fellépése esetén fásítás vagy gyepesítés szükséges.
SZ52	Szántó füves élőhellyé alakítása gyeptelepítéssel, a megjelenő inváziós növényfajok irtása.	
SZ53	Szántó füves élőhellyé alakítása spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását.	

SZ54	Szántó füves élőhellyé alakítása, későbbi kezelés nélküli spontán felhagyással, kivéve az inváziós növényfajok irtását.	Özönnövények fellépése esetén fásítás vagy gyepesítés szükséges.
SZ55	Szántó füves élőhellyé alakítása, lucerna kultúrát követő spontán gyepesedéssel, a megjelenő inváziós növényfajok irtása.	Élőhelyrekonstrukció. Özönnövények fellépése esetén fásítás vagy gyepesítés szükséges.
SZ56	Mezőgazdasági földterület első erdősítése, őshonos fafajokkal, támogatható.	
SZ60	Magvetéshez kizárólag a közeli természetes gyepről származó magkeverék, illetve kaszálék használható fel.	Általános természetvédelmi célból.
SZ67	Természetbarát gyepesítés, termőhelytől függően üde rét vagy száraz gyep kialakulásának elősegítése. Tájidegen magkeverék nem alkalmazható, csak a termőhelyre jellemző őshonos fajok vethetők.	
SZ69	A betakarítást végző gépek sebessége nem haladhatja meg a 10 km/h-t.	Földön fészkelő madarak védelme érdekében, általános fajvédelem.
SZ70	A kaszálatlan területek kialakítása és elhelyezkedése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetendő.	
SZ71	A táblák területének 5%-án, azok valamely széléhez/széleihez igazítva vetett vagy fennhagyott (azaz: zöld vagy fekete) ugarsávok kialakítása a működési terület szerinti nemzetipark-igazgatósággal egyeztetve.	
SZ72	A vetett (zöld) vagy fennhagyott (fekete) ugarsáv nem vegyszerezhető, kizárólag mechanikai gyomirtással kezelhető, július 1. után; a kaszálék a területről nem hordható le.	A javaslat célja az egyben művelt, nagy kiterjedésű táblák megszakítása tartósan fennmaradó szegély-élőhelyek kialakításával, amelyek fészkelő- és búvóhelyek, táplálékforrást jelentenek rovaroknak, madaraknak, apróvad-fajoknak egyaránt.
SZ74	Őshonos fajokból álló fasorok, facsoportok, szoliter fák, cserjefoltok telepítése.	Általános természetvédelmi célból.

Kiegészítő javaslatok:

Évelő szálas és pillangós takarmánynövények betakarítása esetén aratás előtt legalább 5 nappal értesíteni szükséges a területileg illetékes vadgazdálkodót, illetve a nemzeti park igazgatóságot. A vadgazdálkodó, illetve a nemzeti park igazgatóság saját ismeretei alapján (ismert fészkelőhely, vadbúvóhely, stb.) javasolhasson korlátozásokat a betakarítást illetően - hasonlóan a gyepterületek kaszálásához.

A szántó művelési ág felhagyása esetén elfogadható a tájhonos, rezisztens gyümölcsfajtákkal való gyümölcsös létrehozása, azaz a gyümölcsös művelési ágra váltás.

A szántóterületek folyamatos mentesítése az inváziós lágyszárú fajoktól (csicsóka, nebáncsvirág, medvetalp, japán keserűfű, stb.).

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasoljuk az elszántott rét vagy legelő művelési ágú területeken az eredeti művelési ág helyreállítását. Így a valós területhasználat újra rét-legelő lehet. Amíg a visszagyepesítés nem történik meg, szükséges az érintkező területek állapotának romlása érdekében a szántókon, az önkéntesen vállalható javaslatok betartása. Lehetőség szerint a kiszáradt és művelés alá vont vizes élőhelyek, medermaradványok helyreállítása támogatható.

A kezelési egység területének természetessége a fejlesztési javaslatok figyelembe vétele esetén egyértelműen javulni fog (szántóból gyeppé, illetve erdővé alakulnak).

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
Mezőgazdasági földterület első erdősítése, őshonos fafajokkal, támogatható (SZ56). /*Magyarázat: javasoljuk annak a vizsgálatát, hogy hol lehetséges a Natura területen lévő szántók erdősítése művelési ág váltással.*/

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
A kezelési egység, azaz a szántó területeken általánosságban gyakoriak a belvízelvezető árkok, csatornák. Ezeknek jelentős csapoló-drénező hatása van, hiszen eredetileg azzal a céllal ásták őket, hogy a belvíz-nyomta területeket kiszárítsák. A drénező hatás azokban az időszakokban nyilvánul meg, amikor a fenékszint alatta van a felszínközeli víz szintjének. Javasoljuk megvizsgálni, hogy a lecsapoló árkok funkciójukat jelenleg betöltik-e, esetlegesen hol szüntethetők meg olyan módon, hogy ebből fakadóan káros belvízi elöntés a környező területeken ne keletkezzen, vagy lehetséges-e változtatható küszöbszintű vízvisszatartó műtárgyak beépítése, úgy, hogy belvízi elöntést tavasszal ezáltal se okozzon, de a felszínközeli vízszintet a nyári időszakban is magasan lehessen vele tartani.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
A kezelési egységbe tartozó elszántott gyepterületek korábban nagyrészt közösségi jelentőségű élőhelyek (6440-*Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei) állományai voltak. Beszántásukkal veszítettek kiterjedésükből, az eredeti állapot helyreállítása szükséges.
A kezelési egység területének természetessége a fejlesztési javaslatok figyelembe vétele esetén egyértelműen javulni fog (az elszántások szántóból gyeppé, vagy erdővé alakulnak).
A kezelési javaslatok betartása a szántó területeken fészkelő (barna rétihéja, hamvas rétihéja, haris, tövisszúró gébics, karvalyposzáta), és az ott táplálkozó jelölő madárfajok (uhu, fehér gólya, fekete gólya, barna rétihéja, kékes rétihéja, hamvas rétihéja, haris, rétisas, övisszúró gébics, kis őrgébics, barna kánya, karvalyposzáta) állományának megőrzését és/vagy növekedését szolgálja.

„KE-2. kezelési egység – ÜLTETVÉNY ERDŐK területe

(1) Meghatározása: A Natura 2000 területen található nem természetszerű/nem őshonos ültetvény erdők, facsoportok, erdősávok és fasorok, illetve erdei nyiladékok. Összességében a kezelési egység kiterjedése igen jelentős (**5.326 ha**). Az állományok nagy része puhafás ültetvény, melyben az idegenhonos főfafajok mellett hazai fajok is előfordulnak. Vannak spontán létrejött puhafások is (zöldjuharosok, amerikai kőrisesek). Ezeken kívül kisebb arányban akácosok, fenyvesek, fekete diósok, vörös tölgyesek is előfordulnak. Ide soroltuk a vágásterületeket és a csemetekerteket is.

Az érintett kezelési egység része a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzetnek és a Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Területnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a természetvédelmi kezelési tervek előírásait és javaslatait a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni. A kezelési egység nagy része szerepel az Országos Erdészeti Adattárban.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb); Őshonos fafajú fiatalosok (P1); Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés (P3); Parkok, kastélyparkok, arborétumok és temetők az egykori vegetáció maradványaival vagy regenerálódásával (P6); Vágásterületek (P8); Akácültetvények (S1); Nemesnyárasok (S2); Egyéb ültetett tájidegen lombos erdők (S3); Egyéb ültetett tájidegen fenyvesek (S5); Nem őshonos fafajok spontán állományai (S6); Nem őshonos

fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7); Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c); Lágyszárú özönfajok állományai (OD).

- Natura 2000 élőhelyek: nincs.
- Az érintett jelölő madárfajok: közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*), balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), fekete harkály (*Dryocopus martius*), tövisszúró gébics (*Lanius collurio*), barna kánya (*Milvus migrans*), hamvas küllő (*Picus canus*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

Az érintett kezelési egység része a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzetnek és a Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Területnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény megfelelő előírásait, valamint a természetvédelmi kezelési tervek előírásait és a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni.

A kezelési egység nagy része szerepel az Országos Erdészeti Adattárban.

A 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról – szerint két Erdőtervezési körzet található a Szatmár-Bereg KMT területén:

- A Szatmár-Nagyecsedi erdőtervezési körzet erdőterve (érvényes: 2016. - 2025.12.31.) Határozat ügyiratszáma: HB-03/ERD/07149-1/2017.
- A Rétköz-Beregi Erdőtervezési körzet (érvényes: 2013.01.01-2022.12.31.) Határozat ügyiratszáma: 11949/14//2011.

A köztes időszakra az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény 113. § (17) bekezdése vonatkozik, kiegészítve a 61/2017. (XII.21.) FM rendelettel.

b) Önkéntesen vállalható javaslatok

Kód	Ültetvény erdőterületekre vonatkozó javaslatok	Indoklás/megjegyzés
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.	A végső cél az ültetvény erdők (nem őshonos fajok) leváltása őshonos fafaj-összetételű, természetszerű erdő állományokra.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.	
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.	
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).	A közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok védelme érdekében.
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.	
E10	Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.	
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.	
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és	Az idegenhonos/inváziós vagy tájidegen fás- és lágyszárú fajok eltávolítása az ideális

	véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).	erdős élőhely szempontjából kiemelt fontosságú.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.	
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős, vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.	A közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok védelme érdekében.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete.	
E20	Fokozottan védett madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.	Különösen *a fekete gólya (Ciconia nigra),* a rétisas *(Haliaeetus albicilla),* a barna kánya *(Milvus migrans),* darázsölyv (*Pernis apivorus*) miatt szükséges.
E22	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m3/ha, kifejezetten vastag (többségében 30 cm mellmagassági átmérő feletti) odvas, böhönc, fészkelő- és búvóhelynek alkalmas élő fák kijelölése és folyamatos fenntartásának biztosítása.	
E23	A kijelölt egyéb részletek (tisztás, cserjés, erdei vízfolyás és tó, kopár) részleges vagy teljes háborítatlanságának biztosítása.	A közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok védelme érdekében.
E24	Az erdőrészleteken belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása.	
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).	
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.	
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.	A végső cél az ültetvény erdők (nem őshonos fajok) leváltása őshonos fafaj-összetételű, természetszerű erdő állományokra.
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.	
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.	Az idegenhonos/inváziós vagy tájidegen fás- és lágyszárú fajok eltávolítása az ideális erdős élőhely szempontjából kiemelt fontosságú.
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolásos közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.	A közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok védelme érdekében.
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.	
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.	
E46	Fakitermelés augusztus 15. és december 15. között.	A rétisas fészkek, fészkelések térségében.
E47	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.	A közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok védelme érdekében.
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.	
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.	
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.	A végső cél az ültetvény erdők

E54	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása.	(nem őshonos fajok) leváltása őshonos fafaj-összetételű, természetszerű erdő állományokra.
E57	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.	
E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználata és felújítása során a természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megóvása.	
E64	. Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a tájhonos fafajok egyedeinek meghagyása (az alsó- és lehetőség szerint a cserjeszintben is).	
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.	
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.	Az idegenhonos/inváziós vagy tájidegen fás- és lágyszárú fajok eltávolítása az ideális erdős élőhely szempontjából kiemelt fontosságú.
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti idegenhonos fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.	
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.	
E72	Mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.	
E73	Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.	
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.	A közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok védelme érdekében.
E78	A természetvédelmi szempontból értékes gyepterületekkel érintkező állományok esetében a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben erdőszegély kialakítása.	
E80	Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében időbeli korlátozás alkalmazása.	
E81	Faanyag mozgatása csak kemény (száraz vagy fagyott) talajviszonyok mellett.	
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.	
E96	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység időbeli korlátozása.	Fokozottan védett madárfajok fészkelése térségében.
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	A közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok védelme érdekében.
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.	

Kiegészítő javaslatok:

A fészkelőhely jelentős megváltoztatásával járó erdészeti beavatkozások (tarvágás, cserjeirtás) a fészkek körzetében egész évben korlátozásra javasoltak az erdőterv-rendeletben megadottak szerint. A fészkelőhely jelentős megváltoztatásával nem járó beavatkozások, munkálatok a korlátozás mellett is végezhetők.

Az erdőtelepítésre kerülő területeken, ott ahol ez reálisan lehetséges (puhafás állományoknál), legalább 10-15%-nyi arányban őshonos fűz (kecskefűz) telepítés is történjen.
A jelölő madárfajok megtelepedése (fekete harkály, hamvas küllő), állományának növelése céljából mesterséges odúk kihelyezésével szükséges növelni a költési lehetőségeket.
Fakitermelés végzése szeptember 1 és október 31. között javasolt, a fokozottan védett madárfajok (kivéve a rétisast) fészkelése térségében, valamint általános denevér-védelmi szempontból.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok
Javasoljuk az élőhelyek vízellátásának javítását (ahol ez lehetséges), továbbá a tájidegen fafajok kiszelektálását, az inváziós fa- és cserjefajok irtását, illetve a böhöncösödés elősegítését tisztások nyitásával.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
A kezelési egység területén az erdőtelepítés tevékenysége nem értelmezhető.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
A kezelési egységen, azaz az erdős területeken is előfordulnak belvízelvezető árkok, csatornák. Ezeknek jelentős csapoló-drénező hatása van, hiszen eredetileg azzal a céllal ásták őket, hogy a belvíz-nyomta területeket kiszárítsák. A drénező hatás azokban az időszakokban nyilvánul meg, amikor a fenékszint alatta van a felszínközeli víz szintjének. Javasoljuk megvizsgálni, hogy a lecsapoló árkok funkciójukat jelenleg betöltik-e, esetlegesen hol szüntethetők meg olyan módon, hogy ebből fakadóan káros belvízi elöntés a környező területeken ne keletkezzen, vagy lehetséges-e változtatható küszöbszintű vízvisszatartó műtárgyak beépítése, úgy, hogy belvízi elöntést tavasszal ezáltal se okozzon, de a felszínközeli vízszintet a nyári időszakban is magasan lehessen vele tartani.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
A gazdálkodáshoz köthető javaslatok mindegyike vonatkozik a nem védett erdőrészletekre, míg a védett erdőrészletekre azok a javaslatok, amelyek nincsenek benne a természet védelméről szóló törvényben és/vagy az adott védett természeti terület kezelési tervében.
A kezelési javaslatok betartása az ültetvény erdőterületeken fészkelő (közép fakopáncs, balkáni fakopáncs, fekete harkály, tövisszúró gébics, barna kánya, hamvas küllő, guvat, karvalyposzáta), és az ott táplálkozó jelölő madárfajok (uhu, közép fakopáncs, balkáni fakopáncs, fekete harkály, rétisas, tövisszúró gébics, barna kánya, darázsölyv, hamvas küllő, guvat, karvalyposzáta) állományának megőrzését és/vagy növekedését szolgálja.
A tájidegen fajok lecserélése hazai fafajokra általános természetvédelmi célkitűzés. Az üde, vegyes életkorú és idős fákat, valamint holt faanyagot is tartalmazó erdők továbbá igen fontosak számos gerinctelen állatfaj állományának fennmaradásához, ilyenek pl a közösségi jelentőségű bogarak (skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*).
A cserjés-magaskórós üde erdőszegélyek fenntartása fontos javaslat. A kezelési egységben megkülönböztetünk fasorokat is, amelyek összességében elég nagy területet borítanak. Ezekre is vonatkoztatjuk, hogy ezekben a spontán teret nyerő idegenhonos fafajok állományainak kialakulását meg kell akadályozni, és a fahasználatok során törekedni kell arra, hogy idős hazai faegyedek mindig maradjanak.
A tájidegen fajok lecserélése során (esetünkben az akác) figyelembe kell venni, hogy a sokbordás futrinka (*Carabus hampei*) előfordulási területein (Magosliget és Gulács közötti akácelegyes erdőrészek, illetve a Kaszonyi-hegy) ez hogyan és milyen módon, ütemezésben és korlátozások keretében valósulhat meg.

„KE-3" kezelési egység – TERMÉSZETSZERŰ ERDŐK területe

(1) Meghatározása: A Natura 2000 területen található természetszerű erdők, őshonos fajok alkotta facsoportok, erdősávok és fasorok, illetve erdei nyiladékok. Összességében a kezelési egység kiterjedése a legnagyobb (**12.408 ha**).

Az érintett kezelési egység része a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzetnek és a Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Területnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a természetvédelmi kezelési tervek előírásait és a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni. A kezelési egység nagy része szerepel az Országos Erdészeti Adattárban.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Mocsárerdők (J2); Folyómenti bokorfüzesek (J3); Fűz-nyár ártéri erdők (J4); Keményfás ártéri erdők (J6); Gyertyános-kocsányos tölgyesek (K1a); Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA); Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB); Őshonos fafajú keményfás jellegtelen erdők (RC); Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb); Őshonos fafajú fiatalosok (P1); Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés (P3); Vágásterületek (P8); Üde és nedves cserjések (P2a).
- Natura 2000 élőhelyek: Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) (91E0)*; Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur, Ulmus laevis* és *Ulmus minor, Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (*Ulmenion minoris*) (91F0); Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petrae*ával és *Carpinus betulus*szal (91G0)* /részben/.
- Az érintett jelölő madárfajok: uhu (Bubo bubo), fekete gólya (*Ciconia nigra*), közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*), balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), fekete harkály (*Dryocopus martius*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), tövisszúró gébics (*Lanius collurio*), barna kánya (*Milvus migrans*), füleskuvik (*Otus scops*), darázsölyv (*Pernis apivorus*), hamvas küllő (*Picus canus*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

Az érintett kezelési egység része a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzetnek és a Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Területnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény megfelelő előírásait, valamint a természetvédelmi kezelési tervek előírásait és a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni.

A kezelési egység nagy része szerepel az Országos Erdészeti Adattárban.

A 61/2017. (XII. 21.) FM rendelet az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról – szerint két Erdőtervezési körzet található a Szatmár-Bereg KMT területén:

- A Szatmár-Nagyecsedi erdőtervezési körzet erdőterve (érvényes: 2016. - 2025.12.31.) Határozat ügyiratszáma: HB-03/ERD/07149-1/2017.
- A Rétköz-Beregi Erdőtervezési körzet (érvényes: 2013.01.01-2022.12.31.) Határozat ügyiratszáma: 11949/14//2011.

A köztes időszakra az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. Törvény 113. § (17) bekezdése vonatkozik, kiegészítve a 61/2017. (XII.21.) FM rendelettel.

b) Önkéntesen vállalható javaslatok

Kód	Természetszerű erdőterületekre vonatkozó javaslatok	Indoklás/megjegyzés
E03	A közösségi jelentőségű élőhelyek vagy fajok megőrzése érdekében – az erdőterület erre alkalmas erdőrészleteiben a folyamatos erdőborítást biztosító átmeneti, örökerdő vagy faanyagtermelést nem szolgáló üzemmódra való áttérés.	A közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok védelme érdekében.
E04	Közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természetszerű erdők 100 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítésének korlátozása.	
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.	A végső cél az ültetvény erdők (nem őshonos fajok) leváltása őshonos, a tájra jellemző fafaj-összetételű, természetszerű erdő állományokra.
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.	
E07	Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.	
E08	Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).	A közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok védelme érdekében.
E09	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.	
E10	Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében teljes érintetlenség biztosítása az inváziós növényfajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.	
E11	A fával nem, vagy részben fedett területek egyéb részletként (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó, kopár) történő lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával.	
E12	A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.	
E13	Állománynevelés során a nyiladékok és az állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során az idegenhonos növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).	A végső cél az őshonos fafaj-összetételű, természetszerű erdő kialakítása, fenntartása.
E16	A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 m3/ha álló és/vagy fekvő holtfa jelenlétének biztosítása.	A közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok védelme érdekében.
E17	Az emberek testi épségét, közlekedést és épületeket nem veszélyeztető (az erdei élőhelyek fenntartását kiemelten szolgáló) lábon álló holtfák meghagyása.	
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős, vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.	A közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok védelme érdekében.
E19	Az elő- és véghasználatok során az előzetesen meghatározott fa-, illetve cserjefajok kímélete.	
E20	Fokozottan védett madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.	Különösen *a fekete gólya (Ciconia nigra)*, a rétisas *(Haliaeetus albicilla)*, a barna kánya *(Milvus migrans)*, darázsölyv (*Pernis apivorus*) miatt szükséges.
E22	Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m3/ha, kifejezetten vastag (többségében 30 cm mellmagassági átmérő feletti) odvas, böhönc, fészkelő- és búvóhelynek alkalmas élő fák kijelölése és folyamatos fenntartásának biztosítása.	
E23	A kijelölt egyéb részletek (tisztás, cserjés, erdei vízfolyás és tó, kopár) részleges vagy teljes háborítatlanságának biztosítása.	A közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok

E24	Az erdőrészleteken belül el nem különített tisztás, cserjés folt, víztestek kijelölése és háborítatlanságának biztosítása.	védelme érdekében.
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).	
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.	
E27	A természetes erdőtársulás/közösségi jelentőségű élőhely megfelelő állományszerkezetének kialakítása érdekében a nevelővágások során az alsó lombkorona- és a cserjeszint kialakítása, a kialakult szintek megfelelő záródásának fenntartása.	
E28	Természetes-, természetszerű- és származék természetességi állapotú erdőkben a nevelővágások során az idegenhonos fa- és cserjefajok egyedszámának minimális szintre szorítása, illetve lehetőség szerinti teljes eltávolítása.	A végső cél az őshonos fafaj-összetételű, természetszerű erdő kialakítása, fenntartása.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.	
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.	
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.	Az idegenhonos/inváziós vagy tájidegen fás- és lágyszárú fajok eltávolítása az ideális erdős élőhely szempontjából kiemelt fontosságú.
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolásos közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve kell közelíteni.	A közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok védelme érdekében.
E37	Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása.	
E39	Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.	Elsősorban az odúlakó fajok védelme érdekében az odvas biotópfák felhagyása fontos.
E40	A fakitermelés és anyagmozgatás során az erdőrészlet területén a talaj védelme érdekében kerülendő a 20 cm-nél mélyebb közelítési, illetve vonszolási nyom kialakulása. A tő- és törzssérülés ne haladja meg az 5%-ot.	A közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok védelme érdekében.
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.	
E46	Fakitermelés augusztus 15. és december 15. között.	A rétisas fészkek, fészkelések térségében.
E47	Az erdő talajának megóvása érdekében a teljes talaj-előkészítés elhagyása.	
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.	
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.	
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.	A végső cél az ültetvény erdők (nem őshonos fajok) leváltása őshonos fafaj-összetételű, természetszerű erdő állományokra.
E54	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása.	
E55	Természetes, természetszerű és származék erdőkkel határos erdőterületek felújítása tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.	
E57	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.	

E58	Az erdőfelújítások során a természetes erdőtársulásnak megfelelő elegyfajok biztosítása.	
E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználata és felújítása során a természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megóvása.	
E64	Az idegenhonos és tájidegen fafajú erdők véghasználata során a tájhonos fafajok egyedeinek meghagyása (az alsó lombkoronaszintben és lehetőség szerint a cserjeszintben is).	
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.	
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.	
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti idegenhonos fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.	Az idegenhonos/inváziós vagy tájidegen fás- és lágyszárú fajok eltávolítása az ideális erdős élőhely szempontjából kiemelt fontosságú.
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.	
E72	Mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.	
E73	Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.	
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.	A közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok védelme érdekében.
E78	A természetvédelmi szempontból értékes gyepterületekkel érintkező állományok esetében a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben erdőszegély kialakítása.	
E80	Meghatározott erdőrészletekben az élőhelyek és fajok védelme érdekében időbeli korlátozás alkalmazása.	
E81	Faanyag mozgatása csak kemény (száraz vagy fagyott) talajviszonyok mellett.	
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás) történő megakadályozása.	
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.	
E96	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység időbeli korlátozása.	Fokozottan védett madárfajok fészkelése térségében.
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	
VA02	Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni. A kerítéseket legkésőbb az utolsó tisztítási munka elvégzését követő egy éven belül le kell bontani.	

Kiegészítő javaslatok:

A fészkelőhely jelentős megváltoztatásával járó erdészeti beavatkozások (tarvágás, cserjeirtás) a jelölő és fokozottan védett madárfajok fészkeinek körzetében egész évben korlátozásra javasoltak az erdőterv-rendeletben megadottak szerint. A fészkelőhely jelentős megváltoztatásával nem járó beavatkozások, munkálatok a korlátozás mellett is végezhetők.

Jelölő madárfajok megtelepedése (fekete harkály, hamvas küllő, örvös légykapó), állományának növelése céljából mesterséges odúk kihelyezésével szükséges növelni a költési lehetőségeket.
A KjTT területeken jelölő Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraeával* és *Carpinus betulusszal* (91G0*) és a Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur, Ulmus laevis* és *Ulmus minor, Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal (Ulmenion minoris) (91F0) élőhelyek fennmaradása, kiterjedésük esetleges növelése érdekében természetközeli felújítási és ápolási módok kísérletes kidolgozása javasolt. Az arra alkalmas részeken „őserdő" jellegű, az erdészeti szempontból be nem avatkozásos, gazdálkodásmentes állományok kialakítása és fenntartása szükséges. A természetes cserjeszint kímélete javasolt. A tájidegen erdőállományok fokozatos őshonos állományra cserélése nagy fontosságú. A jelölő élőhelyekkel érintkező, az adott helyen tényleges inváziós fenyegetést jelentő tájidegen fásszárú állományok (pl. akác, amerikai kőris, zöld juhar) telepítésének visszaszorítása (még a szántókon is), illetve a jelenlegi állományok átalakítása, lecserélése a felújításuk helyett - kívánatos.
A cserjés-magaskórós üde erdőszegélyek fenntartása a jelölő sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) és vöröslábú hegyisáska (*Odontopodisma rubripes*) fajok fennmaradása miatt is fontos a javaslat-sorban megjelölt díszes tarkalepke mellett.
Fakitermelés végzése szeptember 1 és október 31. között javasolt, a fokozottan védett madárfajok (darázsölyv, barna kánya,) és a fekete gólya fészkelése térségében, valamint általános denevér-védelmi szempontból.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok
Javasoljuk az élőhelyek vízellátásának javítását (ahol ez lehetséges), továbbá a tájidegen fafajok kiszelektálását, az inváziós fa- és cserjefajok irtását, illetve a böhöncsödés elősegítését tisztások nyitásával.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
A kezelési egység területén az erdőtelepítés tevékenysége nem értelmezhető.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
Rendszeres fahasználatot nem javaslunk a kis területű faállományokban. A fasorok esetében tekintettel kell lenni arra a Szarmár-Beregi Tájvédelmi Körzet, és a Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Terület kezelési gyakorlatában/tervében szereplő javaslatra, miszerint a búvó-, táplálkozó- és szaporodóhelyként szolgáló bokrokat meg kell őrizni, ill. növelni területarányukat, különösen a táblaszegélyeken és a homogén mezőgazdasági területeken.
A kezelési egység, azaz az erdős területeken is előfordulnak belvízelvezető árkok, csatornák. Ezeknek jelentős csapoló-drénező hatása van, hiszen eredetileg azzal a céllal ásták őket, hogy a belvíz-nyomta területeket kiszárítsák. Javasoljuk megvizsgálni, hogy a lecsapoló árkok funkciójukat jelenleg betöltik-e, esetlegesen hol szüntethetők meg olyan módon, hogy ebből fakadóan káros belvízi elöntés a környező területeken ne keletkezzen, vagy lehetséges-e változtatható küszöbszintű vízvisszatartó műtárgyak beépítése, úgy, hogy belvízi elöntést tavaszszal ezáltal se okozzon, de a felszínközeli vízszintet a nyári időszakban is magasan lehessen vele tartani.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
Az érintett kezelési egység része a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzetnek és a Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Területnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a természetvédelmi kezelési tervek előírásait és javaslatait a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni.

A gazdálkodáshoz köthető javaslatok mindegyike vonatkozik a nem védett erdőrészletekre, míg a védett erdőrészletekre azok a javaslatok, amelyek nincsenek benne a természet védelméről szóló törvényben és/vagy az adott védett természeti terület kezelési tervében.
A kezelési javaslatok betartása a természetszerű erdőterületeken fészkelő (fekete gólya, közép fakopáncs, balkáni fakopáncs, fekete harkály, tövisszúró gébics, barna kánya, hamvas küllő, guvat, karvalyposzáta), és az ott táplálkozó jelölő madárfajok (uhu, közép fakopáncs, balkáni fakopáncs, fekete harkály, rétisas, tövisszúró gébics, barna kánya, darázsölyv, hamvas küllő, guvat, karvalyposzáta) állományának megőrzését és/vagy növekedését szolgálja.
A cserjés-magaskórós üde erdőszegélyek fenntartása a jelölő sárga gyapjasszövő (*Eriogaster catax*) és vöröslábú hegyisáska (*Odontopodisma rubripes)* fajok fennmaradása miatt is fontos a javaslat-sorban megjelölt díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) mellett. A vadlétszám csökkentés is indokolt, mivel a jelenlegi vadlétszám a jelölő erdőtársulások cserje- és gyepszintjét láthatóan károsítja, ez a jelölő értékek közül főképp a díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) táplálkozási lehetőségét korlátozza. Főképp két vad, a vaddisznó (*Sus scrofa*) és a dámszarvas (*Dama dama*) okoz problémát. A vaddisznó állománycsökkentéséhez intenzív vadászatra volna szükség, a terület fedettsége miatt a hajtás, mint legeredményesebb vadászati mód kívánatos. A dámszarvas állománya soha nem látott nagyságú, magja a Bockerek-erdő és innen egyre erőteljesebben terjeszkedik a környező területekre.
A tájidegen fajok lecserélése hazai fafajokra általános természetvédelmi célkitűzés. Az üde, vegyes életkorú és idős fákat, valamint holt faanyagot is tartalmazó erdők továbbá igen fontosak számos gerinctelen állatfaj állományának fennmaradásához, ilyenek pl a közösségi jelentőségű bogarak (skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*)), nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*), nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*). Külön említhető a csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*).
A tájidegen fajok lecserélése során (esetünkben az akác) figyelembe kell venni, hogy a sokbordás futrinka (*Carabus hampei*) előfordulási területein (Magosliget és Gulács közötti akácelegyes erdőrészek, valamint a Kaszonyi-hegyen) ez hogyan és milyen módon, ütemezésben és korlátozások keretében valósulhat meg.
A cserjés-magaskórós üde erdőszegélyek fenntartása fontos javaslat. A kezelési egységben szerepeltetünk fasorokat is, amelyek összességében eléggé nagy területet borítanak. Ezekre is vonatkoztatjuk, hogy ezekben a spontán teret nyerő idegenhonos fafajok állományainak kialakulását meg kell akadályozni, és a fahasználatok során törekedni kell arra, hogy idős hazai faegyedek mindig maradjanak.

„KE-4" kezelési egység– CSERJÉSEK területe

(1) Meghatározása: A Natura 2000 területen található homogén, nem őshonos/inváziós (gyalogakácosok és a cserjés megjelenésű gyalogakácos-zöld juharos vagy más elegyes állományok) illetve őshonos fajok alkotta (kökény, vadrózsa, galagonya, som, stb.) cserjés állományok – melyek nincsenek erdő művelési ágban. Az állományok eredeti kezelése, művelési ága változatos (szántó/gyep/kivett). Cél szerinti állapotuknak leggyakrabban az őshonos fajok alkotta cserjést kell megadni. Azonban beerdősítésük őshonos fajokkal, és gyeppé történő visszaalakításuk is lehetséges. Összességében a kezelési egység kiterjedése számottevő (**3.311 ha**), és minden bizonnyal folyamatosan nő.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c); Nem őshonos fafajok spontán állományai (S6); Őshonos lombos fafajokkal elegyes idegenhonos lombos és vegyes erdők (RDb); Lágyszárú özönfajok állományai (OD); Magaskórós

ruderális gyomnövényzet (OF); Taposott gyomnövényzet és ruderális iszapnövényzet (OG); Üde és nedves cserjések (P2a).

- Folyómenti bokorfüzesek (J3); Őshonos fajú facsoportok, fasorok, erdősávok (RA); Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB); Őshonos fafajú fiatalosok (P1); Újonnan létrehozott, őshonos vagy idegenhonos fafajú fiatal erdősítés (P3); Vágásterületek (P8); Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB).
- Natura 2000 élőhelyek: nincs.
- Az érintett jelölő madárfajok: tövisszúró gébics (*Lanius collurio*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria).*

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

Az érintett kezelési egység része a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzetnek és a Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Területnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény megfelelő előírásait, valamint a természetvédelmi kezelési tervek előírásait és javaslatait a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható javaslatok

Kód	Cserjés (inváziós és őshonos fajok alkotta) területekre vonatkozó javaslatok	Indoklás/megjegyzés
E05	Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása őshonos faj-összetételű, természetszerű cserjés állományokra.
E06	Idegenhonos fa- és cserjefajok telepítésének mellőzése.	
E10	A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.	A közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok védelme érdekében.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.	Jelölő ragadozómadaraknak fészkelőhely, odúlakó madaraknak költőhely biztosítáa
E20	Fokozottan védett madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.	Különösen a barna kánya *(Milvus migrans)* miatt szükséges.
E25	Erdészeti termékek szállításának, faanyag közelítésének korlátozása gyepterületen, tisztáson (a közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok védelme érdekében).	A közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok védelme érdekében.
E26	Az előhasználatok során az elegyfa fajok alsó és felső lombkorona szintben hagyása, fenntartása, lehetőség szerint a természetes erdőtársulásra/közösségi jelentőségű élőhelyre jellemző összetételben, mennyiségben és többé-kevésbé egyenletes eloszlásban.	A végső cél az őshonos faj-összetételű, természetszerű cserjés állományok megőrzése a karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*) és a tövisszúró gébics (*Lanius collurio*) számára.
E29	A vegyes összetételű faállományokban a nevelővágások során az idegenhonos fafajok eltávolítása.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása őshonos faj-összetételű, természetszerű cserjés állományokra.
E30	Az idegenhonos vagy tájidegen fafajokkal jellemezhető faállományokban a nevelővágások során az őshonos fafajok minden egyedének megőrzése az alsó- és a cserjeszintben is.	
E31	A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolítása.	Az idegenhonos/inváziós vagy tájidegen fás- és lágyszárú fajok eltávolítása kiemelt fontosságú.
E35	Fahasználatok során a kitermelt faanyag vonszolásos közelítésének mellőzése. A faanyagot rövid fában, emelve	A közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok védelme

	kell közelíteni.	érdekében.
E39	Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.	Az őshonos cserjések, a cserjésekben levő fák letermelése, felszámolása során a beavatkozás előtti állapotot megőrző mikroélőhelyek meghagyása szükséges.
E41	A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása.	Barna kánya (*Milvus migrans*) fészkelése esetében február 15. és augusztus 15. közötti korlátozása - 500 méteres távolság tartása,
E45	Fakitermelés augusztus 15. és szeptember 30. között.	Parlagi sas (*Aquila heliaca*) fészkelése esetében 800 méteres távolság tartása,
E49	Az eredeti talajállapot fenntartása érdekében a talaj-előkészítés és a tuskózás elhagyása.	A közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok védelme érdekében.
E50	A vágásterületen történő égetés mellőzése.	
E51	Felújítás tájhonos fafajokkal, illetve célállománnyal.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása őshonos faj-összetételű, erdő-állományokra.
E54	Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása.	
E62	Az idegenhonos és tájidegen fafajú faállományok véghasználata és felújítása során a természetes cserje- és lágyszárú szint kímélete, valamint a talajtakaró megóvása.	
E65	Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.	
E68	Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágy és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.	A közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok védelme érdekében.
E69	A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti idegenhonos fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása őshonos faj-összetételű, természetszerű cserjés állományokra.
E71	A tűzpásztákon, nyiladékokon az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorítása.	
E72	Mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.	A közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok védelme érdekében.
E73	Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.	
E74	Kórokozók és kártevők elleni vegyszeres védekezés kizárólag indokolt esetben (pl. lakott terület közelében, közegészségügyi okokból, esetleg felújítás alatt álló erdőterületeken, magtermő állományokban) történő elvégzése.	
E78	A természetvédelmi szempontból értékes gyepterületekkel érintkező állományok esetében a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett szélességben erdőszegély kialakítása.	
E81	Faanyag mozgatása csak kemény (száraz vagy fagyott) talajviszonyok mellett.	
E85	A hagyásfák, hagyásfacsoportok fenntartása a fák természetes pusztulásáig.	A cserjésekben álló magányos fák megőrzése érdekében.
E96	Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkének (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység időbeli korlátozása.	Fokozottan védett madárfajok fészkelése térségében.
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása őshonos faj-összetételű, természetszerű cserjés állományokra.
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fásszárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.	

GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.	Jelölő madárfajok (karvalyposzáta, tövisszúró gébics) védelme érdekében.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.	A közösségi jelentőségű élőhelyek, illetve fajok védelme érdekében.
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat meghagyása.	
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása.	
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket vegyszeres kezelését lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) végezhető.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása őshonos faj-összetételű, természetszerű cserjés állományokra.
GY101	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.	
GY104	Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.	A végső cél az inváziós fajok alkotta cserjések leváltása gyepekre
GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.	
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.	
GY112	Tisztító kaszálás, szárzúzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárzúzás.	
GY120	Agrár-erdészeti rendszerek közül a fás legelő és a mezővédő fásítás kialakítása támogatható.	A végső cél az őshonos faj-összetételű, természetszerű cserjés állományok, fasorok megőrzése és/vagy kialakítása a karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*), a tövisszúró gébics (*Lanius collurio*) és a kis őrgébics (*Lanius minor*) számára.
VA01	Szóró, sózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.	

Kiegészítő javaslatok:

Az őshonos cserjés kialakítása során, ahol ez reálisan lehetséges, legalább 10-15%-nyi arányban őshonos fűz (kecskefűz, rekettyefűz) telepítés is történjen.

A jelölő madárfajok megtelepedése balkáni fakopáncs, fekete harkály, hamvas küllő, örvös légykapó), állományának növelése céljából mesterséges odúk kihelyezésével szükséges növelni a költési lehetőségeket.

A kezelési egység, azaz az erdős területeken is előfordulnak belvízelvezető árkok, csatornák. Ezeknek jelentős csapoló-drénező hatása van, hiszen eredetileg azzal a céllal ásták őket, hogy a belvíz-nyomta területeket kiszárítsák. Javasoljuk megvizsgálni, hogy a lecsapoló árkok funkciójukat jelenleg betöltik-e, esetlegesen hol szüntethetők meg olyan módon, hogy ebből fakadóan káros belvízi elöntés a környező területeken ne keletkezzen, vagy lehetséges-e változtatható küszöbszintű vízvisszatartó műtárgyak beépítése, úgy, hogy belvízi elöntést tavasz-

szal ezáltal se okozzon, de a felszínközeli vízszintet a nyári időszakban is magasan lehessen vele tartani.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

Javasoljuk a területen található homogén, lágyszárú inváziós állományok irtását, majd fokozatosan őshonos fajok alkotta cserjés, esetleg fás legelővé történő alakítását, őshonos fafajokkal.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

Vizsgálni szükséges, hogy a kezelési egység területén hol lehetséges, és hol szükséges erdőtelepítést végezni, amely hosszú távon vélhetően a leginkább szolgálná az inváziós cserjés megszüntetését.

A kezelési egység területén az erdőtelepítés a természetvédelmi kezelővel (HNPI) történt előzetes egyeztetést követően, őshonos és tájhonos fajokkal javasolt.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat

Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

Az érintett kezelési egység része a Szatmár-Bereg Tájvédelmi Körzetnek és a Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Területnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a természetvédelmi kezelési tervek előírásait és javaslatait a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni. A gazdálkodáshoz köthető javaslatok mindegyike vonatkozik a nem védett erdőrészletekre, míg a védett erdőrészletekre azok a javaslatok, amelyek nincsenek benne a természet védelméről szóló törvényben.

A kezelési javaslatok betartása a cserjés területeken fészkelő (tövisszúró gébics, karvalyposzáta), és az ott táplálkozó jelölő madárfajok (közép fakopáncs, balkáni fakopáncs, fekete harkály, tövisszúró gébics, kis őrgébics, hamvas küllő, karvalyposzáta) állományának megőrzését és/vagy növekedését szolgálja.

A hullámtéri (Tisza és Szamos folyók) homogén vagy elegyes gyalogakácos cserjések jelentős problémát jelentenek, mivel a faj vitalitása miatt csak igen nagy nehézségek árán szorítható vissza. Ennek az is az oka, hogy a magbankban óriási mennyiségben van jelen a magja, illetve az ismétlődő áradások újra és újra szétterítik a propagulumokat. A virágzó és termést érlelő állományok tehát igen jelentős gócpontjai az inváziós fertőzésnek a hullámtéren. Hosszú távon ezek a fajok a legtöbb természetes hullámtéri élőhelyet képesek lerontani. A hullámtérre vonatkozó természetvédelmi kezelési tervek megfogalmazása szerint „az inváziós ill. agresszív terjedésre hajlamos növényfajok elszaporodását kaszálással, cserjeirtással, szárzúzással ill. legeltetéssel kell megakadályozni”.

A gyalogakácos cserjéseket gyep vagy erdő irányába is érdemes lenne átalakítani, attól függően, hogy milyen környezetben vannak. Amennyiben a cserjést erdő veszi körül és a kiterjedése sem nagy, érdemes erdőt telepíteni, felújítani a helyén. Amennyiben a gyalogakácos nagyobb gyep becserjésedésével keletkezik, érdemes újra gyeppé alakítani (sok gyalogakácos cserjés pl. legelők, kaszálók árokrendszereiben található, ezeket értelemszerűen gyeppé lehetne alakítani).

A cserjés-magaskórós üde erdőszegélyek fenntartása fontos javaslat. A kezelési egységben megkülönböztetünk fasorokat is, amelyek összességében eléggé nagy területet borítanak. Ezekre is vonatkoztatjuk, hogy ezekben a spontán teret nyerő idegenhonos fafajok állományainak kialakulását meg kell akadályozni, és a fahasználatok során törekedni kell arra, hogy idős hazai faegyedek mindig maradjanak.

„KE-5" kezelési egység – GYÜMÖLCSÖSÖK területe

(1) Meghatározása: extenzív és intenzív művelésű gyümölcsösök és a kiskertek tartoznak ide. Kiterjedésük a Natura területhez képest nem nagy (**1.910 ha**), azonban szinte minden település külterületén fellelhetők. A balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*) a KMT-n belül csak itt fordul(hat) elő. Az extenzív művelésű gyümölcsösök közül a legértékesebbek igen régi eredetűek, nagy részük hullámtéri. Tiszabecs, Tarpa, Milota, Kisar külterületein fordulnak elő, kultúrtörténeti jelentőségük is van.

(2) Érintettség vizsgálata:

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Nedves felszínek természetes pionír növényzete (I1); Hagyományos fajtájú, extenzíven művelt gyümölcsösök (P7); Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7); Intenzív szőlők, gyümölcsösök és bogyós ültetvények (T7); Extenzív szőlők és gyümölcsösök (T8); Kiskertek (T9); Fiatal parlag és ugar (T10); Csemetekertek, faiskolák, kosárkötő fűz ültetvények (T11).
- Natura 2000 élőhelyek: nincs.
- Az érintett jelölő madárfajok: közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*), balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), fekete harkály (*Dryocopus martius*), tövisszúró gébics (*Lanius collurio*), füleskuvik (*Otus scops*), darázsölyv (*Pernis apivorus*), hamvas küllő (*Picus canus*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria).*

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok:

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

Az érintett kezelési egység része a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzetnek és a Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Területnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény megfelelő előírásait, valamint a természetvédelmi kezelési tervek előírásait és a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható javaslatok

Kód	Gyümölcsös területekre vonatkozó javaslatok	Indoklás/megjegyzés
E06	Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.	Az inváziós fajok eltávolítása.
E18	A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.	Elsősorban a gyümölcsösökben költő balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*), illetve a szalakóta, a füleskuvik, a fekete harkály, a hamvas küllő védelme érdekében.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cser-jeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.	Az inváziós fajok eltávolítása.
E73	Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegy-szeres irtását követően.	
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fásszárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.	

GY30	A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése.	A gyümölcsösökben költő balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*) védelme érdekében.
GY71	Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges.	Az esetlegesen ott fészkelő haris (*Crex crex*) költőrárok védelme érdekében.
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.	Az inváziós fajok eltávolítása.
GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.	
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.	
SZ19	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.	Általános környezet- és természetvédelmi célból.
SZ20	Kártevők elleni védekezés kizárólag szelektív szerekkel lehetséges.	
SZ22	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek alkalmazása tilos.	Leginkább a táplálékállatok (rovarok, emlősök) megtartása, véletlen mérgezések elkerülése érdekében.
SZ25	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók.	Leginkább a táplálékállatok (rovarok, emlősök) megtartása, véletlen mérgezések elkerülése érdekében.
SZ27	Vegyszer gyomirtás, kivéve az özönnövények mechanikus irtását kiegészítő vegyszeres kezelést, nem végezhető.	Általános környezet- és természetvédelmi célból.
SZ37	Tápanyag-utánpótlást csak szerves trágyával lehet végezni.	
SZ43	Fás szárú és lágy szárú energetikai ültetvény nem telepíthető.	
SZ46	Melioráció nem megengedett.	
SZ49	Az időszakos- és állandó vízállások körül 3 méteres szegélyben talajművelés nem végezhető.	Cél az időszakos vizes élőhelyek megóvása. Ezek csapadékos években egyébként is nehezebben megközelíthetők, így az javaslat nem jelentős korlátozás.
SZ56	Mezőgazdasági földterület első erdősítése, őshonos fafajokkal, támogatható.	A gyümölcsös felszámolása/felszámolódása esetén őshonos fafajjal való erdősítése elfogadható.
SZ74	Őshonos fajokból álló fasorok, facsoportok, szoliter fák, cserjefoltok telepítése.	Általános természet- és madárvédelmi célból.

Kiegészítő javaslatok:

A gyümölcsösök folyamatos mentesítése az inváziós lágyszárú fajoktól (vadcsicsóka, bíbor és kisvirágú nebáncsvirág, Sosnowsky-medvetalp, japánkeserűfű fajok, az aranyvessző-fajok, stb.) nagy jelentőségű. Nem szabad engedni, hogy az inváziós fajok megtelepedésének, elterjedésének középpontjául szolgáljon.

A jelölő madárfajok megtelepedése balkáni fakopáncs, fekete harkály, hamvas küllő, örvös légykapó, fülekuvik), állományának növelése céljából mesterséges odúk kihelyezésével szükséges növelni a költési lehetőségeket.

A kezelési egység, azaz az erdős területeken is előfordulnak belvízelvezető árkok, csatornák. Ezeknek jelentős csapoló-drénező hatása van, hiszen eredetileg azzal a céllal ásták őket, hogy a belvíz-nyomta területeket kiszárítsák. Javasoljuk megvizsgálni, hogy a lecsapoló árkok funkciójukat jelenleg betöltik-e, esetlegesen hol szüntethetők meg olyan módon, hogy ebből fakadóan káros belvízi elöntés a környező területeken ne keletkezzen, vagy lehetséges-e változtatható küszöbszintű vízvisszatartó műtárgyak beépítése, úgy, hogy belvízi elöntést tavasz-

szal ezáltal se okozzon, de a felszínközeli vízszintet a nyári időszakban is magasan lehessen vele tartani.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok
Javasoljuk a területen található homogén, lágyszárú inváziós állományok irtását, a gyümölcsösök megőrzését.
Vizsgálni szükséges, hogy van-e lehetőség az élőhelytípus, különösen annak extenzív változatának (dzsungelgyümölcsös) kiterjedésének növelésére, főképp szántókon vagy másodlagos/jellegtelen gyepeken. További javaslat az esetleg meglévő extenzív gyümölcsösök fokozatos átalakítása, megújítása a tájhonos fajták arányának emelésével. Vizsgálni szükséges, hogy van-e mód az elöregedő gyümölcsfák pótlására.
Az intenzív gyümölcsös felhagyása esetén elfogadható a tájhonos, rezisztens gyümölcsfajtákkal való gyümölcsös létrehozása. Támogatni szükséges a talajművelés néküli, alul kaszált gyümölcsösöket a köztesben műveltekhez képest.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
Őshonos fafajokból és cserjefajokból álló erdő telepítése a korábbi gyümölcsös területén elfogadható – ha nincs lehetőség a gyümölcsös megtartására, megújtására (megelőzve a terület az inváziós fajokkal történő leromlását).

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
A KMT egyik jelölő madárfaja, a balkáni fakopáncs csak ezen az élőhelyben fordul elő. Azaz az állomány megőrzésére, esetleges növelésére a KMT területén kizárólag ebben a KE-ben van lehetőség. Ehhez folyamatosan fel kell számolni az inváziós fajok állományait, meg kell őrizni a gazdálkodás formáját/tevékenységét, és a folyamatosan biztosítani kell az idős (odúképes) gyümölcsfák jelenlétét, mely más fontos (jelölő, védett és fokozottan védett) fajok fészkelőhelye.
Az igen magas tájképi és kultúrtörténeti értékű gyümölcsösök fenntartása kiemelt feladat. Fenntartásukhoz szükséges a szukcessziós folyamatok meggátolása.
A kezelési javaslatok betartása a gyümölcsös területeken fészkelő (közép fakopáncs, balkáni fakopáncs, fekete harkály, tövisszúró gébics, karvalyposzáta), és az ott táplálkozó jelölő madárfajok (közép fakopáncs, balkáni fakopáncs, fekete harkály, tövisszúró gébics, kis őrgébics, füleskuvik, hamvas küllő, karvalyposzáta) állományának megőrzését és/vagy növekedését szolgálja.

„KE-6" kezelési egység – Természetes és természetszerű ***GYEPEK területe***

(1) Meghatározása:
A Natura 2000 terület kaszálással-legeltetéssel fenntartott gyepterületei közül az ún. Natura 2000-es az átfedő élőhelyvédelmi területeken jelölés alapjául szolgáló ermészetes és természetszerű gyepekaz átfedő KjTT-ken belül: mocsárrétek, üde kaszálók, ártéri magaskórósok, magassásosok, esetleg legeltetett-kaszált vizes élőhelyek, illetve ezek becserjésedésnek indult állományai. A terület teljes kiterjedéséhez képest arányuk számottevő (7.800 ha). A nagyobb kiterjedésű gyepek a jelölő haris (Crex crex) fő előfordulási területei is. Jelentős részük országos jelentőségű védett terület, a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet, és a Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Terület része.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a); Vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídőrös, mételykórós mocsarak (B3); Nem zsombékoló magassásrétek (B5); Mocsárrétek (D34); Ártéri és mocsári magaskórósok, árnyas-nyirkos szegélynövényzet (D6); Franciaperjés rétek (E1); Jellegtelen üde gyepek (OB); Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA); Üde és nedves cserjések (P2a); Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b); Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c).
- Natura 2000 élőhelyek: Meszes alapkőzetű féltermészetes száraz gyepek és cserjésedett változataik (*Festuco-Brometalia*) (6210); Szubpannon sztyeppék (6240*); Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai (6430) /részben/; *Cnidion dubii* folyóvölgyeinek mocsárrétjei (6440); Sík- és dombvidéki kaszálórétek (*Alopecurus pratensis, Sanguisorba officinalis*) (6510).
- Az érintett jelölő madárfajok: réti fülesbagoly (*Asio flammeus*), fehér gólya (*Ciconia ciconia*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), kékes rétihéja (*Circus cyaneus*), hamvas rétihéja (*Cyrcus pygargus*), haris (*Crex crex*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), tövisszúró gébics (*Lanius collurio*), kis őrgébics (*Lanius minor*), barna kánya (*Milvus migrans*), füleskuvik (*Otus scops*), darázsölyv (*Pernis apivorus*), guvat (*Rallus aquaticus*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok
a) Kötelezően betartandó előírások

Az érintett természetközeli gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rendeletet szükséges alapul venni.

Az érintett kezelési egység része a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzetnek és a Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Területnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a Természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható javaslatok

Kód	Javaslatok	Indoklás/megjegyzés
GY01	Felülvetés nem megengedett.	Aaz átfdedő élőhelyvédelmi területeken jelölés alapjául szolgáló ermészetes és természetszerű gyepek állapotának megőrzése kötelezettség. A vegyszerhasználatot egységes szemléletben kell alkalmazni a GY27-tel.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.	
GY09	Fogasolás nem megengedett.	
GY10	Tárcsázás nem megengedett.	
GY11	Hengerezés nem megengedett.	
GY12	Gyepszellőztetés nem megengedett.	
GY13	Kiszántás nem megengedett.	
GY14	Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.	Az átfdedő élőhelyvédelmi területeken jelölés alapjául szolgáló ermészetes és természetszerű gyepek állapotának megőrzése kötelezettség.
GY15	Tűzpászták létesítése nem megengedett.	
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.	Ideális esetben váltakozva történjen a legeltetéses és a kaszálásos hasznosítás.
GY24	A gyepek természetvédelmi szempontú égetéséhez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető.	
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	Az inváziós fajok eltávolítása elengedhetetlen a gyep (jelölő gyep) megőrzéséhez.
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fásszárúak vegyszeres irtása a területileg ille-	

	tékes hatóság engedélye alapján lehetséges.	
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.	A gyepeket tagoló bokrosokban, erdősávokban fészkelő karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*), és tövisszúró gébics (*Lanius collurio*) állományának megőrzése érdekében.
GY30	A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése.	
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.	
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása.	
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket vegyszeres kezelését lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) végezhető.	Az inváziós fajok eltávolítása elengedhetetlen a gyep megőrzéséhez.
GY44	A legeltetési sűrűség egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.	Az átfedő élőhelyvédelmi területeken jelölés alapjául szolgáló természetes és természetszerű gyepek állapotának megőrzése kötelezettség.
GY57	Villanypásztor, a kezelési tervvel összhangban, csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulásával alkalmazható.	
GY58	Inváziós növényekkel fertőzött gyepben csak a mentesítést követően lehet legeltetni.	
GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.	
GY67	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.	
GY68	Legeltethető állatfaj: juh.	
GY70	Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).	
GY71	Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges.	A földön fészkelő jelölő és/vagy fokozottan védett madárfajok, különösen a haris (*Crex crex*) védelme érdekében.
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.	
GY86	A széna összegyűtése és eltávolítása a területről a kaszálást követő 2 héten belül.	Az átfedő élőhelyvédelmi területeken jelölés alapjául szolgáló ermészetes és természetszerű gyepek állapotának megőrzése kötelezettség.
GY89	10 ha-nál nagyobb tábla esetében minden szárzúzásánál, kaszálásnál a táblát két egyenlő részre kell osztani, az első 50% szárzúzásának, kaszálásának befejezése után a másik 50% szárzúzását, kaszálását csak 10 nappal később lehet elkezdeni.	Jelölő gerinctelen és gerinces állatfajok védelme érdekében.
GY92	A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása.	
GY94	10-15% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.	
GY101	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.	A földön fészkelő jelölő és/vagy fokozottan védett madárfajok, különösen a haris (*Crex crex*) védelme érdekében.

GY103	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése, akinek a javaslata alapján a talált fészek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kialakítása.	
GY105	Minden évben tisztító kaszálás elvégzése.	
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.	Az inváziós fajok eltávolítása elengedhetetlen a gyep (jelölő gyep) megőrzéséhez.
GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.	
GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.	
GY112	Tisztító kaszálás, szárzúzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárzúzás.	
GY116	A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el.	Az átfedő élőhelyvédelmi területeken jelölés alapjául szolgáló ermészetes és természetszerű gyepek állapotának megőrzése kötelezettség
GY117	Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.	
GY120	Agrár-erdészeti rendszerek közül a fás legelő és a mezővédő fásítás kialakítása támogatható.	
GY122	A legeléskizárt terület kialakítása a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve.	
GY123	A fás legelő fáinak felújítását a megjelenő újulat megőrzésével, a vadak és legelő állatok elleni megvédésével szükséges biztosítani.	
GY130	Gépi cserjeirtás csak kemény (száraz vagy fagyott) talajon végezhető. Tartós esőzés után a munkák szüneteltetése, gépekkel mozogni a területen csak annak felszáradása után lehet. A gépi munkavégzés nem károsíthatja a gyepet.	Az átfdedő élőhelyvédelmi területeken jelölés alapjául szolgáló ermészetes és természetszerű gyepek állapotának megőrzése kötelezettség
GY131	A cserjék - későbbi kezelések megkönnyítése érdekében - talajszintben való kivágása.	
GY132	A levágott növényi részek lehordása a gyepterületről 1 hónapon belül, a kivágott cserjéket tilos a gyepen deponálni.	Az átfdedő élőhelyvédelmi területeken jelölés alapjául szolgáló ermészetes és természetszerű gyepek állapotának megőrzése kötelezettség

Kiegészítő javaslatok:

A kaszálás előtt legalább 5 nappal értesíteni szükséges a területileg illetékes vadgazdálkodót, illetve a nemzeti park igazgatóságot. A vadgazdálkodó, illetve a nemzeti park igazgatóság saját ismeretei alapján (ismert fészkelőhely, vadbúvóhely, stb.) javasolhasson korlátozásokat a betakarítást illetően.

A gyepterületek idális használati módja, a legeltetés és a kaszálás váltásban történő alkalmazása.

A jelölő madárfajok megtelepedése (balkáni fakopáncs, fekete harkály, füleskuvik), állományának növelése céljából a gyepeket tagoló fákra, facsoportokra mesterséges odúk kihelyezésével szükséges növelni a költési lehetőségeket.

A kezelési egység, azaz a jelölő gyepterületek térségében is előfordulnak belvízelvezető árkok, csatornák. Ezeknek jelentős csapoló-drénező hatása van, hiszen eredetileg azzal a céllal ásták őket, hogy a belvíz-nyomta területeket kiszárítsák. Javasoljuk megvizsgálni, hogy a lecsapoló árkok funkciójukat jelenleg betöltik-e, esetlegesen hol szüntethetők meg olyan módon, hogy ebből fakadóan káros belvízi elöntés a környező területeken ne keletkezzen, vagy lehetséges-e változtatható küszöbszintű vízvisszatartó műtárgyak beépítése, úgy, hogy belvízi

elöntést tavasszal ezáltal se okozzon, de a felszínközeli vízszintet a nyári időszakban is magasan lehessen vele tartani.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok
A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat az inváziós fajok visszaszorításával, felszámolásával kapcsolatosan kiemelkedő fontosságúak.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
A kezelési egység területén az erdőtelepítés általánosságban nem javasolható. Jelölő fajok élőhelyein kivételes esetben az erdőtelepítés elfogadható a természetvédelmi kezelő támogató állásfoglalásával.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
A kezelési egység területén található gyeptípusok csak kaszálással-legeltetéssel tarthatók fenn. Főleg a hullámtéren jelentős a spontán cserjésedés-erdősödésre való hajlam, a kezeletlen gyepek néhány év alatt képesek átalakulni, és főképp idegenhonos inváziós cserje- és fafajok (gyalogakác /*Amorpha fruticosa*/, zöld juhar /*Acer negundo*/) lepik be őket. Az aranyvessző fajok (*Solidago spp.*) megjelenése is hasonló beavatkozásokat igényel. A teljes becserjésedés meggátolása a jelölő gyepi élőhelyek, mint a jelölő madárfajok élőhelyeinek, kiterjedésének fennmaradása érdekében szükséges, azonban a ligetes megjelenés fenntartása, cserjék és fák meghagyása (a fás legelő habitusának kialakítása) is elengedhetetlen.
A cserjésedés visszaszorítása és a legeltetés mértékének korlátozása során a haris (*Crex crex*), a réti fülesbagoly (*Asio flammeus*), a hamvas rétihéja (*Circus pygargus*) érdekeit/igényeit (a kaszálás térbeli és időbeli korlátozása) szükséges elsősorban figyelembe venni, nem megfeledkezve a nagy tűzlepke (*Lycanea dispar*) hasonló igényeiről.
Ugyancsak szükséges a jelentős természetvédelmi értékű egykori fás legelők fenntartása.
A kezelési javaslatok betartása az átfdedő élőhelyvédelmi területeken jelölés alapjául szolgáló ermészetes és természetszerű gyepek az átfdedő élőhelyvédelmi területeken jelölés alapjául szolgáló természetes és természetszerű gyepekterületén fészkelő réti fülesbagoly, barna rétihéja, hamvas rétihéja, haris, tövisszúró gébics, guvat, függőcinege, karvalyposzáta állománya, valamint az itt táplálkozó uhu, fattyúszerkő, fehér gólya, fekete gólya, barna rétihéja, kékes rétihéja, hamvas rétihéja, haris, rétisas, tövisszúró gébics, kis őrgébics, barna kánya, füleskuvik, darázsölyv, hamvas küllő, guvat, függőcinege, karvalyposzáta állományának megőrzését és/vagy növekedését szolgálja.

<u>„KE-7" kezelési egység – EGYÉB GYEPEK területe</u>

(1) Meghatározása: A Natura 2000 terület kaszálással-legeltetéssel fenntartott gyepterületei, minden olyan gyep, amely nem tartozik a az átfdedő élőhelyvédelmi területeken jelölés alapjául szolgáló ermészetes és természetszerű gyepek (KjTT területen NEM jelölő gyep vagy/és KjTT területén kívül elhelyezkedő gyep) közé. Általában a mezofil és szárazabb gyepek, vetett gyepek, jellegtelen száraz gyepek, illetve ezek becserjésedett állományai, mezsgyéi tartoznak közéjük. Ide tartoznak az árvízvédelmi töltések. A terület teljes kiterjedéséhez képest arányuk jelentős (11.351 ha), hosszú szakaszokon csak az árvízvédelmi töltéseken jelennek meg. Kis részük országos jelentőségű védett terület, a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet, a Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Terület része.

Szükséges hozzátenni, hogy élőhelyvédelmi irányelves élőhely is van köztük (löszgyep, homoki gyep), de az nem jelölő egyik KjTT-nél sem.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Franciaperjés rétek (E1); Löszgyepek, kötött talajú sztyeprétek (H5a); Homoki sztyeprétek (H5b); Jellegtelen üde gyepek (OB); Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek; Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések (P2b); Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c); Vetett gyepek, füves sportpályák (T5).
- Natura 2000 élőhelyek: nincs.
- Az érintett jelölő madárfajok: fehér gólya (*Ciconia ciconia*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), kékes rétihéja (*Circus cyaneus*), haris (*Crex crex*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), tövisszúró gébics (*Lanius collurio*), kis őrgébics (*Lanius minor*), barna kánya (*Milvus migrans*), füleskuvik (*Otus scops*), darázsölyv (*Pernis apivorus*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok
a) Kötelezően betartandó előírások

Az érintett gyepek esetén a kötelezően betartandó előírásoknál a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X.18.) Korm. rendeletet szükséges alapul venni.

Az érintett kezelési egység része a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzetnek és a Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Területnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a Természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény megfelelő előírásait, valamint a természetvédelmi kezelési tervek előírásait és javaslatait a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható javaslatok

Kód	Egyéb gyepek területére vonatkozó javaslatok	Indoklás/megjegyzés
GY01	Felülvetés nem megengedett.	A gyepek állapotának megőrzése kötelezettség. A vegyszerhasználatot egységes szemléletben kell alkalmazni a GY27-tel.
GY02	Vegyszeres gyomirtás nem megengedett.	
GY10	Tárcsázás nem megengedett.	
GY11	Hengerezés nem megengedett.	
GY13	Kiszántás nem megengedett.	
GY14	Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.	A gyepek állapotának megőrzése kötelezettség.
GY15	Tűzpászták létesítése nem megengedett.	
GY22	Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.	Ideális esetben váltakozva történjen a legeltetéses és a kaszálásos hasznosítás.
GY24	A gyepek természetvédelmi szempontú égetéséhez engedély csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulása alapján kérhető.	Általános természet- és környezetvédelmi elvárás.
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	Az inváziós fajok eltávolítása elengedhetetlen a gyep megőrzéséhez.
GY27	Nem speciális növényvédő szer kijuttatása esetén az inváziós fásszárúak vegyszeres irtása a területileg illetékes hatóság engedélye alapján lehetséges.	
GY28	A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.	
GY29	Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.	A gyepeket tagoló bokrosokban, erdősávokban fészkelő karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*), és tövisszúró gébics (*Lanius collurio*) állományának megőr-
GY30	A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmé-	

	rő megjelölése nélkül) megőrzése.	zése érdekében.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.	
GY32	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltokat meghagyása.	
GY33	A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása.	
GY34	Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket vegyszeres kezelését lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfúrása, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április-május) vagy végén (augusztus-szeptember) végezhető.	Az inváziós fajok eltávolítása elengedhetetlen a gyep megőrzéséhez.
GY44	A legeltetési sűrűség egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.	A gyepek állapotának megőrzése kötelezettség.
GY57	Villanypásztor, a kezelési tervvel összhangban, csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság hozzájárulásával alkalmazható.	
GY58	Inváziós növényekkel fertőzött gyepben csak a mentesítést követően lehet legeltetni.	
GY59	Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.	
GY67	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.	
GY68	Legeltethető állatfaj: juh.	
GY70	Legeltethető állatfajok: lófélék (ló, szamár).	
GY71	Kaszálás június 15. előtt a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt egyeztetés alapján lehetséges.	A földön fészkelő jelölő és/vagy fokozottan védett madárfajok, különösen a haris (*Crex crex*) védelme érdekében.
GY79	Évente az időjárási viszonyoknak és a gyep állapotának megfelelő, természetvédelmi-ökológiai és a gazdálkodási szempontokat egyaránt figyelembe vevő kaszálási terv készítése és egyeztetése a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal, valamint az így egyeztetett kaszálási terv végrehajtása.	
GY86	A széna összegyűtése és eltávolítása a területről a kaszálást követő 2 héten belül.	A gyepek állapotának megőrzése kötelezettség.
GY92	A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása.	Jelölő gerinctelen és gerinces állatfajok védelme érdekében.
GY94	10-15% kaszálatlan terület meghagyása parcellánként.	
GY101	Amennyiben inváziós gyomokkal fertőzött területen költ fokozottan védett madár, a terület tisztítását csak a megengedett kaszálási időpont után szabad kezdeni.	A földön fészkelő jelölő és/vagy fokozottan védett madárfajok, különösen a haris (*Crex crex*) védelme érdekében.
GY103	Fokozottan védett földön fészkelő madárfaj fészkének, fiókáinak megtalálása esetén a betakarítás, illetve a kaszálás felfüggesztése, és haladéktalanul a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság értesítése, akinek a javaslata alapján a talált fészek körül 0,5-1 hektáros védőterületet kialakítása.	
GY105	Minden évben tisztító kaszálás elvégzése.	
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.	Az inváziós fajok eltávolítása elengedhetetlen a gyep megőrzéséhez.
GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.	

GY109	A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.	
GY112	Tisztító kaszálás, szárzúzás szeptember 1. után kezdhető meg, amely alól kivételt képez július 15-ei dátummal az inváziós növényfajok konkrét állományait érintő kaszálás és szárzúzás.	
GY117	Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágállások helyét a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni szükséges.	
GY120	Agrár-erdészeti rendszerek közül a fás legelő és a mezővédő fásítás kialakítása támogatható.	
GY122	A legeléskizárt terület kialakítása a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve.	A gyepek állapotának megőrzése kötelezettség.
GY123	A fás legelő fáinak felújítását a megjelenő újulat megőrzésével, a vadak és legelő állatok elleni megvédésével szükséges biztosítani.	
GY130	Gépi cserjeirtás csak kemény (száraz vagy fagyott) talajon végezhető. Tartós esőzés után a munkák szüneteltetése, gépekkel mozogni a területen csak annak felszáradása után lehet. A gépi munkavégzés nem károsíthatja a gyepet.	A gyepek állapotának megőrzése kötelezettség
GY131	A cserjék - későbbi kezelések megkönnyítése érdekében - talajszintben való kivágása.	

Kiegészítő javaslatok:

A gyepterületek idális használati módja, alapvetően a legeltetés.

Az esetleges kaszálás előtt legalább 5 nappal értesíteni szükséges a területileg illetékes vadgazdálkodót, illetve a nemzeti park igazgatóságot. A vadgazdálkodó, illetve a nemzeti park igazgatóság saját ismeretei alapján (ismert fészkelőhely, vadbúvóhely, stb.) javasolhasson korlátozásokat a betakarítást illetően- hasonlóan a gyepterületek kaszálásához.

A jelölő madárfajok megtelepedése (szalakóta, balkáni fakopáncs, fekete harkály, hamvas küllő, füleskuvik), állományának növelése céljából a gyepeket tagoló fákra, facsoportokra mesterséges odúk kihelyezésével szükséges növelni a költési lehetőségeket.

A kezelési egység, azaz az egyéb gyepterületek térségében is előfordulnak belvízelvezető árkok, csatornák. Ezeknek jelentős csapoló-drénező hatása van, hiszen eredetileg azzal a céllal ásták őket, hogy a belvíz-nyomta területeket kiszárítsák. Javasoljuk megvizsgálni, hogy a lecsapoló árkok funkciójukat jelenleg betöltik-e, hol szüntethetők meg olyan módon, hogy káros belvízi elöntés a környező területeken ne keletkezzen, vagy lehetséges-e változtatható küszöbszintű vízvisszatartó műtárgyak beépítése, úgy, hogy belvízi elöntést tavasszal ezáltal se okozzon, de a felszínközeli vízszintet a nyári időszakban is magasan lehessen vele tartani.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat az inváziós fajok visszaszorításával, felszámolásával kapcsolatosan kiemelkedő fontosságúak.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat

A kezelési egység területén az erdőtelepítés általánosságban nem javasolható. Azonban az esetlegesen engedélyezett/elfogadható erdőtelepítések tervezésénél (a természetvédelmi kezelő támogató állásfoglalásával – kizárólag őshonos és tájhonos fajok, állományok fajok esetében) érintetlenül kell hagyni a mélyfekvésű, vízállásos részeket, ill. az erdősítés területének 10-15%-án gondoskodni kell füves élőhelyek (tisztások, ill. gyepek) megőrzéséről és fenntartásáról.

Az erdőtelepítések során olyan fa- és cserjefajokat kell alkalmazni (elsősorban az a lényeges, hogy a célállomány kőrises- kocsányos-tölgyes (kód: 29, KST-K) vagy gyertyános-kocsányos

tölgyes (kód: 15, GY-KST-EL) legyen), amelyek hosszú távon növelhetik a tervezési területen fekvő KjTT-k jelölő 91G0*-Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraeával* és *Carpinus betulusszal* és 91F0-Keményfás ligeterdők nagy folyók mentén *Quercus robur, Ulmus laevis* és *Ulmus minor, Fraxinus excelsior* vagy *Fraxinus angustifolia* fajokkal) (*Ulmenion minoris*) élőhelyeinek kiterjedését.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
A kezelési egység területén található gyeptípusok csak kaszálással-legeltetéssel tarthatók fenn. Főleg a hullámtéren jelentős a spontán cserjésedés-erdősödésre való hajlam, a kezeletlen gyepek néhány év alatt képesek átalakulni, és főképp idegenhonos inváziós cserje- és fafajok (gyalogakác /*Amorpha fruticosa*/, zöld juhar /*Acer negundo*/) lepik be őket. Az aranyvessző fajok (*Solidago spp.*) megjelenése is hasonló beavatkozásokat igényel. A teljes becserjésedés meggátolása a jelölő gyepi élőhelyek, mint a jelölő madárfajok (karvalyposzáta, tövisszúró gébics) élőhelyeinek, kiterjedésének fennmaradása érdekében szükséges, azonban a ligetes megjelenés fenntartása, cserjék és fák meghagyása is elengedhetetlen.
A cserjésedés visszaszorítása és a legeltetés mértékének korlátozása során a haris (*Crex crex*), a réti fülesbagoly (*Asio flammeus*), a hamvas rétihéja (*Circus pygargus*) érdekeit/igényeit (a kaszálás térbeli és időbeli korlátozása) szükséges elsősorban figyelembe venni, nem megfeledkezve az itt élő lepkefajok közül a nagy tűzlepke (*Lycanea dispar*) hasonló igényeiről.
Ugyancsak szükséges a jelentős természetvédelmi értékű egykori fás legelők fenntartása.
A kezelési javaslatok betartása az egyéb gyepek területén fészkelő haris, tövisszúró gébics, és karvalyposzáta állománya, valamint a valamint az itt táplálkozó fehér gólya, fekete gólya, barna rétihéja, kékes rétihéja, hamvas rétihéja, haris, rétisas, tövisszúró gébics, kis őrgébics, barna kánya, karvalyposzáta állományának megőrzését és/vagy növekedését szolgálja.

<u>„KE-8" kezelési egység – ANTROPOGÉN élőhelyek területe</u>

(1) Meghatározása: Földutak, műutak, hidak, vasutak, ruderális területek, települési belterületek, tanyák, erdészházak, gátőrházak, üdülőházak, határátkelők, depóniák, partstabilizálás miatt kialakított betonozott területek, töltésfelújítás aktuális helyszínei, csupasz anyagnyerők, duzzasztómű, karámok, strandok, kompkikötők, szivattyúházak, telephelyek, sportpályák, TSZ-majorok, kempingek, turistapihenők, vízügyi épületek, zsilipek. Jellemző a mesterséges, vagy taposott, tiport talajfelszín, a gyomosodás, egy részük vetett, kezelt gyep. Elszórtan mindenfelé előfordulnak a Natura 2000 területen belül. A kezelési egység összes kiterjedése mindössze **386 ha**.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Magaskórós ruderális gyomnövényzet (OF); Taposott gyomnövényzet és ruderális iszapnövényzet (OG); Fiatal parlag és ugar (T10); Nem őshonos fajú ültetett facsoportok, erdősávok és fasorok (S7); Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők (RB); Fűz-nyár ártéri erdők (J4); Kertvárosok, szabadidős létesítmények (U2); Falvak, falu jellegű külvárosok (U3); Telephelyek, roncsterületek és hulladéklerakók (U4); Homok-, agyag-, tőzeg- és kavicsbányák, digó- és kubikgödrök, mesterséges löszfalak (U7); Folyóvizek (U8); Tanyák, családi gazdaságok (U10); Út- és vasúthálózat (U11).
- Natura 2000 élőhelyek: nincs.

- Az érintett jelölő madárfajok: fehér gólya (*Ciconia ciconia*), balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok
a) Kötelezően betartandó előírások
A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

Az érintett kezelési egység része a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzetnek és a Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Területnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a Természet védelméről szóló 1996 évi LIII törvény megfelelő előírásait szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható javaslatok

Kód	Antropogén élőhelyek területére vonatkozó javaslatok	Indoklás/megjegyzés
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	Az inváziós fajok eltávolítása elengedhetetlen.
GY31	A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetni.	
GY105	Minden évben tisztító kaszálás elvégzése.	
GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.	
GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.	
GY118	Élőhelyrekonstrukció.	Az anyagnyerőhelyeken.

Kiegészítő javaslatok:
A jelölő madárfajok megtelepedése (szalakóta, balkáni fakopáncs, fekete harkály, hamvas küllő, füleskuvik), állományának növelése céljából mesterséges odúk kihelyezésével szükséges növelni a költési lehetőségeket. A partifecske esetleges megtelepedését szolgálja a függőleges homokfal-felszín kialakítása.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok
Az illegális anyagnyerők esetében javasolható a felszámolás (betemetés) lehetőségének vizsgálata, esetlegesen kisvizes élőhellyé történő átalakítása. ill. a hullámtéri vizes élőhelyek hálózatába történő bekötés lehetőségének vizsgálata. Előbbi abban az esetben lehetséges, amennyiben nem bizonyosodik be természetvédelmi oltalom alatt álló és/vagy jelölő madárfaj (partifecske, gyurgyalag, jégmadár) fészkelése a területen.
A kezelési egység területére vonatkozó élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat az inváziós fajok visszaszorításával, felszámolásával kapcsolatos tevékenységek végrehajtása, mely kiemelkedő fontosságú.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
A kezelési egység területén az erdőtelepítés általában nem értelmezhető, illetve nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egységbe tartozó területek esetében is szükséges a fenntartó kezelések alkalmazása. A megadott kezelési módszerekkel megakadályozható a gyomosodás, az inváziós fajok megjelenése, térnyerése.

Az úgynevezett őszi tisztító kaszálás már nem akadályozza meg számos gyomfaj termésképzését és terjedését. Emiatt javasoljuk, hogy korábban, a virágzás kezdetén legyen a megfelelő helyeken gyommentesítő kaszálás. Szükség esetén ezt meg kell ismételni.

Az illegális anyagnyerők felszámolása a jelölő értékek kiterjedésének növelése érdekében szükséges.

A kezelési javaslatok betartása az antropogán élőhelyek területén fészkelő és táplálkozó fehér gólya, és balkáni fakopáncs állományának megőrzését és/vagy növekedését szolgálja.

„KE-9" kezelési egység – A Tisza és a Szamos KÖZÉPVÍZI MEDRE

(1) Meghatározása: A Tisza és a Szamos középvízi medre, mely a Különleges Madárvédelmi Területen belül található. Az egység kiterjedése csupán **935 ha**.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Folyók, áramló vizű csatornák hínárnövényzete (Ab); Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA); Jellegtelen üde gyepek (OB); Taposott gyomnövényzet és ruderális iszapnövényzet (OG); Folyómenti bokorfüzesek (J3); Nedves felszínek természetes pionír növényzete (I1); Folyóvizek (U8).
- Natura 2000 élőhelyek: Iszapos partú folyók részben *Chenopodion rubri*, és részben *Bidention* növényzettel (3270) /részben/; Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) (91E0*) /kis részben/.
- Az érintett jelölő madárfajok: jégmadár (*Alcedo atthis*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*), partifecske (*Riparia riparia*).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

Az érintett kezelési egység része a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzetnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény megfelelő előírásait, valamint a természetvédelmi kezelési terv előírásait és javaslatait a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni.

A nagyvízi meder természeti területként kezelendő oly módon, hogy az árvíz és a jég levezetésének elsődlegessége biztosított legyen.

b) Önkéntesen vállalható javaslatok

Kód	A Tisza és a Szamos középvizi medrének területére vonatkozó javaslatok	Indoklás/megjegyzés
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása, idegenhonos halfaj nem telepíthető.	Jelölő halfajok védelme érdekében. Mivel az idegenhonos fajok telepítését az 1996. évi LIII. törvény 14. §-a természetes és természetközeli állapotú vizek esetében általánosan megtiltja, ennek kapcsán a tilalom hatékony érvényesítése a cél.

V26	A területen élő és táplálkozó madarak riasztásának időbeli és területi korlátozásait a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett módon, a madárriasztási tervnek megfelelően lehet végezni.	Jelölő madárfajok védelme érdekében.

Kiegészítő javaslatok:
A sport (kajak-kenu), turisztikai (motorcsónakázás, jet-ski, strandfürdőzés) és szabadidős (horgászat) tevékenységhez kapcsolódó infrastruktúra kialakítása és működtetése során kiemelten figyelemmel kell lenni a jelölő madárfajok (partifecske, jégmadár, rétisas, barna kánya, fekete gólya) fészkelésére, táplálkozására – azt mindenképp a természetvédelmi kezelővel egyetértésben (nemzeti park igazgatóság) szabályozni szükséges.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok
A kezelési egységgel kapcsolatosan az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési jellegű javaslatokat a 3.2.2.3. Vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok c. fejezetben mutatjuk be.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható, nem értelmezhető.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
A kezelési javaslatokat a 3.2.2.3. Vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok c. fejezetben indokoljuk.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
A kezelési javaslatokat a 3.2.2.3. Vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok c. fejezetben indokoljuk.
A Tisza és a Szamos középvizi medrének területére vonatkozó javaslatok betartása az itt fészkelő jégmadár és parti fecske, valamint az itt táplálkozó bakcsó állományának megőrzését és/vagy növekedését szolgálja.

„KE-10" kezelési egység – KISVÍZFOLYÁSOK (Túr, patakok, csatornák) területe

(1) Meghatározása: A Túr középvízi medre, patakok és csatornák, melyek a Különleges Madárvédelmi Területen belül található. Az egység kiterjedése csupán **159 ha**.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Folyók, áramló vizű csatornák hínárnövényzete (Ab); Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA); Jellegtelen üde gyepek (OB); Taposott gyomnövényzet és ruderális iszapnövényzet (OG); Folyómenti bokorfüzesek (J3); Fűz-nyár ártéri erdők (J4) Nedves felszínek természetes pionír növényzete (I1); Folyóvizek (U8).
- Natura 2000 élőhelyek: Iszapos partú folyók részben *Chenopodion rubri*, és részben *Bidention* növényzettel (3270) /részben/; Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) (91E0*) /kis részben/.
- Az érintett jelölő madárfajok: jégmadár (*Alcedo atthis*), vörös gém (*Ardea purpurea*), cigányréce (*Aythya nyroca*), bölömbika (*Botaurus stellaris*), fattyúszerkő (*Chlydonias hybridus*), fehér gólya (*Ciconia ciconia*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), törpegém (*Ixobrychus minutus*), tövisszúró gébics (*Lanius collurio*), barna kánya (*Milvus migrans*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*), füleskuvik (*Otus scops*), hamvas küllő (*Picus canus*), guvat (*Rallus*

aquaticus), függőcinege (*Remiz pendulinus*), partifecske (*Riparia riparia*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

Az érintett kezelési egység része a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzetnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény megfelelő előírásait, valamint a természetvédelmi kezelési terv előírásait és javaslatait a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható javaslatok

Kód	Kisvízfolyások területére vonatkozó javaslatok	Indoklás/megjegyzés
		Inváziós fajok felszámolása érdekében.
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.	
E83	Az erdőszegélyekben található intenzíven terjedő lágy és fásszárú fajok továbbterjedésének mechanikus módszerekkel (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás)	
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása, idegenhonos halfaj nem telepíthető.	Jelölő halfajok védelme érdekében. Mivel az idegenhonos fajok telepítését az 1996. évi LIII. törvény 14. §-a természetes és természetközeli állapotú vizek esetében általánosan megtiltja, ennek kapcsán a tilalom hatékony érvényesítése a cél.
V26	A területen élő és táplálkozó madarak riasztásának időbeli és területi korlátozásait a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett módon, a madárriasztási tervnek megfelelően lehet végezni.	Jelölő madárfajok védelme érdekében.

Kiegészítő javaslatok:

Partkezelés, inváziós fajok kezelése: az árokrézsűkön és az árkok szélén legtöbbször – amennyiben az árok nem zárt erdőben található – a meder hossz-szelvényének nagyobb részében cserjés-fás szegélyvegetáció található. Ez a szegélyvegetáció több szakaszon ligetes jellegű, őshonos fákkal, de előfordulnak idegenhonos fák és cserjék is (akác (*Robinia pseudo-acacia*), nemes nyár (*Populus×euramericana*), amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*), gyalogakác (*Amorpha fruticosa*). A fasoroknak és cserjéseknek a meghagyására törekedni kell, de a tájidegen fafajokat (japánkeserűfű, gyalogakác) szükséges volna kiszálalni. A tájidegen és inváziós fafajok esetében támogatható a sarjak gyomirtószerrel való kezelése, az javaslatok betartása mellett.

A Túr folyó középvízi meder szegélyében a meder hossz-szelvényének jelentős részében cserjés-fás szegélyvegetáció található, jellemzően idős fák. A partkezelési munkák során javasoljuk a karbantartást és az elsődleges funkciót nem akadályozó, vagy nem veszélyeztető fáknak a meghagyását, lehetőleg egy-egy idős egyedet is, illetve azokon a partszakaszokon ahol a jelenlegi fás-cserjés szegélyvegetációban nincs idős fa, ott egy-egy fűz- nyár-, kőris- tölgyfa kiválasztásával és meghagyásával egy-egy idős őshonos fa felnövését tegyék lehetővé a meder szegélyében, melyek gyökérzete belelóg a középvízi mederbe.

Kotrás, üledékkitermelés: A medrek jelenlegi állapotában jellemző az üledékfelhalmozódás. Az üledékfelhalmozódás előrehaladtával várható a vízügyi kezelő részéről a meder vízszállító kapacitásának megőrzése érdekében az üledékkitermelésre vonatkozó igény.
Javasolt időbeli korlátozás: A kotrási, üledékeltávolítási munkálatok kivitelezésére élővilágvédelmi szempontból javasolható időpont a július 15. és november 01. közötti időszak.
Javasolt térbeli korlátozás: A kotrási, üledékeltávolítási munkálatok kivitelezése során javasoljuk, hogy kerüljön meghatározásra egy kivitelezési oldal, mely a későbbiekben is fenntartási oldalként funkcionálhat, ill. a másik oldal legyen un. ökológiai oldal, melynek fő szerepe, hogy élőhelyet biztosítson a vízfolyás és a vízfolyást kísérő növényzet, valamint a hozzá kapcsolódó életközösség számára, ezáltal biztosítsa, hogy a középvízi meder ökológiai folyosó és magterület funkcióját ellássa a fenntartási jellegű munkák ellenére is. A kivitelezési oldalon a kisvízi medret kísérő magasabb rendű növényzet különös tekintettel a kivitelezést akadályozó fásszárú vegetációra eltávolításra kerül, ill. eltávolításra kerül a középvízi meder keresztszelvényének kivitelezési oldal felé eső 50%- ából az üledék, ill. az emerz mocsári- és hínárnövényzet. Ezzel szemben javasoljuk, hogy a kivitelezési oldallal szemközti ökológiai oldalon a kisvízi medret kísérő szegélynövényzet, valamint a középvízi meder keresztszelvényének kivitelezési oldal felé eső 50%-ában ne történjen beavatkozás.
Vízvisszatartás, medertározás: a kezelési egység meghatározása során felsorolt minden ároknak és belvízelvezető csatornának csapoló-drénező hatása van a lápteknőkre és a mocsárrétekre is, eredetileg azzal a céllal ásták őket, hogy a belvíz-nyomta területeket kiszárítsák. A drénező hatás azokban az időszakokban nyilvánul meg, amikor a fenékszint alatta van a felszínközeli víz szintjének. Javasoljuk megvizsgálni, hogy a lecsapoló árkok funkciójukat jelenleg betöltik-e, esetlegesen hol szüntethetők meg olyan módon, hogy ebből fakadóan káros belvízi elöntés a környező területeken ne keletkezzen, vagy lehetséges-e változtatható küszöbszintű vízvisszatartó műtárgyak beépítése, úgy, hogy belvízi elöntést tavasszal ezáltal se okozzon, de a felszínközeli vízszintet a nyári időszakban is magasan lehessen vele tartani. Ennek kimérésére természetesen geodéziai felmérésre van szükség.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok
A kezelési egység területére vonatkozó élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat az inváziós fajok visszaszorításával, felszámolásával kapcsolatos tevékenységek végrehajtása, mely kiemelkedő fontosságú.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható, nem értelmezhető.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel. Csupán a halgazdálkodásnál került megfogalmazásra az idegenhonos halfajok visszaszorítása, idegenhonos halfajok telepítésének tilalma.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
A kisvízfolyásokra vonatkozó javaslatok betartásával az itt fészkelő jégmadár és parti fecske, valamint az itt táplálkozó vörös gém, cigányréce, bölömbika, fattyúszerkő, fehér gólya, fekete gólya, barna rétihéja, törpegém, bakcsó, függőcinege állományának megőrzését és/vagy növekedését szolgálja.
Haltelepítés: Az idegenhonos halfajok illegális telepítésének megakadályozása elősegíti a tervezési területet érintő KjTT-k jelölő halfajainak (pl. vágó csík (*Cobitis taenia*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*) stb.) fennmaradását.
Partkezelés: A középvízi meder szegélyében növő idős fák árnyékoló hatásukkal megbontják a mocsári növényzet folytonosságát, teret engedve nyílt vízfelületek kialakulásának. A meder szegélyében növő idős, odvas fák a gyökérzetükkel és a gyökérzetük között kialakítható

üregekkel jó rejtőzködési lehetőséget biztosítanak számos állatfaj számára. Kotrás, üledékkitermelés: A mederben található üledék kitermelésével együtt a mederből eltávolításra kerül az üledékben gyökerező mocsárinövényzet és hínárnövényzet túlnyomó része, illetve a nem gyökerező hínárnövényzet jelentős része is. Az üledékkel és a növényzettel párhuzamosan fizikailag sérül, illetve eltávolításra kerül a mederből a bentikus életformatípusú, illetve a metafitikus életformatípusú fajok állományainak nagy része. A javasolt időbeli korlátozás betartása esetén a mederben a fiatal halivadékok érintettsége csökkenthető, elkerülhető a kétéltűek szaporodási időszaka, mellyel csökkenthető a várható közvetlen pusztulás mértéke; továbbá elkerülhető az üledék felszínén, illetve annak felső rétegében telelő kétéltű és halfajok téli nyugalmi periódusa, mellyel szintén csökkenthető a várható pusztulás mértéke. A középvízi meder keresztmetszetének 50% án kivitelezési oldallal szemközti ökológiai oldal mentén érintetlenül maradó üledék, illetve hínárnövényzet és emerz mocsári makrovegetáció menedéket nyújt az érintett életközösséget alkotó fajpopulációk legalább 50%-ának, melyek így túlélik a kivitelezési munkálatokat és azt követően várhatóan 3-4 vegetációs perióduson belül teljesen rekolonizálják a kisvízi medret.

„KE-11" kezelési egység – HOLTMEDREKNÉL és egyéb vizes élőhelyek

(1) Meghatározása: A kezelési egységbe tartoznak a Natura 2000 területen található holtmedrek, mocsarak, lápok, és vizes élőhelyek a medermaradványokban, lefolyástalan teknőkben, kubikgödrökben kialakult, kialakított tómedrek. Ide tartoznak a „Beregi-lápok és ezeken kívül minden lápos meder, lápi zsombékos, égerláp, fűzláp, égeres mocsárerdő. Értelemszerűen ebbe a kezelési egységbe tartoznak az Alsó-Öreg-Túrnak és a Felső-Öreg-Túrnak (Túr-belvíz-főcsatorna) a Natura 2000 területbe eső mederszakaszai, illetve egyes, mesterségesen levágott mederszakaszai. (Hiszen a teljes Öreg-Túr medre holtmedernek tekinthető. Az Öreg-Túr érintett szakaszai vízpótlást az élő Túrból nem kapnak.)
A vizes élőhelyek közül a beregi lápok (Zsid-tó, a Báb-tava, a Nyíres-tó, és a Navat-patak, Bence-tó) a legértékesebbek. A Báb-tava és a Nyíres-tó országosan is kiemelkedő, unikális élőhelyek, tőzegmohás úszólápok dagadóláp-fragmentumokkal. Állományuk fennmaradására különös figyelmet szükséges fordítani.
Ebbe a kezelési egységbe tartoznak a halastavak kivételével az egykori kubikgödrök és holtmedrek, illetve a rajtuk kialakult nádas, gyékényes, füzes, nyaras, és egyéb cserjés állományok, illetve a köztük létrejött puhafás facsoportok, valamint üde és gyomos gyepek.

A kezelési egységbe tartozó szentély jellegű holtmedrek nevét és jellemzőit az alábbi táblázat tartalmazza:

Sorszám	Holtmeder neve	Település	Kialakulás módja	Elhelyezkedés	
				part	védműhöz képest
1	Rózsásdűlői Holtág	Mátyus	szabályozás	jobb	hullámtér
2	Kertalja-Tóháti (Ladányi) Holtág	Mezőladány	szabályozás	bal	hullámtér
3	Meseszegi Holt-Tisza	Tiszakerecseny	természetes	jobb	hullámtér
4	Foltos-kerti Holt Tisza	Jánd, Olcsvaapáti	szabályozás	jobb	hullámtér
5	Boroszlókerti Holt-Tisza	Jánd, Gulács	szabályozás	jobb	hullámtér
6	Nagyszegi morotva	Jánd, Gulács	természetes	jobb	hullámtér
7	Helmecszegi Holt-Tisza	Tarpa	természetes	jobb	hullámtér

A kezelési egységbe tartoznak a Natura 2000 területen található 5 ha-tól nagyobb vízfelületű tartós vízborítású, nem szentély minősítésű holtmedrek. A kezelési egységbe tartozó holtmedrek nevét és jellemzőit az alábbi táblázat tartalmazza:

Sorszám	Holtmeder neve	Település	Kialakulás módja	Elhelyezkedés	
				part	védműhöz képest
1	Lónyai Holt-Tisza	Lónya, Tiszamogyorós, Mándok	szabályozás	jobb	hullámtér
2	Újkenézi Morotva	Újkenéz	természetes	bal	nyárigáttal védett ártér
3	Bagi (Keskeny) Holt-Tisza	Vásárosnamény, Kisvarsány	természetes	jobb	hullámtér

A kezelési egység területén 19 ex lege láp található. Különleges helyzetük szerint egyben a Tájvédelmi Körzet részeként, vagy önálló Natura 2000 területként is védettek:

Láp neve	Kiterjedése (ha)	Érintett községhatár
Bábtava	8,02	Beregdaróc
Bence-tó	1,02	Hetefejércse
Búzás-rekesz-lápjai	17,20	Gelénes
Derenyői-Csaronda-medrek	9,46	Tiszaadony
Diós-Kerti-rétek	17,68	Gelénes
Gőgő-Szenke	36,27	Jánkmajtis, Hermánszeg
Horgas-tó	6,89	Beregdaróc, Jánkmajtis, Márokpapi
Kis-Navad	1,82	Márokpapi
Körös-rekesz-lápja	21,49	Barabás
Lónyai-Csaronda	28,03	Lónya
Lónyai-erdő-lápjai	131,16	Lónya
Madarasi-erdő-melléki-lápok	7,66	Gacsály, Rozsály
Mogyorós-dűlői-kubikok	8,05	Rozsály
Navat-patak	7,68	Márokpapi
Penyigei-Gőgő-Szenke	4,42	Fehérgyarmat, Penyige
Rivaly	49,51	Beregdaróc
Szalkai-Csaronda	35,12	Tiszaszalka, Tiszavid, Vámosatya
Szerencsés-dűlő-lápjai	10,84	Barabás
Zsid-tó	14,61	Beregdaróc

A kezelési egységbe tartoznak a Natura 2000 területen található 5 ha-tól kisebb vízfelületű tartós vízborítású holtmedrek, az időszakos, ill. alkalmi vízborítású erősen feltöltődött holtmedermaradványok, ill. az egyéb kistó, valamint mocsár jellegű vizes élőhelyfoltok.
Az egység összkiterjedése nem jelentős, **1.300 ha**.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Álló- és lassan áramló vizek hínárnövényzete (Ac); Fragmentális mocsári- és/vagy hínárnövényzet mozaikok álló és folyóvizek partjánál (BA); Nem tőzegképző nádasok, gyékényesek és tavikákások (B1a); Úszólápok, tőzeges nádasok és télisásosok (B1b); Harmatkásás, békabuzogányos, pántlikafüves mocsári-vízparti növényzet (B2); Vízparti virágkákás, csetkákás, vízi hídőrös, mételykórós mocsarak (B3); Lápi zsombékosok, zsombék-semlyék komplexek (B4); Nem zsombékoló magassásrétek (B5); Ártéri és mocsári magaskórósok, árnyas-nyirkos szegélynövényzet (D6); Nedves felszínek természetes pionír növényzete (I1); Folyómenti bokorfüzesek (J3); Fűz-nyár ártéri erdők (J4); Jellegtelen fátlan vizes élőhelyek (OA); Jellegtelen üde gyepek (OB); Taposott gyomnövényzet és ruderális iszapnövényzet (OG); Üde és nedves cserjések (P2a); Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű-fajok uralta állományok (P2c); pionír erdők (RB); Állóvizek (U9).
- Natura 2000 élőhelyek: Természetes eutróf tavak *Magnopotamion* vagy *Hydrocharition* növényzettel (3150); Iszapos partú folyók részben *Chenopodion rubri*, és részben *Bidention* növényzettel (3270); Síkságok és a hegyvidéktől a magashegységig tartó szintek hidrofil magaskórós szegélytársulásai (6430); Enyves éger (*Alnus glutinosa*) és magas kőris (*Fraxinus excelsior*) alkotta ligeterdők (*Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae*) (91E0*).
- Az érintett jelölő madárfajok: jégmadár (*Alcedo atthis*), vörös gém (*Ardea purpurea*), cigányréce (*Aythya nyroca*), bölömbika (*Botaurus stellaris*), fattyúszerkő (*Chlydonias hybridus*), fehér gólya (*Ciconia ciconia*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), törpegém (*Ixobrychus minutus*), tövisszúró gébics (*Lanius collurio*), barna kánya (*Milvus migrans*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*), füleskuvik (*Otus scops*), hamvas küllő (*Picus canus*), guvat (*Rallus aquaticus*), függőcinege (*Remiz pendulinus*), partifecske (*Riparia riparia*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

Az érintett kezelési egység része a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzetnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a Természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény megfelelő előírásait, valamint a természetvédelmi kezelési terv előírásait és javaslatait a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni. Emellett ex lege védett területeket is (lápok) érintenek, a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet területén kívül.

b) Önkéntesen vállalható javaslatok

Kód	Holtmedrek területére vonatkozó javaslatok	Indoklás/megjegyzés
GY26	Inváziós fás szárúak mechanikus irtása.	Inváziós fajok visszaszorítása.
GY39	Legeltetési sűrűség 0,1-0,2 állategység/ha.	
GY67	Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.	
GY80	A gyepet évente csak egyszer lehet kaszálni.	A nyár végi, őszi időszakban javasolt.
GY92	A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása.	

GY107	Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.	Inváziós fajok visszaszorítása.
GY108	Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.	
SZ19	Kizárólag környezetkímélő besorolású növényvédő szerek alkalmazása engedélyezett.	Általános környezet- és természetvédelmi okokból.
SZ21	Légi kivitelezésű növényvédelem és tápanyag-utánpótlás nem megengedett.	Jelölő madárfajok védelme érdekében.
SZ22	Rágcsálóirtó szerek és talajfertőtlenítő szerek nem alkalmazhatók.	
SZ25	Rovarölő szerek nem alkalmazhatók.	Kifejezetten a partifecskék védelme érdekében.
SZ27	Vegyszer gyomirtás, kivéve az özönnövények mechanikus irtását kiegészítő vegyszeres kezelést, nem végezhető.	Általános környezet- és természetvédelmi okokból.
V01	A területen, a növényvédelmet kizárólag vizekre és vízben élő szervezetekre nem veszélyes minősítésű anyagokkal és kizárólag inváziós növényfajok irtása céljából lehet végezni.	Inváziós fajok visszaszorítása.
V05	Vegyszer használata kizárólag fainjektálás során lehetséges.	
V06	A működési terület szerinti nemzeti park igazgatóság által kijelölt területen nádaratás nem végezhető.	A holtmedrekben, vizes élőhelyeken fészkelő (fattyúszerkő, cigányréce) jelölő madárfajok védelme érdekében.
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása, idegenhonos halfaj nem telepíthető.	Inváziós fajok visszaszorítása. Mivel az idegenhonos fajok telepítését az 1996. évi LIII. törvény 14. §-a természetes és természetközeli állapotú vizek esetében általánosan megtiltja, ennek kapcsán a tilalom hatékony érvényesítése a cél.
V26	A területen élő és táplálkozó madarak riasztásának időbeli és területi korlátozásait a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett módon, a madárriasztási tervnek megfelelően lehet végezni.	Jelölő madárfajok védelme érdekében.
V27	Nyílt vízfelületeken csérek, szerkők, sirályok megtelepedését segítő mesterséges fészkelő szigetek kialakítása és karbantartása szükséges.	
V28	Védett récefajok megtelepedését segítő mesterséges ládák kihelyezése halastavak part menti növényzetébe és szegélyeibe, nádasokba, növényzettel borított szigetekre.	
V55	Nádgazdálkodás nem végezhető.	
V63	Élőhely-rekonstrukció.	
V64	Mezőgazdasági földterület első erdősítése támogatható.	
V67	A területen mindennemű beavatkozást kerülendő, kezeletlen állapotban való fenntartás indokolt.	Az ún. Beregi-lápok területén.

Kiegészítő javaslatok:

A sport (kajak-kenu, csónakázás), turisztikai (strandfürdőzés) és szabadidős (horgászat, túrázás) tevékenységhez kapcsolódó infrastruktúra kialakítása és működtetése során kiemelten figyelemmel kell lenni a jelölő madárfajok (partifecske, jégmadár, rétisas, barna kánya, darázsölyv, fekete gólya, fattyúszerkő, cigányréce, bölömbika, törpegém, vörös gém, bakcsó) fészkelésére, táplálkozására – azt mindenképp a természetvédelmi kezelővel (nemzeti park igazgatóság) egyetértésben szabályozni, szükség esetén korlátozni szükséges.

A horgászati célú hasznosítású holtágak esetén a hínárnövényzet teljes eltávolítása (a horgászállások előtti vízfelületeken) az egész holtmeder területén nem kívánatos. Célszerű a holtágak mindkét végén érintetlenül hagyni olyan nagyobb területeket, ahol a hínárnövényzet megmarad, amely alkalmas lehet a jelölő fattyúszerkő és küszvágó csér fészkelésére. A vízbe

dőlt fákat is meg lehet hagyni ezeken a területeken, az uszadékok növelése érdekében. Célszerű a határok pontosítása érdekében a horgászati hasznosító és a természetvédelmi kezelő együttműködése – közös szabályzat kialakítása.
A vízügyi kezelő „Az Öreg-Túr rehabilitációja program keretében jelentős sikereket ért el a vízszintemelésében. Az Öreg-Túron további vízvisszatartó műtárgyak létesítése nem indokolt.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok
A kezelési egységgel kapcsolatosan az élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési jellegű javaslatokat a 3.2.2.3. Vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok c. fejezetben a vízvisszatartás, ill. az élőhelyrekonstrukció címszavak alatt mutatjuk be.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
A kezelési egység kezeléséhez gazdálkodáshoz nem köthető javaslatokat teszünk, és azokat a 3.2.2.3. Vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok c. fejezetben a partkezelés címszó alatt mutatjuk be.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
A kezelési javaslatokat a 3.2.2.3. Vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok c. fejezetben indokoljuk.
A holtmedrekre, mocsarakra, lápokra vonatkozó javaslatok betartásával az itt fészkelő jégmadár, cigányréce, függőcinege és parti fecske, valamint az itt táplálkozó vörös gém, cigányréce, bölömbika, fattyúszerkő, fehér gólya, fekete gólya, barna rétihéja, törpegém, bakcsó, függőcinege állományának megőrzését és/vagy növekedését szolgálja.

„KE-12" kezelési egység – HALAS- és HORGÁSZTAVAK

(1) Meghatározása: A kezelési egységbe tartoznak a Natura 2000 területen található azon horgász- és halastavak, melyek kialakítása és még inkább fenntartása, üzemeltetése kifejezetten haltenyésztési, horgászati célúak. Emellett nem sorolható (kialakulásuk, növénytársulásuk, hasznosításuk miatt) a KE-11 kezelési egységbe. A tavak szélén nádas/gyékényes, a partszélen mocsári növényzet jellemzi. Ilyen jelenleg a Nábrádi halastó (jelenleg víziállat-tenyésztő létestmény), valamint a barabási Szalma tó.
2021-ben az ún. fehérgyarmati halastavak (Kisar és Fehérgyarmat között) évek óta feltöltés nélküli állapotban vannak. Jelenlegi állapotuk leginkább egy begyomosodó parlag területre hasonlít, így a KE-1-ben szerepeltetjük. Azonban ha a jövőben a tulajdonos feltölteti és hal/horgász-gazdálkodás indít, abban az esetben az adott területet mindenképp át kell sorolni.
Az egység összkiterjedése csupán **43 ha**.

(2) Érintettség vizsgálata

- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Állóvizek (U9).
- Natura 2000 élőhelyek: -.
- Az érintett jelölő madárfajok: jégmadár (*Alcedo atthis*), vörös gém (*Ardea purpurea*), cigányréce (*Aythya nyroca*), bölömbika (*Botaurus stellaris*), fattyúszerkő (*Chlydonias hybridus*), fehér gólya (*Ciconia ciconia*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), barna rétihéja (*Circus aeruginosus*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), törpegém (*Ixobrychus minutus*), tövisszúró gébics (*Lanius collurio*), barna kánya (*Milvus migrans*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*), guvat (*Rallus aquaticus*), függőcinege (*Remiz pendulinus*), partifecske (*Riparia riparia*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*).

-

(3) Gazdálkodáshoz köthető, támogatási rendszerbe illeszthető kezelési javaslatok

a) Kötelezően betartandó előírások

A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

Az érintett kezelési egység része a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzetnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a Természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény megfelelő előírásait, valamint a természetvédelmi kezelési terv előírásait és javaslatait a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható javaslatok

Kód	Halas- és horgásztavak területére vonatkozó javaslatok	Indoklás/megjegyzés
V19	Idegenhonos halfajok visszaszorítása, idegenhonos halfaj nem telepíthető.	Inváziós fajok visszaszorítása. Mivel az idegenhonos fajok telepítését az 1996. évi LIII. törvény 14. §-a természetes és természetközeli állapotú vizek esetében általánosan megtiltja, ennek kapcsán a tilalom hatékony érvényesítése a cél.
V26	A területen élő és táplálkozó madarak riasztásának időbeli és területi korlátozásait a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett módon, a madárriasztási tervnek megfelelően lehet végezni.	Jelölő vizimadárfajok (fattyúszerkő) védelme érdekében.
V27	Nyílt vízfelületeken csérek, szerkők, sirályok megtelepedését segítő mesterséges fészkelő szigetek kialakítása és karbantartása szükséges.	
V28	Védett récefajok megtelepedését segítő mesterséges ládák kihelyezése halastavak part menti növényzetébe és szegélyeibe, nádasokba, növényzettel borított szigetekre.	
V42	A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a működési terület szerinti nemzeti park igazgatóságot értesíteni kell.	Jelölő vizimadárfajok (törpegém, bölömbika, függőcinege) védelme érdekében.
V44	A hagyásfoltok kialakítását a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kijelölni.	
V46	December 1. és február 15. között lehet nádaratást folytatni, a mindenkori időjárási és talajviszonyok figyelembe vételével.	
V51	A nádas minimum 30-40 %-át nem szabad learatni.	
V53	A hagyásfoltot 5 évig fenn kell tartani, az 5. évben aratása kötelező, a következő hagyásfoltot eltérő helyen kell kialakítani.	
V55	Nádgazdálkodás nem végezhető.	

Kiegészítő javaslatok:

A Nábrádi halastó területén 10 évvel ezelőtt néhány méter széles nádas partszegély, illetve jelentős kiterjedésű nádas élőhelyfolt volt. Ezt felszámolták. Azonban a nádas újbóli kialakulása kívánatos lenne.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok

A kezelési egység területére vonatkozóan élőhelyrekonstrukciós vagy élőhelyfejlesztési javaslat nem merül fel.

(***5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat***
A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem javasolható.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslat
Gazdálkodáshoz nem köthető jellegű kezelési javaslatok a kezelési egységre vonatkozóan nem merülnek fel.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
Általános természetvédelmi célkitűzés, hogy az idegenhonos halfajok terjedése nem elősegítendő.
A halas és horgásztavakra vonatkozó javaslatok betartásával az itt fészkelő jégmadár és parti fecske, valamint az itt táplálkozó vörös gém, cigányréce, bölömbika, fattyúszerkő, fehér gólya, fekete gólya, barna rétihéja, törpegém, bakcsó, függőcinege állományának megőrzését és/vagy növekedését szolgálja.

„KE-13" kezelési egység – KŐBÁNYÁK területe

(1) Meghatározása: A kezelési egységbe tartoznak a Natura 2000 területen található kőbányák bányudvarai, azaz a tarpai Nagy-hegy területén, illetve a barabási Kaszonyi-hegy területén található kőbányák. A tarpai felhagyott kőbánya jelenleg nem áll hasznosítás alatt, 1890-1986 között kőfejtő volt, a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet része. A barabási felhagyott kőbánya jelenleg, 2013-tól nem áll hasznosítás alatt, a Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Terület része.
A tarpai Nagy-hegy bányaudvara az Á-NÉR szerint nem sorolható a kőbányák közé, azonban úgy ítéltük meg, hogy a bányaudvar gyepes-cserjés élőhelyét is a kőbánya kezelési egységbe kell sorolni.
Az egység összkiterjedése mindössze **5 ha**.

(2) Érintettség vizsgálata
- A kezelési egység meghatározó élőhelytípusai (Á-NÉR 2011 kódok szerint): Nyitott bányafelületek (U6).
- Natura 2000 élőhelyek: -.

Az érintett jelölő madárfajok: uhu (Bubo bubo), tövisszúró gébics (*Lanius collurio*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*).

(3) Gazdálkodáshoz kötődő kezelési javaslatok
(a) Kötelező előírások és korlátozások
A Natura 2000 területekre vonatkozó kezelési jellegű kötelező előírások és korlátozások a fenntartási terv elfogadásának időpontjában a kezelési egység élőhelytípusaira nincsenek.

Az érintett kezelési egység része a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzetnek és a Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Területnek. A természetvédelmi oltalom alatt álló területek esetében a Természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény megfelelő előírásait, valamint a természetvédelmi kezelési tervek előírásait és javaslatait a természetvédelmi kezelése során alkalmazott gyakorlatot szükséges alapul venni.

b) Önkéntesen vállalható javaslatok

Kód	Kőbányák területére vonatkozó javaslatok	Indoklás/megjegyzés
E72	Lehetőség szerint mechanikai módszerek (pl. kézi cserjeirtás, szárzúzás, kaszálás) alkalmazandók agresszívan terjedő fajok visszaszorítására.	

E73	Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.	
V67	A területen mindennemű beavatkozást kerülendő, kezeletlen állapotban való fenntartás indokolt.	A barabási kőbánya területén elhelyezkedő kis bányató természetessége megőrzése érdekében.

(4) Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok
Élőhelyrekonstrukciós, élőhelyfejlesztési javaslat a kezelési egységre vonatkozóan nem merül fel.

(5) Erdőtelepítésre vonatkozó javaslat
A kezelési egység területén az erdőtelepítés nem értelmezhető, és nem javasolt.

(6) Gazdálkodáshoz nem köthető javaslatok
A bányaterület újbóli megnyitása nem támogatható.

(7) Kezelési javaslatok indoklása
A kezelési egységbe tartozó mindkét bányaterület - jelenlegi ismereteink szerint - beavatkozást nem igényel. A bányák rekultivációja elfogadottnak tekinthető, újbóli megnyitása nem támogatható a közösségi jelentőségű, fokozottan védett uhu (*Bubo bubo*) védelme érdekében. A kaszonyi-hegyi bányaudvarban kialakult (csapadék eredetű) bányató élőhelye a jelölő (HUHN 20045 – Kaszonyi-hegy és Dédai-erdő KjTT) vöröshasú unkának (*Bombina bombina*), a dunai tarajosgőtének (*Triturus dobrogicus*). Kiemelt feladat a nemrég bezárt bányában most megtelepedő, ígéretesnek mutatkozó herpetofauna védelme a vízszennyezéstől, az esetleges szemétlerakástól.
„A területen mindennemű beavatkozást kerülendő, kezeletlen állapotban való fenntartás indokolt a kőbányák, illetve a barabási kőbánya területén található kis tavacska természetességének megőrzése érdekében, melytől csupán az inváziós fajok megjelenésekor azok ritkítása érdekében lehet, esetenként eltérni.

3.2.2.3. A vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok

Itt a kezelési egységekben szereplő kezelési javaslatokon túlmenő vízgazdálkodási kérdésekkel foglalkozunk, melyek harmonizálnak a HUHN 20001 - Felső-Tisza Kiemelt Jelentőségű Természetmegőzési Terület (Felső-Tisza KjTT) fenntartási tervében megfogalmazottakkal.

Tisza és Szamos
A vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok egyik része a Tisza és a Szamos középvízi medrére vonatkozik, amely a **„KE-9”** kezelési egységet alkotja.

Kezelési javaslatok:
Partkezelés: A középvízi meder szegélyében a meder hossz-szelvényének döntő részében ligeterdő jellegű fásszárú szegélyvegetáció található. A vegetációtérkép elkészítésekor ezt a szegélyvegetációt egy egységnek véve értelmezték és térképezték a szakemberek. Ennek következtében a középvízi meder és a parti vegetáció élőhelyei kis mértékben részben átfednek. A parti vegetáció változó kiterjedésű és alakú élőhelyfoltjai jellemzően a **„KE-2”** (Élőhelyfejlesztés ültetvény erdők területén) és **„KE-3”** (Élőhelyfejlesztés természetszerű erdők területén) kezelési egységbe kerültek, emiatt ott jellemezzük részletesen azokat az élőhelyfoltokat is.

Kanyarulatfejlődési folyamatok lehetőségének kontrollált formában történő biztosítása: A vízügyi kezelés egyik legfőbb célja a középvízi meder stabilizálása. A jelenlegi állapotra

jellemző jórészt természetes aszimmetrikus mederkeresztszelvény ellenére javasoljuk megvizsgálni annak lehetőségét, hogy vannak-e olyan hullámtér-öblözetek, melyekben lehetőség nyílik arra, hogy a természetes mederfejlődési folyamatoknak nagyobb lehetőséget biztosítsunk. Ha ez az árvízi biztonság számottevő mértékű csökkenése nélkül megvalósítható, akkor javasoljuk, hogy összességében minél több helyen és hosszabb szakaszon biztosítsunk ellenőrzött körülmények között lehetőséget arra, hogy a természetes mederfejlődési, elsősorban laterális eróziós folyamatok, ill. ezek következtében kanyarulatfejlődési és lefűződési folyamatok lejátszódhassanak (mindezek megjelennek a Felső-Tisza KjTT fenntartási tervében is).

Kezelési javaslatok indoklása

Kanyarulatfejlődési folyamatok lehetőségének kontrollált formában történő biztosítása: A XIX. sz. második fele óta zajló szabályozási munkálatok követően gyakorlatilag megszűnt, ill. minimálisra csökkent a kanyarulatok túlfejlődésének és természetes lefűződésének lehetősége a meglehetősen szűk hullámtéren. A meglévő természetes úton kialakult vagy mesterségesen, átmetszéssel kialakított holtmedrekben zajló tavi szukcessziós folyamatok eredményeként néhány évtizeden belül jelentős részük teljesen elmocsarasodik, ill. feltöltődik. Ennek eredményeként csökken a Tisza és holtmedrei által alkotott vizes élőhelykomplexum élőhelyi heterogenitása. Optimális esetben egy 20-25 km-es Tisza-szakasz mentén a nagy kiterjedésű nyílt vízfelülettel jellemezhető, mély kopolya típusú holtmedrektől, a gyakorlatilag 100% növényzeti borítású, időszakos mocsár vagy lápi jellegű előrehaladott szukcessziós állapotú holtmedreken át a teljesen beerdősült medermaradványokig szinte minden jelentősebb szukcessziós állapotú élőhely előfordul. A változatosabb élőhelykínálat változatosabb életközösség kialakulására ad lehetőséget (mindezek megjelennek a Felső-Tisza KjTT fenntartási tervében is).

A rendszeres magaspart képződés/frissülés folyamatosan képes fészkelőhelyet biztosítani a partifecskének (*Riparia riparia*), a jégmadárnak (*Alcedo atthis*) és a gyurgyalagnak (*Merops apiaster*). A friss magaspartok jelentősen növelik a partifecskék költési sikerességét – hiszen a friss költőüregek nem tartalmazzák a fiókákon élősködő tetveket, kullancsokat.

Az egészséges magaspart képződéshez az is szükséges, hogy a szakadópartok „valóban szakadjanak”. Hiszen ha a szakadópart fölött például erdőtelepítés található, akkor a fák gyökerei (összefogva a talajt) nem engedik az „egészséges partszakadást”. Épp ezért célszerű megvizsgálni annak a lehetőségét, hogy a legnagyobb szakadópartok fölötti terület állami tulajdonba és természetvédelmi (partifecske védelmi) kezelésbe kerüljenek.

A vízpótlás, vízvisszatartás eredményeként általánosságban javul a holtmedrek folyamatos vízellátása, és így a cigányréce (*Aythya nyroca*), a fattyúszerkő (*Chlydonias hybrida*), a törpegém (*Ixobrychus minutus*), a bölömbika (*Botaururs strellaris*), a bakcsó (*Nycticorax nycticorax*), a függőcinege (*Remiz pendulinus*), valamint a nagy kócsag (*Egretta alba*) és a szürke gém (*Ardea cinerea*) fészkelési lehetőségének eredményessége. Emellett más védett és fokozottan védett, illetve jelölő madárfaj (fekete gólya, fehér gólya, vörös gém, rétisas, barna kánya) számára is kiváló táplálkozó helyet biztosít.

Hullámtéri állóvizek

A vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok másik része a hullámtéri állóvizekre vonatkozik, amely a **„KE-11”** kezelési egységet alkotja.

A **„KE-11”** kezelési egységbe tartoznak szentély jellegű holtmedrek:

Sorszám	Holtmeder neve	Település	Kialakulás módja	Elhelyezkedés	
				part	védműhöz képest
1	Rózsásdűlői Holtág	Mátyus	szabályozás	jobb	hullámtér

2	Kertalja-Tóháti (Ladányi) Holtág	Mezőladány	szabályozás	bal	hullámtér
3	Meseszegi Holt-Tisza	Tiszakerecseny	természetes	jobb	hullámtér
4	Foltos-kerti Holt Tisza	Jánd, Olcsvaapáti	szabályozás	jobb	hullámtér
5	Boroszlókerti Holt-Tisza	Jánd, Gulács	szabályozás	jobb	hullámtér
6	Nagyszegi morotva	Jánd, Gulács	természetes	jobb	hullámtér
7	Helmecszegi Holt-Tisza	Tarpa	természetes	jobb	hullámtér

A **„KE-11”** kezelési egységbe tartoznak a Felső-Tisza KMT területen található 5 ha-nál nagyobb vízfelületű tartós vízborítású holtmedrek.

Sorszám	Holtmeder neve	Település	Kialakulás módja	Elhelyezkedés	
				part	védműhöz képest
1	Lónyai Holt-Tisza	Lónya, Tiszamogyorós, Mándok	szabályozás	jobb	hullámtér
2	Újkenézi Morotva	Újkenéz	természetes	bal	nyárigáttal védett ártér
3	Bagi (Keskeny) Holt-Tisza	Vásárosnamény, Kisvarsány	természetes	jobb	hullámtér

Kezelési javaslatok:

Partkezelés: A kezelési egységbe tartozó holtmedrek között találhatók olyanok, melyek esetében a szárazföldi pufferzóna jelentős hosszúságú partszakaszokon hiányzik, vagy nem megfelelő szélességű (azaz közvetlenül szántó határolja). Javasoljuk, hogy amennyiben hiányzik, legalább a partvonal 75%-a mentén kerüljön kialakításra egy minimum 20 méter széles természetközeli puhafás vagy keményfás ligeterdő jellegű szárazföldi pufferzóna (mindezek megjelennek a Felső-Tisza KjTT fenntartási tervében is).

A meglévő szárazföldi fásszárú szegélyvegetációban az őshonos fajok mellett helyenként inváziós fásszárú fajok találhatók. Javasoljuk az adventív cserje- és fafajok (gyalogakác (*Amorpha fruticosa),* zöld juhar *(Acer negundo),* amerikai kőris *(Fraxinus pennsylvanica)*) eltávolítását a holtmedrek szegélyéből.

Horgászati hasznosítással kapcsolatos egyéb kezelési javaslatok: Javasoljuk, hogy a rekreációs jellegű horgászati hasznosítás során, annak térbeli és időbeli kezelése kapcsán a természetvédelmi kezelő és a horgászati hasznosító készítsen egy olyan szintű kezelési szabályzatot, mely biztosítja a jelölő madárfajok zavartalan és biztonságos fészkelését, táplálkozását. Megőrzendők a jelölő madárfajok fészkeléséhez szükséges nagyobb nádasok, hínármezők.

Vízvisszatartás: Javasoljuk, hogy a holtmedrek esetében egyedileg kerüljenek felülvizsgálatra a mederhez kapcsolódó mesterséges csatornamedrek, esetleg természetes fok jellegű mélyvonulatok. Amennyiben a holtmederből potenciálisan, vízállástól függően vizet levezető medrek vagy mélyvonulatok küszöbszintjének emelésével növelhető a mederben visszatartott víz térfogata, akkor javasoljuk vízvisszatartó műtárgyak vagy mederelzárások tervezését és megvalósítását (mindezek megjelennek a Felső-Tisza KjTT fenntartási tervében is).

Élőhely-rekonstrukció: Javasoljuk, hogy a kezelési egységbe tartozó holtmedrek esetében a jelenlegi állapotra, ill. esetleg a holtmedrek élővilágára vonatkozó korábbi biotikai adatok összehasonlító elemzésére alapozva vizsgálják meg annak szükségességét és lehetőségét, hogy részleges vagy több ütemben végrehajtott kotrási jellegű beavatkozásokkal egy korábbi szukcessziós állapot rekonstrukciója történjen meg. Amennyiben természetvédelmi szempontból indokolt a beavatkozás, javasoljuk az egyeztetést a holtmeder

kezelőjével/kezelőivel, ill. a kezelésben és hasznosításban érintett egyéb szervezetekkel. Az egyeztetések alapján javasoljuk az érintett medrekre élőhely-rekonstrukciós tervek kidolgozását és megvalósítását. Emellett javasoljuk egy koncepcionális terv kidolgozását, melynek célja annak az optimálisnak nevezhető állapotnak az elérése, hogy minden 20-25 km-es Tisza-szakasz mentén a nagy kiterjedésű nyílt vízfelülettel jellemezhető, mély kopolya típusú holtmedrektől, a gyakorlatilag 100% növényzeti borítású, időszakos mocsár vagy lápi jellegű előrehaladott szukcessziós állapotú holtmedreken át a teljesen beerdősült medermaradványokig szinte minden jelentősebb szukcessziós állapotú élőhely előforduljon (mindezek megjelennek a Felső-Tisza KjTT fenntartási tervében is).
A fentiekben bemutatott probléma megoldása csak vízpótlással lehetséges. A vízpótlás megoldását (a feliszapolódás megakadályozása miatt) az alvízi vég felől szükséges megvizsgálni, kialakítani.

Kezelési javaslatok indoklása:
Partkezelés: A térségben a vizes élőhelyek parti szegélyvegetációját alkotó élőhelytípusok mindegyike esetében nagy problémát okoz a fásszárú idegenhonos fa és cserjefajok megjelenése és térhódítása. Ezek megjelenése és dominanciájának növekedése a vizes élőhelyek leromlását és átalakulását okozzák. Az inváziós fajok visszaszorítása, állományaik felszámolása épp ezért kiemelkedő fontosságú.
Egy 20 méter széles ligeterdő jellegű élőhelysáv kialakítása is számottevő mértékben csökkentheti a holtmedreket övező intenzív hasznosítású szántóföldek, ill. a települések felől érkező diffúz tápanyagterhelés mértékét. Ezzel csökken a kockázata a holtmeder eutrofizációjának, ill. a vízi életközösségek – mint a jelölő madárfajoknak fészkelő és táplálkozóhelyének - degradációnak.
Horgászati hasznosítással kapcsolatos egyéb kezelési javaslatok: A megfelelően kialakított és betartott kezelési szabályzat biztosítja a területen fészkelő jelölő fajok, a (cigányréce (*Aythya niroca*), a fattyúszerkő (*Chlydonias hybrida*), a törpegém (*Ixobrychus minutus*), a bölömbika (*Botaururs strellaris*), a bakcsó (*Nycticorax nycticorax*), a függőcinege (*Remiz pendulinus*)) zavartalan költését, élettevékenységét.

Vízvisszatartás: Jelenlegi állapotban szinte valamennyi Felső-Tisza-menti holtmeder nyári vízszintje – különösen aszályos időszakokban – alacsonyabb az optimálisnál, gyakran a medrek jelentős része szárazra kerül. Ezt a problémát bizonyos holtmedrek esetében okozhatja a holtmedreket a Tiszával összekötő csatornák túlzottan alacsony (általában feliszapolódott) fenékszintje. Így ezek a csatornák a vizet a holtmedrekből a Tisza irányába vezetik le. Ennek megakadályozására szükséges a csatornák fenékszintjét megemelni (pl.: vízvisszatartó műtárgy beépítésével), aminek következtében kellően magasan lehet tartani a holtmedrek vízszintjét, javítani lehet a vízháztartási viszonyaikat egy lényegesen kedvezőbb ökológiai állapot kialakításához és fenntartásához.

Az eredményes vízvisszatartással (vízpótlással), sikeresebbé tehetjük az érintett területeken fészkelő jelölő madárfajok (cigányréce (*Aythya nyroca*), a fattyúszerkő (*Chlydonias hybrida*), a törpegém (*Ixobrychus minutus*), a bölömbika (*Botaururs strellaris*), bakcsó (*Nycticorax nycticorax*), a függőcinege (*Remiz pendulinus*) költését.

Élőhely-rekonstrukció: A természetes úton kialakult vagy mesterségesen, átmetszéssel kialakított holtmedrekben zajló intenzív tavi szukcessziós folyamatok eredményeként néhány évtizeden belül jelentős részük teljesen elmocsarasodik, ill. erősen feltöltődik. Ennek eredményeként csökken a Tisza és holtmedrei által alkotott vizes élőhelykomplexum élőhelyi heterogenitása, csökken az ártéri életközösség állóvízi viszonyokat preferáló fajegyütteseinek élőhelykínálata. Ez a jelenség, folyamat hosszú távon a jelölő madárfajok fészkelési lehetőségeit csökkenti, költési eredményességüket hátrányosan befolyásolja, táplálkozóhelyük átalakulásával, táplálékmennyiségük csökkenésével jár. A probléma megoldása csak

vízpótlással lehetséges. A vízpótlás megoldását (a feliszapolódás megakadályozása miatt) az alvízi vég felől szükséges megvizsgálni, kialakítani.
A fentiekben bemutatott jelenség, folyamat hosszú távon a jelölő madárfajok fészkelési lehetőségeit csökkenti, költési eredményességüket hátrányosan befolyásolja, táplálkozóhelyük átalakulásával, táplálékmennyiségük csökkenésével jár.

A **„KE-11”** kezelési egységbe tartoznak a Felső-Tisza KMT-en található 5 ha-nál kisebb vízfelületű tartós vízborítású holtmedrek, az időszakos, ill. alkalmi vízborítású erősen feltöltődött holtmedermaradványok, a csatornák, a kubikgödrök, ill. az egyéb kistó, valamint mocsár jellegű vizes élőhelyfoltok.

Kezelési javaslatok:
Fokgazdálkodás lehetőségének kialakítása a hullámtéri vizes élőhelyeken: A kezelési egységbe sorolt tartós vízborítású, jelentős felületű holtmeder-maradványokban és egyéb hullámtéri vizes élőhelyek esetében javasoljuk annak megvizsgálását, hogy lehetséges-e összekötni az élő Tisza medrével, továbbá lehetséges-e az összekötő medrekbe elzárás beépítése. Továbbá lehetőség szerint megteremteni a víz közlekedésének lehetőségét a hullámtéri vizes élőhelyek között, és a kisebb árhullámok vizét elvezetni olyan laposokba és mélyedésekbe, ahová „önerőből” nem jutnának el. Magától értetődően ezen vízrendszer elemei folyamatos karbantartást igényelnek, erről szólt hajdan a fokgazdálkodás intézménye is (mindezek megjelennek a Felső-Tisza KjTT fenntartási tervében is).

Kezelési javaslatok indoklása:
Partkezelés: A térségben a vizes élőhelyek parti szegélyvegetációját alkotó élőhelytípusok mindegyike esetében nagy problémát okoz a fásszárú idegenhonos fa és cserjefajok megjelenése és térhódítása. Ezek megjelenése és dominanciájának növekedése a vizes élőhelyek leromlását és átalakulását okozzák. Az esetleges beavatkozással csökken a kockázata a vizes élőhelyek eutrofizációjának, ill. a vízi életközösségek – mint a jelölő madárfajoknak fészkelő és táplálkozóhelyének - degradációnak.

Legeltetés: A kezelési egység állandó vízborítás alatt nem álló élőhelyein a tájidegen és inváziós fás- és lágyszárú növényfajok visszaszorítása érdekében javasoljuk a szarvasmarhával történő legeltetést (alacsony legelőnyomás mellett). A területek kiszáradása után, elsősorban a nyári-nyár végi-őszi időszakra alakulhatnak ki olyan viszonyok, hogy a legeltetéssel történő kezelés megvalósíthatóvá válik.

Fokgazdálkodás lehetőségének kialakítása a hullámtéri kubikokban: A javasolt fejlesztés eredményeként a kezelési egységbe tartozó egyes területeken fokgazdálkodás lenne megvalósítható, melyek a fitofil halfajok halbölcsői lehetnének a Tisza felső szakasza mentén. Ez javítaná a Tisza felső szakaszának természetes halutánpótlását, a halak szaporodásának feltételrendszerét, valamint a jelölő (jégmadár, rétisas, fekete gólya, fattyúszerkő, törpegém, bölömbika) és más védett, fokozottan védett madárfaj táplálkozási lehetőségét.

3.2.2.4. Vadgazdálkodást érintő kezelési javaslatok

A Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Területen, gyakorlatilag minden élőhelyen és minden kezelési egységben (kivéve a nyílt víztereket) a nagyvadak (gímszarvas, dámszarvas, őz, vaddisznó) túltartott állományával találkoznak a szakemberek. Ezek jelentős, a természet és a természetvédelem számára hátrányos hatást gyakorolnak a jelölő madárfajok élőhelyeire (az erdősülés/erdősítés akadályozása, az erdők aljnövényzetének ritkítása/felszámolása, a gyepes élőhelyek átalakítása, a földön fészkelő madarak fészkeinek veszélyeztetése/megsemmisítése, stb.). Fontosnak tartjuk a Szatmár-Bereg teljes térségében a nagyvadfajok, különösen a vaddisznó és a dámszarvas állományának csökkentését az Északi hegy- és dombvidéki Vadgazdálkodási Táj vadgazdálkodási tájegységeinek vadgazdálkodási tervéről szóló 14/2018. (VII. 3.) AM rendeletben meghatározott szintig.

3.2.2. Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztés

Az élőhely-rekonstrukciós, fejlesztési lehetőségek javaslatokként a kezelési egységekben (KE), a 3.2.2.2. fejezeten belül bedolgozva is megjelennek az önkéntesen vállalható kezelési javaslatok között.

A **KE-1.** (Élőhelyfejlesztés szántó területeken) egység területén javasoljuk az elszántott rét vagy legelő művelési ágú területeken az eredeti művelési ág helyreállítását. Így a valós területhasználat újra rét-legelő lehet. Amíg a visszagyepesítés nem történik meg, szükséges az érintkező területek állapotának romlása érdekében a kezelési egységre megfogalmazott önkéntesen vállalható javaslatok betartása. A kezelési egység területének természetessége a fejlesztési javaslatok figyelembe vétele esetén egyértelműen javulni fog (egy része szántóból gyeppé, esetlegesen erdővé alakul).

A **KE-5.** (Élőhelyfejlesztés gyümölcsös területén) egység esetében vizsgálni szükséges, hogy van-e lehetőség az élőhelytípus kiterjedésének növelésére, főképp szántókon. Továbbá vizsgálni szükséges, hogy van-e mód az elöregedő gyümölcsfák pótlására.

A **KE-9.** (Élőhelyfejlesztés antropogén élőhelyek területén) egység területén az illegális anyagnyerők esetében javasoljuk a felszámolás (betemetés) lehetőségének vizsgálatát. Ez abban az esetben lehetséges, amennyiben nem bizonyosodik be védett madárfaj (pl. partifecske vagy gyurgyalag) fészkelése a területen. Emiatt egyeztetést igényel a működési területtel érintett nemzeti park igazgatósággal (mindezek megjelennek a Felső-Tisza KjTT fenntartási tervében is).

A **KE-9.** (Élőhelyfejlesztés a Tisza és Szamos középvízi medrében) **és KE-10.** (Élőhelyfejlesztés holtmedreknél és egyéb vizes élőhelyeknél) egységek esetében, amelyek a Tisza és a Szamos középvízi medre, illetve az vízfolyás, vagy vizes élőhely, számos rekonstrukciós elképzelést fogalmaztunk meg (illetve építettünk be a Felső-Tisza kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási tervéből - 2014) a 3.2.2.3. „Vízgazdálkodást érintő kezelési javaslatok” fejezetbe. A rekonstrukciós elképzelések többek között a természetes kanyarulatfejlődés megteremtésének lehetőségét, a vízvisszatartás, vízpótlás lehetőségeit tartalmazzák (mindezek megjelennek a Felső-Tisza KjTT fenntartási tervében is).

3.2.3. Fajvédelmi intézkedések

A Felső-Tisza KMT jelölő fajainak többsége esetében a fajvédelmi intézkedések élőhely-kezelési jellegűek, így beépültek a kezelési egységekre megfogalmazott javaslatok közé.

Azonban a kiemelten fontos a **fekete gólya** (*Ciconia nigra*), **darázsölyv** (*Pernis apivorus*), a **rétisas** (*Haliaetus albicilla*), **parlagi sas** (*Aquila heliaca*) és a **barna kánya** (*Milvus migrans*) esetében az, hogy a rendszeresen használt fészkek (és a váltófészkek) megfelelő védelmet kapjanak a jelenlegi és a következő erdőtervezés során.

A ragadozó madarak közvetlen pusztulását okozó szándékolt vagy véletlen mérgezések, fészekpusztítások feltárása, megszüntetése folyamatos felügyeletet igényel.

A **fekete gólya** (*Ciconia nigra*), a **darázsölyv** (*Pernis apivorus*), a **rétisas** (*Haliaetus albicilla*), **parlagi sas** (*Aquila heliaca*) és a **barna kánya** (*Milvus migrans*) költésének elősegítése céljából, mesterséges fészkelő helyek (ideális, zavartalan helyszínen – minimalizálva a zavarást) kialakítása, megépítése, karbantartása szükséges az állomány fenntartása és növelése céljából, amíg a természetes fészkelési lehetőségek helyre nem állnak.

Az idős, megfelelő odú kialakítására alkalmas fák hiányában kiemelten fontos a fajnak megfelelő élőhelyen mesterséges odúk kihelyezése a **balkáni fakopáncs** (*Dendrocopos syriacus*), a **fekete harkály** (*Dryocopus martius*), a **közép fakopáncs** (Dendrocopos medius), a **hamvas küllő** (*Picus canus*), a **szalakóta** (*Coracias garrulus*), a **füleskuvik** (*Otus scops*) és az **örvös légykapó** (*Ficedula albicollis*) számára.

A faj számára megfelelő élőhelyeken fontos az ún. fészkelő szigetek (zátonyok) megépítése/kialakítása a **fattyúszerkő** (*Chlydonias hybridus*) és a **küszvágó csér** (*Sterna hirundo*) eredményesebb fészkelése és sikeresebb költése érdekében.

A **cigányréce** (*Aythya niroca*) eredményesebb költése érdekében a faj számára megfelelő élőhelyeken, megtelepedésüket segítő mesterséges költőládák kihelyezése javasolt. Emellett természetesen elsődleges fontosságú a természetes költőhelyek zavartalanságának (a horgászati tevékenység koordinálása, a nádaratás korlátozása) biztosítása.

Szigeteletlen középfeszültségű tartóoszlopok szigetelése, madárbaráttá alakítása a vártamadarak, ragadozók, fehér gólya áramütésének elkerülése érdekében mielőbb szükséges.

3.2.4. Kutatás, monitorozás

A **közösségi jelentőségű madárfajok állománynagyságának** monitorozására javasoljuk

Jégmadár (*Alcedo atthis*) **B** kritérium **KE-9, KE-10**

A Szatmár-Bereg KMT Tisza, Szamos illetve Túr szakaszán költési időben végighajózva, a territóriumokat regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Parlagi pityer (*Anthus campestris*) **D** kritérium **KE-6, KE-7**

A Szatmár-Bereg KMT gyepes területein, a fészkelő állomány hang alapján történő észlelésével, térképezésével javasolt felmérni.
A felmérést 5 évente, kijelölt mintaterületen javasoljuk elvégezni.

Vörös gém (*Ardea purpurea*) **D** kritérium **KE-11**

A Szatmár-Bereg KMT mocsaras, tavas területein, az alkalmanként kialakuló gémtelepeken, tavaszi-nyári fészekellenőrzéssel lehet az esetleges költőállományt felmérni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Réti fülesbagoly (*Asio flammeus*) **C** kritérium **KE-6, KE-7**

A Szatmár-Bereg KMT gyepes területein, a költő párok (különösen inváziós esztendőben!) megfigyelés útján történő keresése, felmérése, térképezése.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Cigányréce (*Aythya nyroca*) **C** kritérium **KE-11**

A Szatmár-Bereg KMT holtmedres, mocsaras, vizes élőhelyeit költési időben végig-ellenőrizve, a (költő) párokat regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Bölömbika (*Botaurus stellaris*) **C** kritérium **KE-11, KE-12**

A Szatmár-Bereg KMT holtmedres, mocsaras, vizes élőhelyeit költési időben végig-ellenőrizve, a (költő) párokat hang alapján azonosítva/regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést 5 évente javasoljuk elvégezni.

Uhu (*Bubo bubo*) **B** kritérium **KE-13, KE-3**

A Szatmár-Bereg KMT két bányaterületén a költési időszak elején kell a fészkelőhelyeket leellenőrizni, felkutatni. A faj hazai állományának növekedése miatt a kiterjedt idős erdőkben

kora tavasszal hang alapján célszerű keresni a faj esetleges erdei előfordulását, költését. A ragadozómadár-fészkek ellenőrzése során is érdemes a fajt keresni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Lappantyú (*Caprimulgus europaeus*) **D** kritérium **KE-2, KE-3, KE-4, KE-5**
A Szatmár-Bereg KMT cserjés, bokrosodó száraz-gyepes területein, erdőszélein kell, hangja és megfigyelése alapján a költőpárokat felmérni.
A felmérést mintaterületeken évente javasoljuk elvégezni.

Fattyúszerkő (*Chlydonias hybrida*) **C** kritérium **KE-11**
A Szatmár-Bereg KMT holtmedres, mocsaras, vizes élőhelyeit költési időben végig-ellenőrizve, a (költő) párokat regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Fehér gólya (*Ciconia ciconia*) **C** kritérium **KE-8**
A Szatmár-Bereg KMT területét érintő településeket költési időben végig-ellenőrizve, a (költő) párokat regisztrálva kell az állományt felmérni. Az átvonulók állományának becslését alkalmi adatgyűjtéssel célszerű végrehajtani.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Fekete gólya (*Ciconia nigra*) **B** kritérium **KE-2, KE-3**
A Szatmár-Bereg KMT erdős területein, téli fészektérképezést követően tavaszi-nyári fészekellenőrzéssel kell a költőállományt felmérni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Barna rétihéja (*Circus aeruginosus*) **B** kritérium **KE-10, KE-11, KE-12**
A Szatmár-Bereg KMT vizes élőhelyeinek (halastavak, horgásztavak, mocsarak, lápok, kisvízfolyások) nádas területein kell a tavaszi nászrepülés idején azonosítani a költőpárokat.
A felmérést 2 évente, kijelölt mintaterületen javasoljuk elvégezni.

Kékes rétihéja (*Circus cyaneus*) **B** kritérium **KE-1, KE-6, KE-7**
A Szatmár-Bereg KMT gyepes, szántós területein, téli szisztematikus és szinkronizált megfigyelésekkel, alkalmi adatgyűjtéssel célszerű a telelő állományt azonosítani, számolni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Hamvas rétihéja (*Circus pygargus*) **B** kritérium **KE-1, KE-6, KE-7**
A Szatmár-Bereg KMT gyepes, szántós területein, a költő párok megfigyelés útján történő keresése, felmérése, térképezése.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Szalakóta (*Coracias garrulus*) **D** kritérium **KE-6, KE-7**
A Szatmár-Bereg KMT gyepes területeit költési időben végig-ellenőrizve, a (költő) párokat regisztrálva kell az állományt felmérni. A feladat kiegészítendő fészkelő odúk kihelyezésével és ellenőrzésével.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Haris (*Crex crex*) **B** kritérium **KE-7, KE-11**
A Szatmár-Bereg KMT gyepes területeit költési időben, éjszaka szükséges végig-ellenőrizve, a (költő) párokat hang alapján azonosítva/regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*) **B** kritérium **KE-2, KE-3, KE-5**

A Szatmár-Bereg KMT erdős és idős gyümölcsös területeit költési időben végig-ellenőrizve, a (költő) párokat (hang alapján is) regisztrálva kell az állományt felmérni. A feladat kiegészítendő fészkelő odúk kihelyezésével és ellenőrzésével.
A felmérést 5 évente, kijelölt mintaterületen javasoljuk elvégezni.

Balkáni fakopáncs (*Dendrocopos syriacus*) **B** kritérium **KE-5**
A Szatmár-Bereg KMT gyümölcsös területeit költési időben végig-ellenőrizve, a (költő) párokat (hang alapján is) regisztrálva kell az állományt felmérni. A feladat kiegészítendő fészkelő odúk kihelyezésével és ellenőrzésével.
A felmérést 5 évente, kijelölt mintaterületen javasoljuk elvégezni.

Fekete harkály (*Dryocopus martius*) **C** kritérium **KE-2, KE-3, KE-5**
A Szatmár-Bereg KMT erdős és gyümölcsös területeit költési időben végig-ellenőrizve, a (költő) párokat (hang alapján is) regisztrálva kell az állományt felmérni. A feladat kiegészítendő fészkelő odúk kihelyezésével és ellenőrzésével.
A felmérést 5 évente, kijelölt mintaterületen javasoljuk elvégezni.

Kerecsensólyom *(Falco cherrug)* **D** kritérium **KE-6, KE-7**
A Szatmár-Bereg KMT gyepes területeit tavaszi időszakban végig-ellenőrizve, különösen a magasfeszülségi oszlopokat (és az oda kihelyezett fészkelőládákat leellenőrizve) kell a territóriumokat felkutatni, az esetleges költéseket azonosítani.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Örvös légykapó (*Ficedula albicollis*) **D** kritérium **KE-2, KE-3, KE-5**
A Szatmár-Bereg KMT erdős és gyümölcsös területeit költési időben végig-ellenőrizve, a (költő) párokat (hang alapján is) regisztrálva kell az állományt felmérni. A feladat kiegészítendő fészkelő odúk kihelyezésével és ellenőrzésével.
A felmérést 5 évente, kijelölt mintaterületen javasoljuk elvégezni.

Rétisas (*Heliaeetus albicilla*) **C** kritérium **KE-2, KE-3**
A Szatmár-Bereg KMT erdős területein, téli fészektérképezést követően tavaszi-nyári fészekellenőrzéssel kell a költőállományt felmérni.
A telelő állomány téli szisztematikus és szinkronizált megfigyelésekkel, alkalmi adatgyűjtéssel kell azonosítani.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Törpegém (*Ixobrychus minutus*) **C** kritérium **KE-10, KE-11, KE-12**
A Szatmár-Bereg KMT holtmedres, vizes élőhelyeit költési időben végig-ellenőrizve, a (költő) párokat hang alapján is azonosítva/regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést 5 évente javasoljuk elvégezni.

Tövisszúró gébics (*Lanius collurio*) **C** kritérium **KE-4, KE-5**
A Szatmár-Bereg KMT cserjés, gyümölcsös területeit költési időben végig-ellenőrizve, a költőpárokat regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést 5 évente, kijelölt mintaterületen javasoljuk elvégezni.

Kis őrgébics (*Lanius minor*) **B** kritérium **KE-4, KE-5, KE-6, KE-7**
A Szatmár-Bereg KMT gyepes, cserjés, gyümölcsös területeit költési időben végig-ellenőrizve, a költőpárokat regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Barna kánya (*Milvus migrans*) **C** kritérium **KE-2, KE-3**

A Szatmár-Bereg KMT erdős területein, téli fészektérképezést követően tavaszi-nyári fészekellenőrzéssel kell a költőállományt felmérni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Füleskuvik (*Otus scops*) **C** kritérium **KE-4, KE-5, KE-6, KE-7**
A Szatmár-Bereg KMT gyepes, cserjés, gyümölcsös területeit költési időben végig-ellenőrizve, hangjuk alapján a költőpárokat regisztrálva kell az állományt felmérni. A feladat kiegészítendő fészkelő odúk kihelyezésével és ellenőrzésével.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Bakcsó (*Nycticorax nycticorax*) **B** kritérium **KE-11, KE-12, KE-13**
A Szatmár-Bereg KMT holtmedres, vizes élőhelyeinél, a gémtelepeket költési időben végig-ellenőrizve, a (költő) párokat megfigyeléssel is azonosítva/regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Darázsölyv (*Pernis apivorus*) **C** kritérium **KE-2, KE-3**
A Szatmár-Bereg KMT erdős területein, téli fészektérképezést követően tavaszi-nyári fészekellenőrzéssel kell a költőállományt felmérni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Hamvas küllő (*Picus canus*) **C** kritérium **KE-2, KE-3, KE-5**
A Szatmár-Bereg KMT erdős és gyümölcsös területeit költési időben végig-ellenőrizve, a (költő) párokat (hang alapján is) regisztrálva kell az állományt felmérni. A feladat kiegészítendő fészkelő odúk kihelyezésével és ellenőrzésével.
A felmérést 5 évente, kijelölt mintaterületen javasoljuk elvégezni.

Kis vízicsibe (*Porzana parva*) **D** kritérium **KE-11**
A Szatmár-Bereg KMT vizes élőhely területeit költési időben, éjszaka szükséges végig-ellenőrizve, a (költő) párokat hang alapján azonosítva/regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést 5 évente javasoljuk elvégezni.

Pettyes vízicsibe (*Porzana porzana*) **D** kritérium **KE-6, KE-7, KE-11**
A Szatmár-Bereg KMT gyepes, vizes élőhely területeit költési időben, éjszaka szükséges végig-ellenőrizve, a (költő) párokat hang alapján azonosítva/regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést 5 évente javasoljuk elvégezni.

Guvat (*Rallus aquaticus*) **C** kritérium **KE-10, KE-11, KE-12**
A Szatmár-Bereg KMT vizes élőhely területeit költési időben, éjszaka szükséges végig-ellenőrizve, a (költő) párokat hang alapján azonosítva/regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést 5 évente javasoljuk elvégezni.

Függőcinege (*Remiz pendulinus*) **C** kritérium **KE-9, KE-10, KE-11, KE-12**
A Szatmár-Bereg KMT folyóparton, illetve holtág/kubikparti bokorfüzesben költési időben kell a fajt (akár hang alapján azonosítva) felmérni, a költőpárokat regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést 5 évente, kijelölt mintaterületen javasoljuk elvégezni.

Parti fecske (*Riparia riparia*) **C** kritérium **KE-9**
A Szatmár-Bereg KMT Tisza és Szamos szakaszán költési időben végig-hajózva, a szakadó partok falában használt fészkelő üregeket számolva, regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Kis csér (*Sterna albifrons*) **D** kritérium **KE-9**
A Szatmár-Bereg KMT Tisza szakaszán költési időben végig-hajózva, a kavicsos partokon, kavics-zátonyoknál keresve a fajt, lehet regisztrálni a kis csér esetleges előfordulását. A felmérést indokolja, hogy a Tisza ukrán szakaszán,10-20 km-en belül a faj már ismeretlen rendszerességgel költ. A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Küszvágó csér (*Sterna hirundo*) **D** kritérium **KE-11**
A Szatmár-Bereg KMT holtmedres, mocsaras, vizes élőhelyeit költési időben végig-ellenőrizve, a (költő) párokat regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

Karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*) **C** kritérium **KE-4, KE-5**
A Szatmár-Bereg KMT cserjés területeit költési időben végig-ellenőrizve, a költőpárokat regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést 5 évente, kijelölt mintaterületen javasoljuk elvégezni.

Nagy őrgébics (*Lanius excubitor*) **kritérium nélkül** **KE-4, KE-5, KE-6, KE-7**
A Szatmár-Bereg KMT gyepes, cserjés, gyümölcsös területeit költési időben végig-ellenőrizve, a költőpárokat regisztrálva kell az állományt felmérni.
A felmérést évente javasoljuk elvégezni.

3.2.5. Mellékletek

A 2014-2020 között készült élőhelytérképekhez (Á-NÉR) és a CORINE területhasználathoz köthető kezelési egységek megjelenítése.

A Szatmár-Bereg KMT kezelési egységei 1

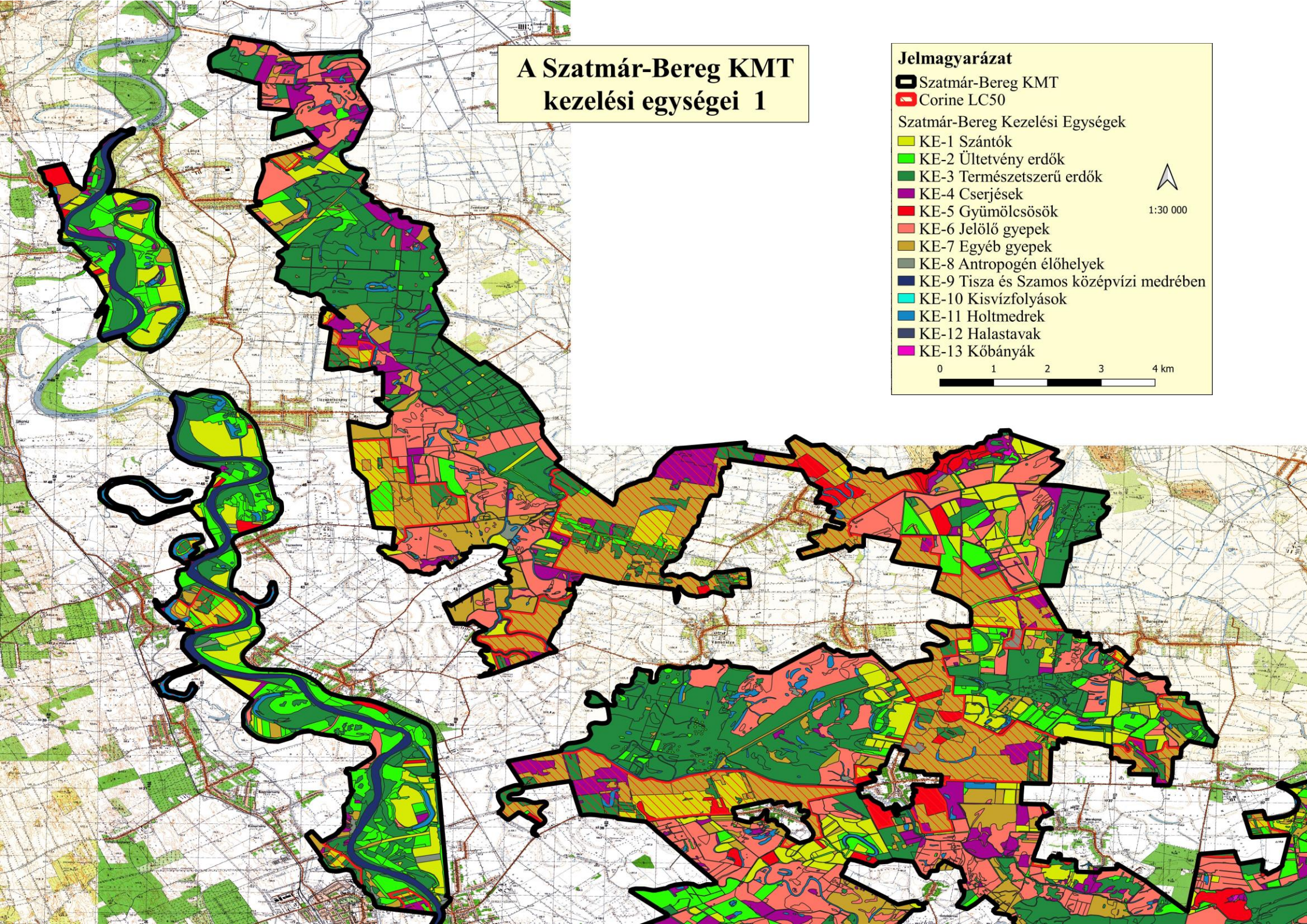

A Szatmár-Bereg KMT kezelési egységei 2

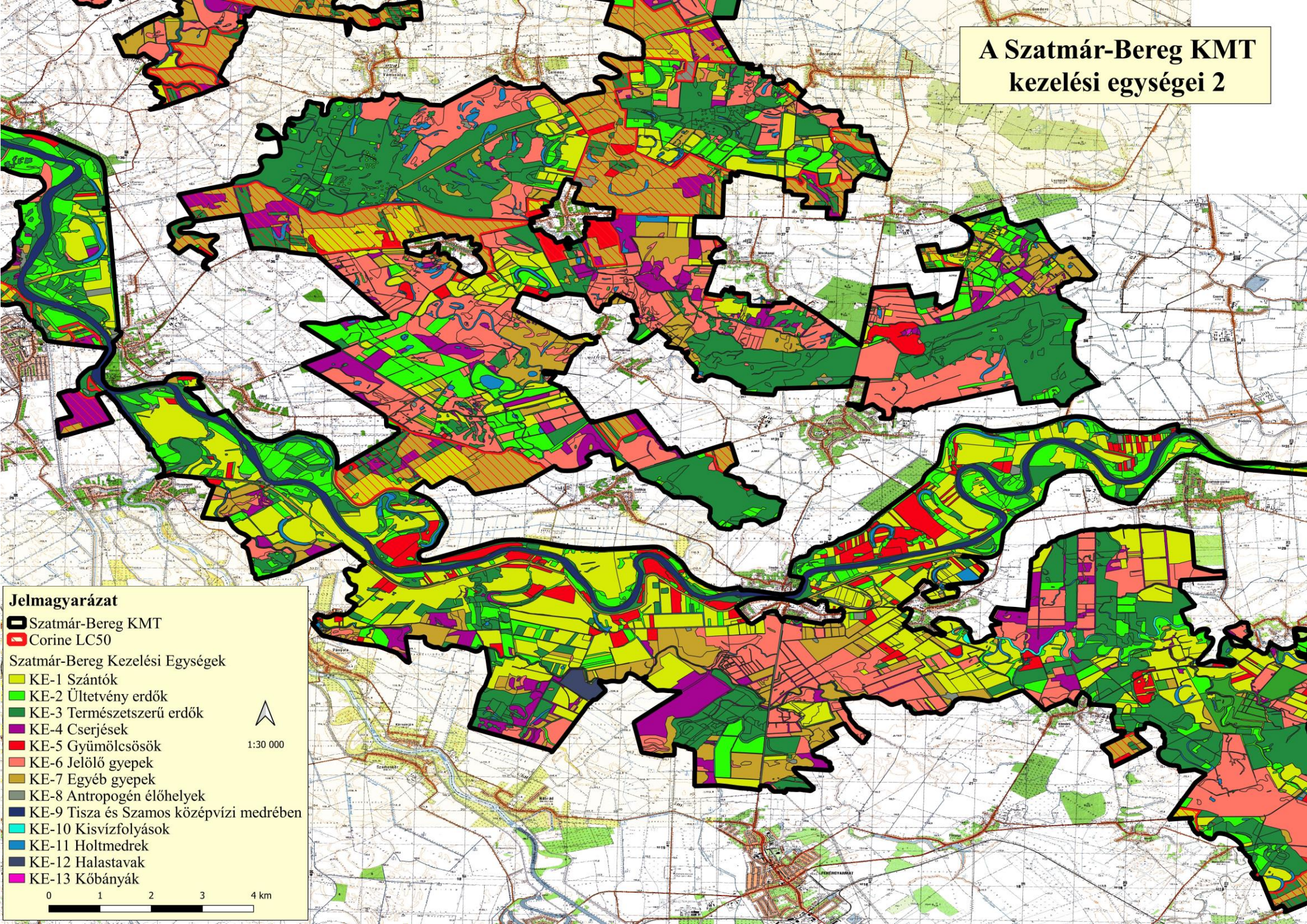

A Szatmár-Bereg KMT kezelési egységei 3

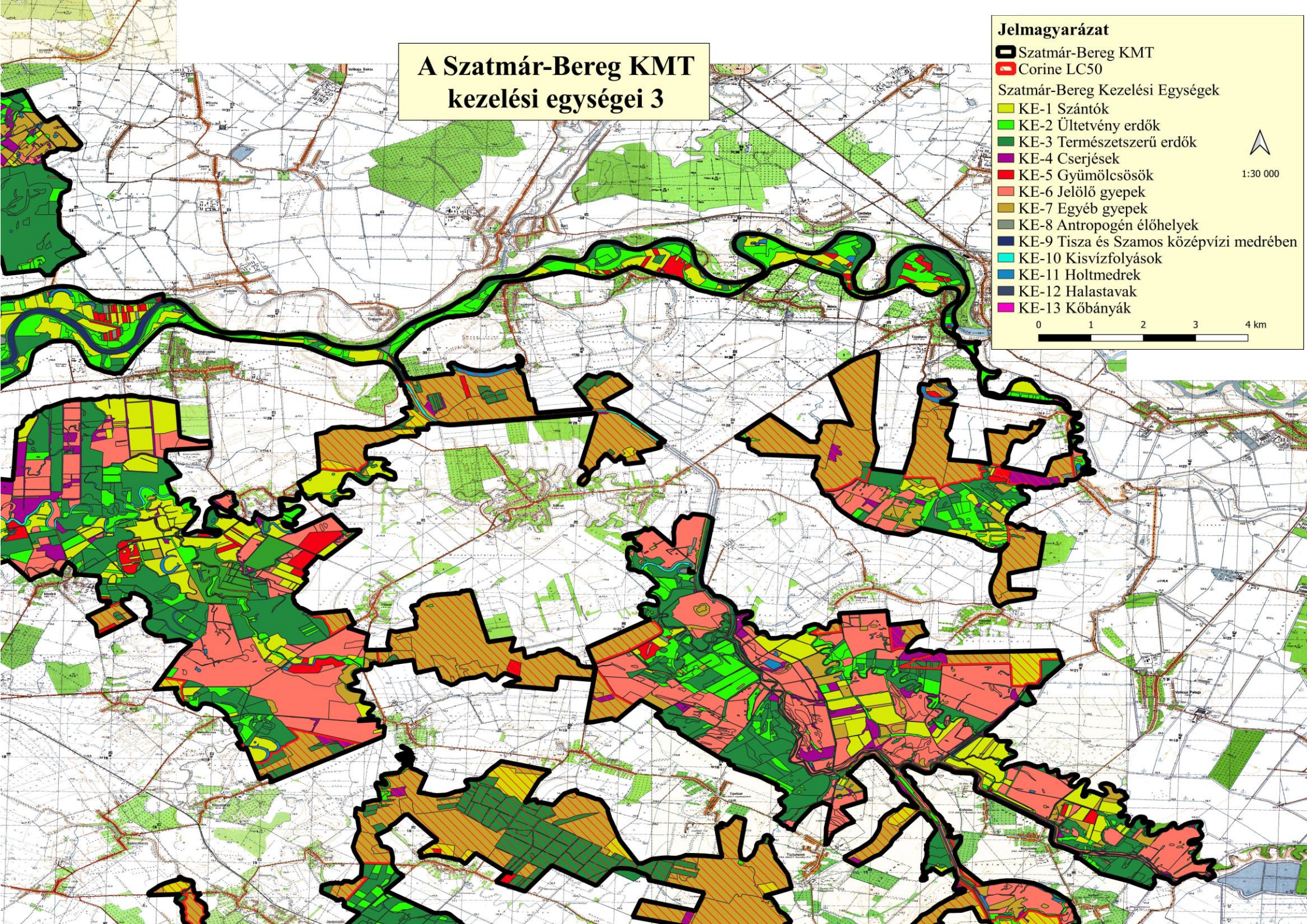

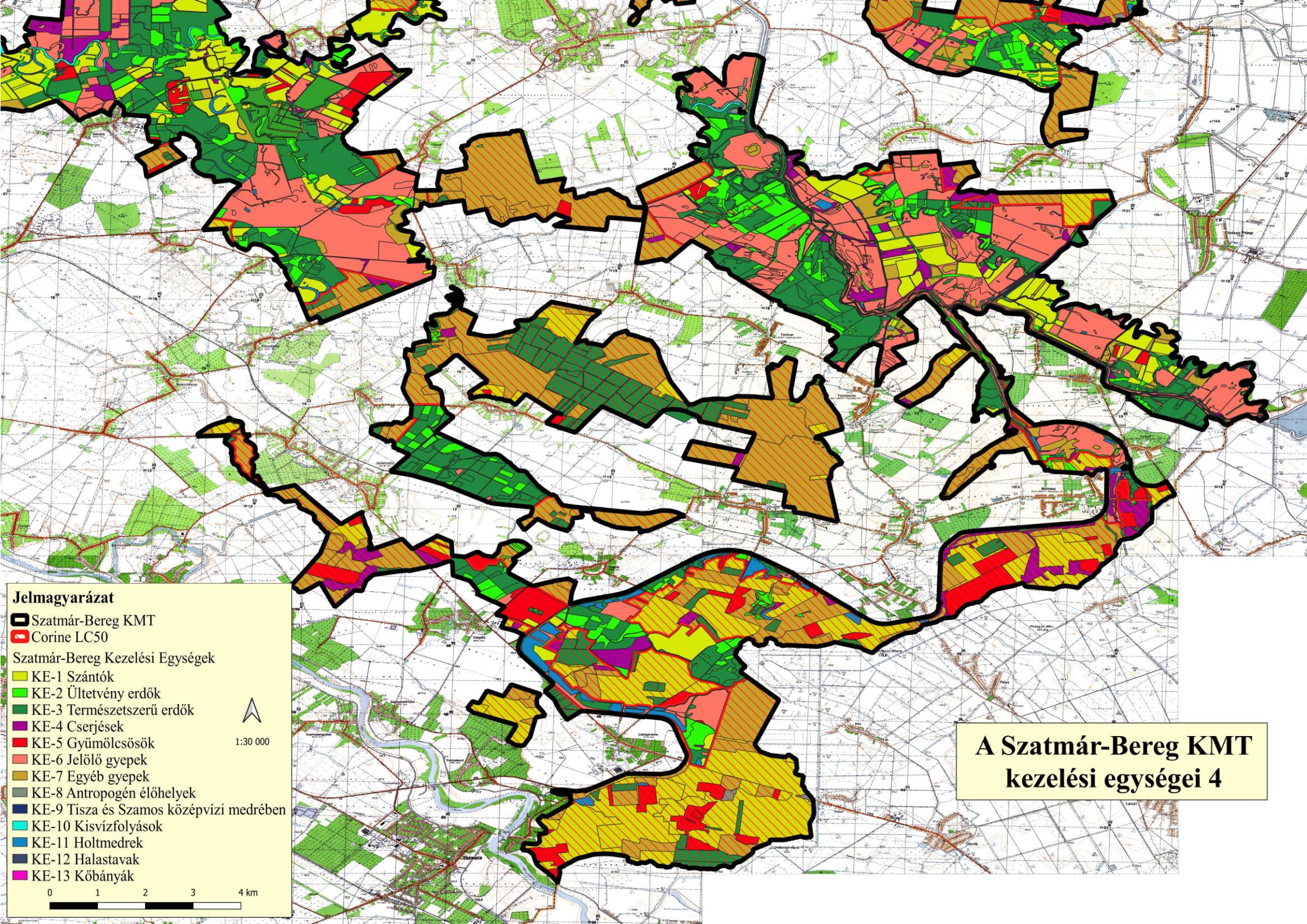

A Szatmár-Bereg KMT kezelési egységei 4

3.3. A kezelési javaslatok megvalósításának lehetséges eszközei a jogi háttér és a tulajdonviszonyok függvényében

Tervezési területünk a Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Terület (HUHN10008), tehát melyre alapvetően a **275/2004 (X.8.) Kormányrendelet** az irányadó.

A Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Terület (HUHN10008) részben átfedésben van a Felső-Tisza Kiemelt Jelentőségű Természetvédelmi Területtel (HUHN20001), illetve magába foglalja a Kaszonyi-hegy – Dédai-erdő (HUHN20045), a Vámosatya – Csaroda (HUHN20047), a Tarpa – Tákos (HUHN20048), a Lónya – Tiszaszalka (HUHN20049), a Kömörő – Fülesd (HUHN20050), a Csaholc – Garbolc (HUHN20054), a Gelénes – Beregdaróc (HUHN20046), a Magosligeti-erdő és gyepek (HUHN20053), a Rozsály – Csengersima (HUHN20053), és a Jánki-erdő Kiemelt Jelentőségű Természetvédelmi Területet (HUHN20056), valamint a Gőgő-Szenke Különleges Természetvédelmi Terület (HUHN20160). Összességében a 12 darab Natura 2000 terület 30.398,5 ha-on fed át a Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Területtel.

A 171/TK/82 törzskönyvi számú Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet a **4/1982 (XI.20.) OKTH rendelet** nyilvánította védetté, mely védelmet a **142/2007. (XII.27.) KvVM rendelet** a Szatmár-Beregi Tájvédelmi Körzet védettségének fenntartásáról – erősített meg.

A 171/TK/82 törzskönyvi számú 159,8 ha (156,86 ha) kiterjedésű Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Területet a **15/1991. (XII.24.) KTM rendelet** nyilvánította védetté, melyet a **3/2010. (II.11.) KvVM rendelet** a módosított. A Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Terület teljes egészében –a Szatmár-Bereg KMT része.

A Természet védelméről szóló **1996. évi LIII. törvény 23. §. (1)** Természeti érték és terület kiemelt oltalma a védetté nyilvánítással jön létre. **(2)** E törvény erejénél fogva védelem alatt áll valamennyi forrás, **láp**, barlang, víznyelő, szikes tó, kunhalom, **földvár**. Az e bekezdés alapján védett természeti területek országos jelentőségűnek **[24. § (1) bekezdés]** minősülnek.

A Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Területen (KMT) 19 ex lege láp található. Különleges helyzetük szerint egyben a Tájvédelmi Körzet részeként, vagy önálló Natura 2000 területként is védettek:

Láp neve	Kiterjedése (ha)	Érintett községhatár
Bábtava	8,02	Beregdaróc
Bence-tó	1,02	Hetefejércse
Búzás-rekesz-lápjai	17,20	Gelénes
Derenyői-Csaronda-medrek	9,46	Tiszaadony
Diós-kerti-rétek	17,68	Gelénes
Gőgő-Szenke	36,27	Jánkmajtis, Hermánszeg
Horgas-tó	6,89	Beregdaróc, Márokpapi
Kis-Navad	1,82	Márokpapi
Körös-rekesz-lápja	21,49	Barabás
Lónyai-Csaronda	28,03	Lónya
Lónyai-erdő-lápjai	131,16	Lónya
Madarasi-erdő-melléki-lápok	7,66	Gacsály, Rozsály
Mogyorós-dűlői-kubikok	8,05	Rozsály

Navat-patak	7,68	Márokpapi
Penyigei-Gőgő-Szenke	4,42	Fehérgyarmat, Penyige
Rivaly	49,51	Beregdaróc
Szalkai-Csaronda	35,12	Tiszaszalka, Tiszavid, Vámosatya
Szerencsés-dűlő-lápjai	10,84	Barabás
Zsid-tó	14,61	Beregdaróc

A Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Területen (KMT) található az ex lege földvár, a Panyola község határában a XX. század első felében a Tisza partján feltár palánkvár. Elhelyezkedése szerint egyben a Tájvédelmi Körzet részeként is védett.

A Felső-Tisza **Ramsari Területet (nemzetközi nyilvántartási sorszáma: 1410)** 2004.12.04-én 22.310 ha (25.935 ha) területtel vették fel a jegyzékbe. A Szatmár-Bereg KMT 7.771 ha kiterjedésű része helyezkedik el a Felső-Tisza Ramsari Területén.

A **15/2000. KöM r.** rendelkezett a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság illetékességi területén lévő egyes védett természeti területek erdőrezervátummá nyilvánításáról.

A Bockereki Erdőrezervátum ingatlan-nyilvántartási helyrajzi számai és erdőtervi jelei:

Gelénes: 091/a-ból 10 ÚR, 11 A, 11 B, 11 C, 11 D, 11 NY, 091/g (11 C), 091/h (11 RL2), 091/f (11 RL3), 097/b (10 NT), 097/c-ből 7 D, 10 A, 10 B, 10 C, 10 D, 10 NY, 10 TN, 0101/a (7 C), 0101/b (8 A), 0101/c (7 A), 0101/d (7 B, 7 TI), 0101/f (7C), 0101/h-ból 7 A, 7 B, 7 C, 7 TI, 8 A, 8 B, 8 C, 8 NY, 10 B, 0103/c (2 B), 0103/d-ből 2 B, 2 C, 2 TI, 7 NY, 0105/a-ból 6 A, 6 C, 6 D, 0105/c (6 B), 0105/d (11 RL1), 0105/f (11 RL2), 0105/g-ből 6 A, 6 B, 6 C, 6 D, 7 ÚR, 10 ÚR, 11 A, 11 B,

melyből magterület:

Gelénes: 097/c-ből 7 D, 10 B, 10 D, 10 NY, 10 TN, 0101/a (7 C), 0101/c (7 A), 0101/d (7 B, 7 TI), 0101/f (7 C), 0101/h-ból 7 A, 7 B, 7 C, 7 TI, 10 B, 0103/d-ből 2 TI, 7 NY, 0105/g-ből 7 ÚR.

A Dédai Erdőrezervátum ingatlan-nyilvántartási helyrajzi számai és erdőtervi jelei:

Beregdaróc: 060/a-ból 1 A, 1 B, 1 NY, 2 A, 2 B, 2 C, 2 D, 2 NY, 3 A, 4 B, 4 C, 4 TN, 4 NY1,

melyből magterület:

Beregdaróc 060/a-ból 2 D.

A 2018. évi CXXXIX. törvény Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről a Szatmár-Bereg KMT 99,73 %-a (52.706 ha) része az Országos Ökológiai Hálózatnak (OÖH) (). 35.491 ha (67,16 %) OÖH magterület, 12.215 ha (23.11 %) OÖH ökológiai folyosó terület, 5.000 ha (9,46 %) OÖH puffer terület.

A Természet védelméről szóló **1996. évi LIII. törvény** alapján a **6/2020. (III.25.) AM rendelet** szabályozza a magyar Natúrparkok működését, így a 2010-ben 67 település együttműködésével jött létre a Szatmár-Beregi Natúrpark is.

A tervezési területből 3.662 ha a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság vagyonkezelésében van. Ebből 77 ha szántó, 1.612 ha erdő, 1 ha fásított terület, 1.621 legelő, 110 ha rét, 2 ha gyümölcsös, 14 ha nádas, 225 ha kivett. A nemzeti parki vagyonkezelésű területek egy részén (főleg rét, legelő) bérlők egy részén a HNPI (főleg erdő) gazdálkodik.

A kezelési javaslatok megvalósítása esetén a fentebb összefoglalt körülményeket kell figyelembe venni.

3.3.1. Agrártámogatások

3.3.1.1. Jelenleg működő agrártámogatási rendszer

Az Európai Unió mezőgazdasági támogatási rendszere, a közös agrárpolitika (KAP) két pilléren nyugszik: az első pillér (KAP I.) a közvetlen támogatásokat és a piaci intézkedéseket finanszírozza, teljes egészében az Európai Mezőgazdasági Garanciaalap (EMGA) terhére. A második pillér (KAP II.) az unió vidékfejlesztési politikáját szolgálja, melyet az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) regionális vagy nemzeti források társfinanszírozásával működtet.

A Natura 2000 területen gazdálkodók a KAP I. pillér támogatásain túlmenően részesedhetnek a KAP II. pillér forrásaiból is, melyeket a 2014-2020 közötti időszakra Magyarországon a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 tartalmaz. A betartandó előírásokat a megjelentetett pályázati felhívások foglalják magukba. A 2007-2013 közötti időszakban igénybe vehető támogatások egy részének felhasználása még nem zárult le, az ezekről szóló jogcímrendeletek továbbra is hatályban maradnak mindaddig, amíg történik belőlük kifizetés – ez elsősorban az erdős támogatások esetében fordulhat elő.

A 2014-2020 közötti időszak végeztével – hasonlóan a 2007-2013 közötti időszak végéhez – átmeneti szabályokat terjesztett elő az Európai Bizottság. Ennek értelmében a 2021. és 2022. évekre átmeneti időszakot hirdettek meg, amelyben a KAP II. pillért érintően többek között a terület- és állatlétszám alapú vidékfejlesztési támogatásokat – amelyek jellemzően több éves kötelezettségvállalásúak – meghosszabbíthatja a tagállam. Az átmeneti években a KAP I. pillér alá tartozó közvetlen támogatások is elérhetőek lesznek a jelenlegi feltételek mellett. Az átmeneti szabályok miatt az új tervezési ciklus előre láthatóan 2023-tól indul, és 2027-ig tart.

A 2014-2020 között elérhető agrártámogatásokról aktualizált összefoglalás található az állami természetvédelem honlapján:

http://termeszetvedelem.hu/_user/browser/File/N2k_fennterv/3_%20mell%C3%A9klet_aktualizalt_041219.pdf

Továbbá a Vidékfejlesztési Program 2014-2020 jelenleg elérhető pályázati felhívásai megtekinthetők az alábbi linken:https://www.palyazat.gov.hu/doc/4523

A jelenlegi támogatási időszakban a Vidékfejlesztési Program keretében számos olyan intézkedés elérhető, ahol a Natura 2000 területeken gazdálkodók támogatási forrásokhoz juthatnak vagy előnyt élvezhetnek a pontozási rendszerekben.

Legfontosabbak ezek közül a kompenzációs jellegű kifizetések, melyek a gyepterületek és magánerdők esetében érhetők el. A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó földhasználati szabályok betartása azonban független attól, hogy a gazdálkodó igényelte-e a támogatást vagy sem. Az adminisztratív eszközök tekintetében a Natura 2000 területekre járó kompenzáció ráépül az egyéb elérhető támogatásokra, a gazdálkodók a Natura 2000 intézkedés mellett jogosultak többek között az egységes területalapú támogatásra (SAPS) is.

Az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott erdőrészlet területén felmerülő költségek és jövedelem-kiesés ellentételezése céljából a magánkézben lévő, Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz kompenzációs támogatás igényelhető, melynek összege az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően változik.

Az önkéntesen vállalt előírások elsősorban az agrár-környezetgazdálkodás, ökológiai gazdálkodás és az erdészet, erdő-környezetvédelem, természetmegőrzés témakörébe integrálódnak.

Az agrár-környezetgazdálkodási (AKG) kifizetési rendszer olyan önkéntes alapon működő program, amelyben résztvevők az agrár-környezetgazdálkodási célok elérésének érdekében többlet tevékenységek elvégzését vállalják gazdálkodásuk során. Amennyiben a gazdálkodó

az adott Natura 2000 gyepterület vonatkozásában kompenzációs támogatás igénybevételére jogosult, úgy a gyepterületeket érintő AKG tematikus előíráscsoportok esetén a támogatási összeg a kompenzációs támogatás összegével csökkentésre kerül.

Egyes esetekben az erdőkre lehívható támogatások szektortól függetlenül is igénybe vehetők (pl. természeti katasztrófa (vízkár, szélkár, tűzkár) által sújtott területeken az erdészeti potenciál helyreállítására, erdőkárok megelőzésére, illetve erdőszerkezet átalakításához), más esetben az állami és önkormányzati szektor kizárásra került.

Támogatás vehető még igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, és ezáltal növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez (az erdő esetében az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházásokhoz nyújtott támogatás, a mezőgazdasági területek esetében az élőhelyfejlesztési és vízvédelmi célú nem termelő beruházások).

A tervezési területen elérhető támogatások

Egységes területalapú támogatás (SAPS):

A támogatás mértékéről évente a vidékfejlesztésért felelős miniszter dönt miniszteri rendeletben. A támogatás igénybevételének feltétele, hogy a gazdálkodó maradéktalanul tartsa be az 50/2008. (IV.24.) FVM rendeletben foglaltakat, amely a Helyes Mezőgazdasági és Környezeti állapot feltételrendszereit tartalmazza.
2015-től önállóan nem, csak a zöldítés támogatással együtt igényelhető.

Zöldítés támogatás:

A zöldítés keretében elnyert támogatási összeget kifejezetten az éghajlat és a környezet szempontjából előnyös mezőgazdasági gyakorlatokra kell fordítani. Elsődleges célja, hogy a mezőgazdasági tevékenységet végzők egyre nagyobb mértékben járuljanak hozzá a mezőgazdaság alapját is képező környezet és természeti erőforrások megőrzéséhez.
A zöldítés három különböző gyakorlat összessége: állandó gyepterületek fenntartása; terménydiverzifikáció (azaz a növénytermesztés diverzifikálása, változatosabbá tétele), illetve az ökológiai jelentőségű területek kijelölése (EFA). A zöldítés három gyakorlata nem minden esetben különül el egymástól.
Fontos, hogy a zöldítés támogatást csak az egységes területalapú (SAPS) támogatással érintett területek után lehet igényelni.

Agrár-környezetgazdálkodási kifizetés (VP-4-10.1.1-15,s VP-4-10.1.1-16, VP-4-10.1.1-21)

Középhosszú távú támogatási rendszer, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett pályázat szabályozza. A támogatás fő céljai a vidéki területek fenntartható fejlődésének támogatása, a környezet állapotának megőrzése és javítása, a mezőgazdasági eredetű környezeti terhelés csökkentése, környezetvédelmi szolgáltatások biztosítása, a természeti erőforrások fenntartható használatán alapuló mezőgazdasági gyakorlat erősítése. Kiemelten kívánja továbbá támogatni a biodiverzitás megőrzését a természetes életkörülményeik között (a gazdaságban), a természet, a víz, és a talaj védelmét a termőhelyi adottságoknak megfelelő termelési szerkezet kialakításával, a környezettudatos gazdálkodás és fenntartható tájhasználat kialakításával.

Kötelező földhasználati előírások ellenértékeként igényelhető kompenzációs jellegű kifizetések:

A Natura hálózat gyep hasznosítású területeire a 269/2007. (X. 18.) Korm. rendelet a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól értelmében speciális földhasználati előírások vonatkoznak, melyek betartása többletköltséget, illetve bevételkiesést jelentenek a gazdálkodók számára. A Vidékfejlesztési Program keretében pályázható „VP4-12.1.1-16. - Natura 2000 mezőgazdasági területeknek nyújtott kompenzációs kifizetések" kompenzációs támogatás ezeknek a többletköltségeknek, valamint kieső bevételeknek az ellentételezésére szolgál.
Ehhez hasonlóan létezik a Vidékfejlesztési program keretében erdős területekre vonatkozó „VP4-12.2.1-16 - Natura 2000 erdőterületeknek nyújtott kompenzációs kifizetések" támogatás is. A Natura 2000 irányelveket érvényre juttató jogszabályok végrehajtásával érintett, az Országos Erdőállomány Adattárban nyilvántartott, magánjogi tulajdonban lévő Natura 2000 erdőterületeken történő gazdálkodáshoz a felmerülő költségek és jövedelem kiesés ellentételezésére az erdő természetességétől, a faállomány korától és összetételétől függően évente, változó összegű kompenzációs támogatás igényelhető.

Erdő-környezetvédelmi kifizetések:

A Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett „VP4-15.1.1-17 - Erdő-környezetvédelmi kifizetések" pályázat célja a tudatos erdő-környezetvédelmi gazdálkodási módok elterjesztése, a fafajok adaptációs készségének növelése, az egyes területeken az erdőtípus, fafaj-összetétel, illetve gazdálkodási mód megváltoztatása. A kiírás alapján kizárólag magánjogi erdőgazdálkodó és települési önkormányzat kaphat támogatást a jogerős erdőtervvel rendelkező, Országos Erdőállomány Adattárban szereplő erdőrészletben történő örökerdő erdőgazdálkodásra, erdőállományok kézimunka igényes ápolására, illetve természetkímélő anyagmozgatásra.

Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása

A „VP-4-11.1.-11.2.-15 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO 15)", a VP-4-11.1.-11.2.-18 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO 18), és a „VP-4-11.1.-11.2.-21 Ökológiai gazdálkodásra történő áttérés, ökológiai gazdálkodás fenntartása (ÖKO 21" pályázat célja egyrészt a konvencionális
területek ökológiai művelés alá vonásának ösztönzése, másrészt az ökológiai művelésbe vont területeken a gazdálkodási mód fenntartása, melynek feltételeit a Vidékfejlesztési Program keretében meghirdetett pályázat szabályozza.

Agrár-erdészeti rendszerek létrehozása

A VP5-8.2.1-16 számú felhívás célja a fásítások, mezővédő erdősávok rendszerének kialakítása, fás legelők területének növelése a jelenlegi erdőzónában és az alföldi erdőssztyepp területeken, hozzájárulva a mezőgazdasági és az állattenyésztési termelékenység növeléséhez.

Erdősítés támogatása

A VP5-8.1.1-16 számú célja a klímaváltozás hatásainak csökkentése, a szél és vízerózió elleni védekezés, valamint a faanyag, mint környezetbarát nyersanyag és megújuló energiaforrás iránti növekvő igény kielégítése érdekében az erdőterület növelésének támogatása. Az erdei ökoszisztémák ellenálló képességének és környezeti értékének növelését célzó beruházások
A VP5-8.5.1.-16 számú felhívás a meglévő erdő természetességi állapotához képest magasabb természetességi állapotú, vagy a sarjeredetű állomány helyett magasabb ökológiai értékű, legalább azonos természetességű, nem sarj eredetű állomány létrehozását kívánja előmozdítani.

Erdészeti genetikai erőforrások megőrzése

A VP4-15.2.1.1-16 számú felhívás célja a klíma rezisztens fafajok biztosítása, fafajaink evolúciós potenciáljának fenntartása a genetikai változatosság megőrzése a fafajok alkalmazkodóképességének érdekében.

Erdészeti, genetikai erőforrások fejlesztése

A VP4-15.2.1.2.-17 számú felhívás célja a magyarországi erdészeti fafajok genetikai erőforrásainak megőrzésével a meglévő genetikai változatosságot, mint az alkalmazkodóképesség alapját és fafajaink evolúciós potenciálját hosszútávon megvédje és fenntartsa.

Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok megelőzése

A VP5-8.3.1-17 számú erdőgazdálkodás biztonsága érdekében szükséges fokozott figyelmet fordítani az erdőtüzek kialakulásának megelőzésére – a pályázati felhívás ehhez biztosít megfelelő támogatást.

Az erdőgazdálkodási potenciálban okozott erdőkárok helyreállítása

A VP5-8.4.1.-16 számú támogatás célja az erdőtüzek vagy egyéb természeti katasztrófák – az éghajlatváltozással összefüggő eseményeket is beleértve és a katasztrófaesemények által károsított erdőgazdálkodási potenciál helyreállítása.

Erdei termelési potenciál mobilizálását szolgáló tevékenységek

A VP5-8.6.2-16 számú felhívás célja az erdők gazdasági értékének növelése olyan erdészeti beavatkozásokkal, amelyek által az erdők nagyobb mértékben képesek ellátni gazdasági értékteremtő funkciójukat.
Ide kell érteni azokat a beavatkozásokat is, amelyek hatásai nem azonnal, hanem a jövőben várható fahasználatok során tapasztalhatók.

Az erdei ökoszisztémák térítésmentesen nyújtott közjóléti funkcióinak fejlesztése

A VP4-8.5.2.-17 számú felhívás célja, hogy a magyar erdők közjavainak ingyenes elérhetőségének lehetősége jelentősen bővüljön.

Erdészeti technológiákra, valamint erdei termékek feldolgozására és piaci értékesítésére irányuló beruházások

A VP5-8.6.1-17 számú felhívás célja az erdőgazdálkodás hatékonyságának javításához és a természetközeli erdőgazdálkodási módok elterjedéséhez szükséges eszközök és géppark kialakításának ösztönzése, valamint az erdei termékek és melléktermékek gazdasági hasznosításához szükséges elsődleges feldolgozást szolgáló gépek és berendezések biztosítása, beleértve a lokális megújuló energiarendszer kiszolgálást, faipari feldolgozás előkészítését szolgáló gépeket, technológiát is.

Nem termelő mezőgazdasági beruházások:

A Vidékfejlesztési Program keretében a „VP4-4.4.1-16. - Élőhelyfejlesztési célú nem termelő beruházások" pályázat alapján támogatás vehető igénybe olyan földhasználati intézkedésekre, amelyek gazdálkodáshoz közvetlenül nem kapcsolódnak, ugyanakkor a vidéki táj értékeinek, állat- és növényvilágának fennmaradását szolgálják, ez által növelik a Natura 2000 területek közjóléti értékét, illetve hozzájárulnak a környezetgazdálkodási célok teljesítéséhez. Ugyancsak a Vidékfejlesztési Program keretében van lehetőség pályázni Vízvédelmi célú nem termelő beruházások kivitelezésére. A „VP4-4.4.2.1-16 - Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: létesítmények kialakítása, fejlesztése", illetve a „VP4-4.4.2.2-16 - Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: vízvédelmi és vizes élőhely létrehozása, fejlesztése" támogatások alapvető célja területi vízvisszatartás elősegítése, illetve a felszíni és a felszín alatti víztesteket érő terhelések, szennyezések csökkentése, megakadályozása, mind az éghajlatváltozással összefüggő problémák minimalizálása, mind a biodiverzitás megőrzése, mind a vizeink mennyiségi és minőségi védelmének biztosítása céljából.

3.3.1.2. Javasolt agrártámogatási rendszer

Kifejezetten Natura 2000 területekre jelenleg a Natura 2000 gyep- és erdőterületekre vonatkozóan létezik kompenzációs kifizetés, azonban egyéb természetvédelmi szempontból fontos élőhelyre (vizes élőhelyek stb.) kidolgozott földhasználati előírás, illetve ez alapján kompenzációs kifizetés nincs hatályban. Ebből adódóan nincsenek speciális faj és élőhelyvédelmi intézkedések.

A Natura 2000 gyepterületekre vonatkozó jelenlegi földhasználati előírások általános értelemben olyan gyephasználatot támogatnak, amely országos léptéket tekintve általában szükségesek a gyepek természetességének megőrzéséhez. Ugyanakkor általánosságukból következően nem képesek kezelni olyan helyi és speciális problémákat, amelyek éppen a jelölő értékek miatt fontosak, egyes kivételes esetekben akár ellent is mondhatnak a Natura 2000 célkitűzéseknek. A fenntartási terv egyik szerepe éppen azoknak a lokális kezelési feladatoknak a meghatározása, amelyek támogatási rendszerbe való beépítése a Natura 2000 célkitűzések szempontjából szükséges.

A jelenlegi agrártámogatási rendszer további javítása érdekében javasolható, hogy támogatást lehessen igényelni olyan mezőgazdaságilag nem hasznosított területeken, ahol néhány fontos beavatkozással jelentős természeti értékek fenntartását lehet elősegíteni (pl. invazív növények irtása, vízelvezetés megszüntetése stb.) Ezek többnyire olyan élőhelyek, ahol épp a gazdálkodás hiánya teszi lehetővé a közösségi jelentőségű értékek fennmaradását. Mivel ezek a területek rendszerint nem támogatható területrészek, így a támogatható terület maximalizálása érdekében a gazdálkodók gyakran eltüntetik a szegélyvegetációt, cserjéseket, kaszálják az értéktelen szénát adó, vagy vízállásos területeket is, amelyeken korábban nem folytattak intenzív jellegű gyepgazdálkodást. Ez a helyzet úgy javítható, ha agrártámogatás

lesz igényelhető a nem művelt területekre, azaz nemcsak a kivett művelési ágú területekre, hanem a művelés alatt álló területek egyes részterületeire is.
Az erdőterületek vonatkozásában a jelenlegi természetvédelmi szempontokat elősegítő támogatási rendszer szinte kizárólag magánerdőgazdálkodók számára elérhető. Támogatás igénybevételére nem jogosult önkormányzat, költségvetési szerv, valamint az a gazdálkodó szervezet, amelyben a Magyar Állam tulajdoni hányada eléri vagy meghaladja az 50%-ot. Szükséges lenne ezért olyan támogatási formákat és konstrukciókat kidolgozni és alkalmazni, amelyek állami erdőkben is lehetővé tesznek bizonyos – erdőgazdálkodási, továbbá nem is okvetlenül az erdőgazdálkodás szűken vett körén belül értelmezhető, de erdőterületen történő – beavatkozásokat.
A Natura 2000 területek közötti koherencia biztosítása érdekében fontos lenne a természeti területek és az ökológiai hálózatba tartozó területek kedvező állapotának megőrzése a Natura 2000 területeken kívül is. A fenti problémára megoldás lehet, ha a természetvédelmi szempontból értékes, de gazdaságosan nem művelhető területek is legalább minimális mértékben támogathatóak lennének, ezáltal nem lennének teljesen haszontalanok a tulajdonosok, földhasználók számára.
A támogatási rendszer kialakítása során figyelembe kellene vennie a támogatásra benyújtott terület természetvédelmi értékességét, sajátos ökoszisztéma szolgáltatásait, az ott megtalálható, elkülönülő élőhelyfoltok természetességi értékét és a jó természetességű területeken vagy részterületeken azoknak a fennmaradását segítő gazdálkodást vagy akár a „nem beavatkozást” kellene ösztönözni az inváziós fajok eltávolítására vonatkozó tevékenység kivételével.

3.3.2. Pályázatok

LIFE IP GRASSLAND-HU (LIFE17 IPE/HU/000018): A pannon gyepek és kapcsolódó élőhelyek hosszú távú megőrzése az Országos Natura 2000 Priorizált Intézkedési Terv stratégiai intézkedéseinek megvalósításával.
Projekt időtartama: 2019. január 1. – 2026. december 31.
Koordináló kedvezményezett: Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.
Együttműködő partnerek: 14 projektpartner:
Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság, Budapesti Erdőgazdaság Zrt., Bükki Nemzeti Park Igazgatóság, Duna-Dráva Nemzeti Park Igazgatóság, Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság, Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság, Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság, Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság, Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, Magyar Természettudományi Múzeum, Nemzeti Agrárgazdasági Kamara, Őrségi Nemzeti Park Igazgatóság, Zöld Akció Egyesület.
Projekt teljes költségvetése: 17.258.306.€ ebből
A LIFE IP GRASSLAND-HU projekt célja a füves élőhelyek és az ezekhez kötődő fajok természetvédelmi helyzetének javítása és hosszú távú megőrzése, amit többek között az alábbi tevékenységekkel kíván elérni:

- Országos Gyepstratégiai Terv elkészítése.

Az akció célja az Országos Gyepstratégiai Terv összeállítása, amely a gyepterületek hosszú távú megőrzését célzó, országos stratégia megalkotását támogatja.

- Gyepekhez kötődő zászlóshajó fajok hazai és nemzetközi akcióterveinek elkészítése/revíziója.

Az akció a jellemző, gyepekhez kötődő fajok meglévő akciótervének felülvizsgálatát, míg olyan fajok esetében, amelyeknél eddig nem készült hazai akcióterv, azok elkészítését foglalja magába. A projektben olyan fajok kerültek kiválasztásra, amelyek jól indikálják a gyepes élőhely állapotában bekövetkező változásokat.

- Inváziós fajok elleni fellépés.

A projekt keretében egy inváziós fajokra vonatkozó országos adatbázis jön létre, amely a természetvédelmi hatóságok számára nyújt támpontot az egyes fajok jelenlegi előfordulásáról, elterjedési területéről és a lehetséges kezelési módszerekről. Kísérleti jelleggel bevezetnek egy inváziós fajokra vonatkozó riasztó rendszer, amely költséghatékony módon biztosítja azok korai észlelését, lehetőséget adva ezzel széles körű elterjedésük megakadályozására.

- Természetmegőrzési tanácsadó szolgálat.

Megkezdi működését a gyepterületek megfelelő gyakorlati kezelését, illetve megőrzését elősegítő országos tanácsadó hálózat. A tanácsadók közvetlenül tájékoztatják a Natura 2000 területeken gazdálkodókat a jó kezelési gyakorlatokról, igénybe vehető támogatásokról, jogszabályi előírásokról, valamit az adott terület fenntartási tervében foglaltakról és a vonatkozó kötelezettségekről. A tanácsadó szolgálat tagjai emellett részt vesznek biotikai adatok gyűjtésében és a társadalom természetmegőrzési szempontú tudatformálásában is.

- Modellgazdaságok létesítése.

  Az akció keretében olyan gyepterületeken gazdálkodók kerülnek kiválasztásra (5 modellgazdaság), akik természetbarát módszereket alkalmaznak, így mintaként szolgálhatnak más gazdálkodók számára. A modellgazdaságokat támogatandó a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara biztosítja a természetbarát gazdálkodáshoz szükséges gépeket és eszközöket.

- Alapállapot-felmérés és változások monitorozása.

  Az egyes konkrét természetvédelmi beavatkozások és kezelések hatásának felmérése érdekében, azokat minden esetben alapállapot-felmérés előzi meg. Az intézkedések megvalósítását követő monitoring-vizsgálatok lehetőséget biztosítanak a célfajok és élőhelyek természetvédelmi státuszában bekövetkező változások értékelésére és hosszú távú nyomon követésére.

- Szemléletformálás és információátadás.

A projekt sikerének elengedhetetlen feltétele a különböző érdekcsoportokkal történő kommunikáció. Ennek eszköze a tanácsadó szolgálat tevékenysége mellett különféle információs anyagok készítése és terjesztése, továbbá olyan fórumok szervezése, amelyek a természetbarát gazdálkodás szükségességét mutatják be az érdekelt felek számára. Ezenkívül a projekt keretében megvalósuló Natura 2000 Információs és Oktató Központ otthont ad a Natura 2000 hálózattal kapcsolatos interaktív bemutatóknak, kiállításoknak és a különböző korosztályoknak szóló rendezvényeknek is.
További információk: http://www.grasslandlifeip.hu/

KEHOP-4.1.0-15-2016-00034: Élőhely-rehabilitáció a tiszakürti Kis-Tiszán, valamint a beregi és nyírségi lápok vízpótlása.
A támogatás összege: 850.000.000 Ft.
Támogatott partner: Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság.
Célterületek:

1. Beruházási elem: Közép-Tiszai kisvíztér rehabilitációja,
   - Kis-Tisza (Tiszakürt).
2. Beruházási elem: Beregi és nyírségi lápok vízpótlása:
   - Mohos- és Nyárjas-tó (Kállósemjén),
   - Nyíres-tó, Bábtava, Zsid-tó (Beregdaróc),
   - Bence-tó (Csaroda).

További információk: https://www.hnp.hu/hu/szervezeti-egyseg/igazgatosag/palyazatok.

3.4. A terv egyeztetési folyamatának dokumentációja

3.4.1. Felhasznált kommunikációs eszközök

Kifejtve a 3.4.2. pont alatti táblázatban, összevontan a kommunikáció címzettjeivel.

A társadalmi egyeztetés szöveges ismertetése:

1. A fenntartási terv letölthetővé vált és a véleményezhetőségről cikk jelent meg a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság honlapján.
2. Az érintettek jelentős köre a fenntartási terv társadalmi egyeztetésének folyamatáról, a tervek véleményezhetőségéről, a véleményezés módjairól és határidejéről telefonon történt megkeresést követően, személyesen egyeztetett e-mail címen kerülnek értesítésre.
3. A társadalmi egyeztetés során a hatóságoknak és egyéb államigazgatási szerveknek, valamint kezelőknek és egyéb érintetteknek küldött értesítő e-mail-ek tartalmazták a kommunikációt végző SzSzB Természetvédelmi Alapítvány által tárgyidőszakban társadalmi egyeztetésre bocsátott összes Natura 2000 terület fenntartási terveinek véleményezhetőségére vonatkozó információkat (terület kód, név, érintett települések, véleményezési határidők stb.). A címzettek köre:

3.4.2. A kommunikáció címzettjei

Felhasznált kommunikációs eszközök:	A kommunikáció címzettjei:	Időpont, helyszín	Egyéb információ
a) önkormányzati közzététel	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság		Kifüggesztés 74 önkormányzatnál:
b) honlap	a) gazdálkodók b) a Natura 2000 területtel érintett földrészletek tulajdonosai és vagyonkezelői e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok o) egyéb indokolt célcsoport: helyi lakosság		http://www.hnp.hu + facebookon megosztva
e) érintettek e-mailben történő megkeresése és tájékoztatása	e) a Natura 2000 területen illetékességi vagy működési területtel rendelkező területi államigazgatási szervek és települési önkormányzatok		Kiküldött levelek 61 darab: .

A címzettek köre:

- Érintett önkormányzatok (a 74 önkormányzatnak e-mail-en),
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal,
  - Törvényességi Felügyeleti Főosztály,
  - Földművelésügyi Igazgatóság,
  - Agrárügyi Főosztály,
  - Növény- és Talajvédelmi Igazgatóság,
  - Közlekedési Felügyelőség,
  - Földhivatal,
  - Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatal
  - Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály (Nyíregyháza),
  - Jogi, Humánpolitikai és Koordinációs Főosztály,
- Nyíregyháza Járási Hivatal,
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság,
- NÉBIH Növény-, Talaj- és Agrárkörnyezet-védelmi Igazgatóság,

- Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat,
- Nemzeti Népegészségügyi központ,
- Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal, Erdészeti Igazgatóság, Erdőfelügyeleti és Hatósági Osztály, Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Területi Iroda
- Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság,
- Nemzeti Földügyi Központ,
- Nemzeti Agrárgazdasági Kamara Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Igazgatóság,
- Országos Magyar Vadászkamara Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Területi Szervezete,
- Vadászok és Vadgazdálkodók Észak-Magyarországi Területi Szövetsége,
- Országos Magyar Vadászati Védegylet,
- Tájegységi fővadászok:
  - Nyírségi tájegység fővadász,
  - Felső-tiszavidéki fővadász,
- Magán Erdőgazdálkodók Országos Szövetsége,
- Vízgazdálkodási Társulatok Országos Szövetsége (VTOSZ),
  - Új-Beregi VGT,
  - Ecsediláp-Krasznabalparti VGT,
  - Szamos-Zug VGT,
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat,
- Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Fejlesztési Ügynökség Kht.
- Sporthorgász Egyesületek Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Szövetsége,
- Horgász egyesülete:
  - Sporthorgász Egyesületek Sz.-Sz.-B. Megyei Szövetsége (Nyíregyháza),
  - Kurucz Horgászegyesület – Tarpa,
  - Mát-Krisz Kft.,
  - Postás Horgászegyesület – Vnamény,
  - Polgár Béla - Vidiszegi holtág, Aranyosapáti,
  - Rákóczi Horgászegyesület – Újkenézi morotva,
  - Vidiszeg Sporthorgász és Természetvédő Egyesület,
  - Ho-Ho Horgászegyesület – Mátyus,
  - Beregi Tiszahát Horgászegyesület – Tiszaszalka,
  - Szalma Barnabás – Barabás,
  - Ertim Kft – Nyírmeggyes,
- Erdészeti szakirányítók és agrárkamarai tanácsadók (6 szakmai csoport)
- Falugazdász területi irodák:
  - Tarpa,
  - Mándok,
  - Vásárosnamény,
  - Fehérgyarmat,
  - Rozsály,
  - Csenger,
- NYÍRERDŐ Nyírségi Erdészeti Zrt,
- FETIVIZIG Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság,
- MME,
- WWF,
- Felső-Tisza Alapítvány,
- E-misszió Egyesület.

3.4.3. Egyeztetés hatósági és területi kezelő szervekkel

3.4.3.1. A legfontosabb beérkezett vélemények: A 3.4.3.2. pont táblázata részletezi.

3.4.3.2. Észrevételek, amelyek alapján a terv módosításra került:

Kommunikáció címzettje	Alkalmazott eszköz	Visszajelzett? (tartalom)	Hogyan?	Beépült a tervbe?	Hogyan? Ha nem épült be, miért?
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat	- email értesítés - honlap (HNPI)	Nem kíván észrevételt megfogalmazni.	levélben és e-mailben	nem	Nem szükséges.
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Közlekedési, Műszaki Engedélyezési és Fogyasztóvédelmi Főo. Útügyi O.	- email értesítés - honlap (HNPI)	Kifogást nem emel.	levélben és e-mailben	nem	Nem szükséges.
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főo. Földügyi Igazgatási O.	- email értesítés - honlap (HNPI)	A fenntartási tervvel egyetért, földvédelmi szempontból észrevételt nem tesz.	levélben és e-mailben	nem	Nem szükséges.
Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Főosztály Építésügyi, Építésfelügyeleti és Örökségvédelmi Osztálya	- email értesítés - honlap (HNPI)	Megadta a KMT térségében található műemlékek listáját, valamint a régészeti lelőhelyek listáját és adatait.	levélben és e-mailben	jelentős részben igen	- A műemlékek a települések beterületén, azaz nem a KMT területén találhatók. Ezért ezek nem épültek be a fenntartási tervbe. - A régészeti lelőhelyek táblázatos településenkénti felsorolása beépítésre került az.1.6. fejezetbe.
FETIVIZIG	- email értesítés - honlap (HNPI)	- Az 1.7.6. fejezet módosítását, kiegészítését javasolja. - Tájékoztatásul megadja a terület víztesteinek VKI szerinti minősítését éa a környezeti célkitűzések elérésének ütemezését. - Hidromorfológiai intézkedéseket (a vízgyűjtő-gazdálkodási tervek alapján) javasolnak a KMT	levélben és e-mailben	jelentős részben igen	- A javaslat beépítve az 1.7.6. részbe. - A VKI minősítéseket nem szükséges beépíteni a fenntartási tervbe. - A megadott hidromorfológiai intézkedések többségében megfeleltethetők a fenntartási terv kötelezően betartandó előírásoknak

		területére. - Az OVGT és VGT (vízgyűjtő gazdálkodása terv) figyelembe vételét kéri. - A nagyvízi mederkezelési tervet beépítését kéri. - Javasolja megjeleníteni, hogy a nagyvízi meder természeti területként kezelendő oly módon, hogy az árvíz és a jég levezetésének elsődlegessége biztosított legyen. - További megállapításokat fogalmaz meg, jogszabályokat hivatkozik, melyek a tevékenységeikkel összhangban állnak – és megegyeznek a fenntartási terv 3.2.2.1. és a 3.2.2.3. pontjával. - Megállapításokat fogalmaz meg a partél sávjának tisztítása, a feliszapolódás elkerülése érdekében végrehajtandó üledékeltávolítás kapcsán. - Együttműködést és javaslatokat vár a belvízöblözetek vízvisszatartása kapcsán.			és/vagy az önkéntesen vállalható javaslatoknak. - A nagyvízi mederkezelési terv beépítésre került az 1.7.7. pontba. - Az árvíz és a jég levezetésének elsődlegessége beépítve a KE-9 3/a pontba. - A megállapítások nem igényelnek módosítást. - A megállapítások nem igényelnek módosítást. - A megállapítások nem igényelnek módosítást.
NYÍRERDŐ ZRT.	- email értesítés - honlap (HNPI)	- A Rozsály-Csengersima KjTT kódja pontatlan, javítását javasolja. - A tájidegen, inváziós fajok bővítését javasolja a mirigyes bálványfával. - A fogalmazás pontosítását javasolja a vágásérettségi kor felemelése kapcsán. Nem ért egyet az általános megfogalmazással. - A földön és partfalakban fészkelő madárfajok védelme érdekében a fészekpredátorok listájának bővítését javasolja – az aranysakál említésével. - Hiányolja a hód említését a KTM fenntartási tervében.	levélben és e-mailben	jelentős részben igen	- A Rozsály-Csengersima KjTT kódja javítva. - A mirigyes bálványfával bővítve az inváziós fajfelsorolás. - A vágásérettségi kor felemelése kapcsán bekerült az „egyedi mérlegelés után” meghatározás. - Az aranysakál bekerült a fészekpredátorok közé. - A hóddal kapcsolatos felvetés nem került be a fenntartási tervbe.

AGRÁRMINISZTÉRIUM

Nyilatkozat

A HUHN10001 Szatmár-Bereg különleges madárvédelmi terület Natura 2000 fenntartási terve megfelel az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Kormányrendelet 4. §. (4) bekezdésben foglalt tartalmi és formai követelményeknek. A Natura 2000 fenntartási tervet a Natura 2000 fenntartási tervek Szakmai Bizottsága elfogadta.

A HUHN10001 Szatmár-Bereg Natura 2000 területre vonatkozó fenntartási tervet, az agrárminiszter megbízásából, **jóváhagyta:**

Agrárminisztérium

Balczó Bertalan
természetvédelemért felelős helyettes államtitkár

Budapest, 2022. június „16."